Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/7467

2024 12 20

KOMISIJOS PRANEŠIMAS

Iš fondų, kuriems taikomas Reglamentas (ES) 2021/1060 (Bendrųjų nuostatų reglamentas), lėšų finansuojamų išlaidų supaprastinto apmokėjimo gairės

(C/2024/7467)

ATSAKOMYBĖS RIBOJIMO PAREIŠKIMAS

„Tai Komisijos tarnybų parengtas dokumentas. Jame, remiantis taikytina ES teise, pateikiamos techninės gairės, skirtos kolegoms ir įstaigoms, kurie stebi, kontroliuoja arba įgyvendina Bendrųjų nuostatų reglamento fondus. Šios gairės nedaro poveikio Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo aiškinimams.“

Turinys

Puslapis

Santrumpų sąrašas ... 3

Preambulė ... 3

1 skyrius. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo apžvalga ... 4

1.1. Kas yra supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir kodėl jį reikėtų naudoti? ... 4

1.2. Kada geriausia naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą? ... 4

1.3. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas dviem kompensavimo lygmenimis ... 5

1.4. Neprivalomas ir privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas ... 7

2 skyrius. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai ... 8

2.1. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų apžvalga ... 8

2.2. Finansavimas taikant fiksuotąją normą ... 9

2.2.1. Bendrieji principai ... 9

2.2.2. Fiksuotosios normos netiesioginėms išlaidoms nustatyti (BNR 54 straipsnis) ... 12

2.2.3. Fiksuotoji norma tiesioginėms personalo išlaidoms nustatyti (BNR 55 straipsnio 1 dalis) ... 13

2.2.4. Nustatant visas kitas veiksmo išlaidas, kurios nėra tiesioginės personalo išlaidos, taikoma fiksuotoji norma (BNR 56 straipsnis) ... 13

2.2.5. Fiksuotoji norma, taikoma kelionės ir apgyvendinimo išlaidoms (INTERREG reglamento 41 straipsnio 5 dalis) ... 15

2.2.6. Konkretus atvejis, susijęs su teikiant techninę paramą taikomomis fiksuotosiomis normomis (BNR 36 straipsnio 5 dalis) ... 15

2.2.7. Paramos bendruomenės inicijuotai vietos plėtrai ypatumai ... 16

2.3. Vieneto įkainiai ... 16

2.3.1. Bendrieji principai ... 17

2.3.2. Pagal valandinį įkainį apskaičiuojamos personalo išlaidos (BNR 55 straipsnio 2–4 dalys) ... 19

2.4. Fiksuotosios sumos ... 22

2.4.1. Bendrieji principai ... 22

2.5. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinimas ... 24

3 skyrius. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymas ... 26

3.1. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas turi būti nustatytas *ex ante* ... 26

3.2. Metodikos 27
3.2.1. Sąžiningas, teisingas ir patikrinamas skaičiavimo metodas 27
3.2.2. Biudžeto projektas 30
3.2.3. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pagal Sąjungos politiką naudojimas 33
3.2.4. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pagal valstybių narių visiškai finansuojamas dotacijų schemas naudojimas 33
3.2.5. BNR ar konkretiems fondams skirtose taisyklėse arba jomis remiantis nustatytų fiksuotųjų normų ir konkrečių metodų naudojimas 34
3.2.6. Ankstesnių programavimo laikotarpių supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas 34
3.2.7. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų, nustatytų toje pačioje valstybėje narėje arba kitose valstybėse narėse, pakartotinis naudojimas ir (arba) pritaikymas 35
3.3. Procedūriniai veiksmai siekiant programoje patvirtinti supaprastintą išlaidų apmokėjimą (aukštesnis lygmuo) 35
3.4. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pritaikymas laiko atžvilgiu (koregavimo metodas) 36
4 skyrius. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo įgyvendinimas 36
4.1. Valiuta, naudojama aukštesniu lygmeniu nustatytam supaprastintam išlaidų apmokėjimui 36
4.2. Programoje patvirtinto supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas laiko atžvilgiu 37
4.3. Kaip mokėjimo paraiškose deklaruoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą 37
4.4. Komisijos deleguotuosiuose aktuose nustatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas 38
5 skyrius. Horizontalieji principai 38
5.1. Viešieji pirkimai ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas 38
5.2. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis 38
5.3. ERPF ir ESF+ taikomas kryžminis finansavimas 41
5.4. Reikalavimai, susiję su duomenų rinkimu, saugojimu ir skelbimu 42
5.5. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir tinkamumo finansuoti laikotarpis 43
6 skyrius. Valdymo patikrinimai ir auditas 43
6.1. Bendras valdymo patikrinimų ir audito metodas 43
6.2. Patikrinimas, ar teisingai nustatyta metodika, pagal kurią nustatomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas 44
6.3. Vadovaujančiosios institucijos atliekamas teisingo metodikos taikymo įgyvendinimo metu tikrinimas ir auditas 46
6.3.1. Teisingo fiksuotųjų normų taikymo patikrinimas 46
6.3.2. Vieneto įkainių teisingo taikymo patikrinimas 47
6.3.3. Teisingo fiksuotųjų sumų taikymo patikrinimas 48
6.4. Patikrinimas, ar nėra dvigubo finansavimo, kai naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas 48
6.5. Atitikties valstybės pagalbos taisyklėms tikrinimas, kai išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą 50
6.6. Sukčiavimo atvejai ir rimti trūkumai 51
6.7. Galimos klaidos ir pažeidimai, susiję su supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimu 51
1 priedas. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pavyzdžiai 54
2 priedas. Kaip užpildyti BNR V ir VI priedų 1 priedėlį 58
3 priedas. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumo su valstybės pagalbos taisyklėmis pavyzdys 66

Santrumpų sąrašas

AI	Audito institucija
PMIF	Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas
SVVP	Sienų valdymo ir vizų priemonė
BIVP	Bendruomenės inicijuota vietos plėtra
BNR	Bendrųjų nuostatų reglamentas
EK	Europos Komisija
EAR	Europos Audito Rūmai
EJRŽAF	Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
ESF+	„Europos socialinis fondas +“
VSF	Vidaus saugumo fondas
TPF	Teisingos pertvarkos fondas
VVG	Vietos veiklos grupė
VI	Vadovaujančioji institucija
VN	Valstybė narė
SIA	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas
MVĮ	Mažoji ir vidutinė įmonė

Preambulė

Šiame dokumente pateikiamos Reglamente (ES) 2021/1060 ([1]) (Bendrųjų nuostatų reglamentas, toliau – BNR) numatytiems fondams taikomos techninės gairės, kaip deklaruoti išlaidas naudojant vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas ir finansavimą taikant fiksuotąją normą (toliau – supaprastintas išlaidų apmokėjimas), ir jo tikslas – pasidalyti gerąja patirtimi siekiant paskatinti valstybes nares naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Dokumente pristatomos galimybės, numatytos BNR teisinėje sistemoje 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ir atsižvelgiama į Reglamente (ES) 2021/1060 nustatytus teisės aktų pakeitimus, palyginti su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, visų pirma į galimybę kompensuoti Sąjungos įnašą į programą supaprastinto išlaidų apmokėjimo forma.

Įsigaliojus Reglamentui (ES) 2021/1060, šios gairės apima valstybių narių paramos gavėjams suteiktų dotacijų kompensavimą supaprastinto išlaidų apmokėjimo forma arba taikant įvairių kompensavimo būdų derinį pagal BNR 53 straipsnio 1 dalies b, c, d ir e punktus, taip pat Sąjungos įnašo į programą kompensavimą supaprastinto išlaidų apmokėjimo forma arba taikant įvairių formų derinį pagal BNR 51 straipsnio c, d, e ir f punktus.

Į šias gaires taip pat įtraukti papildomi paaiškinimai, pagrįsti valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų pateiktais klausimais, kurie susiję su 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu arba yra aktualūs šio laikotarpio atžvilgiu.

([1]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės“, OL L 231, 2021 6 30, p. 159.

1 SKYRIUS. SUPAPRASTINTO IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO APŽVALGA

1.1. Kas yra supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir kodėl jį reikėtų naudoti?

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas – tai *ex ante* nustatytos sumos arba procentinės dalys, kurios geriausiai atitinka faktines (realias) tinkamas finansuoti išlaidas, patiriamas praktiškai įgyvendinant veiksmą. Todėl jis yra alternatyvus tinkamų finansuoti veiksmo išlaidų atlyginimo metodas, kuris skiriasi nuo tradicinio metodo, kai atlyginamos paramos gavėjo faktiškai patirtos ir apmokėtos išlaidos, pagrįstos sąskaitomis faktūromis arba mokėjimo kvitais (Bendrųjų nuostatų reglamento 53 straipsnio 1 dalies a punktas, toliau – realiosios išlaidos).

Taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, nebereikia remiantis atskirais patvirtinamaisiais dokumentais atsekti kiekvieno euro, kuris buvo išleistas bendrai finansuojamoms išlaidoms; naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą gerokai sumažėja administravimo išlaidos ir našta vadovaujančiosioms institucijoms ir paramos gavėjams.

Be to, tai reiškia, kad naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, BNR fondų valdymui skirtus žmogiškuosius išteklius ir administracines pastangas galima **sutelkti siekiant politikos tikslų**, nes (finansinių) dokumentų rinkimui ir tikrinimui reikia mažiau išteklių.

Naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, dėl supaprastinto valdymo proceso **mažiesiems paramos gavėjams** taip pat **sudaromos palankesnės sąlygos pasinaudoti fondais**. Be to, paramos gavėjai pastebi, kad jų projektų įgyvendinimo laikotarpiu – nuo paraiškos gauti finansavimą iki išlaidų atlyginimo – procesai yra paprastesni ir užima mažiau laiko (pavyzdžiui, reikia skirti mažiau išlaidų ir laiko paraiškai gauti finansavimą parengti, reikia mažiau patvirtinamųjų dokumentų, mažesnė rizika pateikti neteisingus dokumentus arba rizika, kad pritrūks dokumentų, greičiau atlyginamos išlaidos).

Galiausiai, taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, prisidedama prie to, kad BNR fondai būtų naudojami efektyviau ir teisingiau (**mažesnis klaidų lygis**). Daugelį metų Europos Audito Rūmai pakartotinai rekomenduoja Komisijai skatinti naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą ir sudaryti tam daugiau galimybių, visų pirma dėl to, kad taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą kyla mažesnė klaidų tikimybė ([2]). Europos Audito Rūmų apžvalginiame pranešime „Sanglaudos politikos įgyvendinimo po 2020 m. supaprastinimas“ tokia nuomonė pakartojama ir rekomenduojama suteikti daugiau galimybių naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, taip pat siekiant sumažinti administracines išlaidas ir naštą ([3]).

1.2. Kada geriausia naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą?

Be atvejų, kai supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas yra privalomas (žr. 1.4 skyrių), supaprastintą išlaidų apmokėjimą rekomenduojama taikyti būtent tiems veiksmams, kurie atitinka vieną ar daugiau iš toliau išvardytų kriterijų, susijusių su įgyvendinamumu ir tinkamumu:

— veiksmams, kurių realiąsias išlaidas sunku patikrinti ir (arba) dėl jų patikrinimo sukuriama didesnė našta (daug patvirtinamųjų dokumentų, kurie susiję su smulkiomis išlaidomis, pavieniui darančiomis mažą poveikį numatomam vykdant veiksmus atliekamam darbui arba nedarančiomis tam jokio poveikio, sudėtingi paskirstymo principai ir pan.);

— kai patikimi ankstesni arba statistiniai duomenys apie finansinį ir kiekybinį panašių veiksmų įgyvendinimą yra lengvai prieinami ir jais remiantis galima parengti patikimus skaičiavimo metodus;

— veiksmams, vykdomiems įprastine tvarka, pavyzdžiui, pasikartojančiai veiklai, kuriai taikomos stabilios sąlygos ir standartinės įgyvendinimo formos;

— kai jau yra parengti panašaus pobūdžio veiksmams skirti supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodai pagal nacionalinę finansavimo schemą arba pagal ES politiką.

([2]) Žr., pavyzdžiui, Europos Audito Rūmų apžvalginį pranešimą „Sanglaudos politikos įgyvendinimo po 2020 m. supaprastinimas“, 2018 m. gegužės mėn.; Europos Audito Rūmų 2011 finansinių metų metinės ataskaitos 6 skyriaus 30 punktą; Europos Audito Rūmų 2012 finansinių metų metinės ataskaitos 6 skyriaus 42 punktą; Europos Audito Rūmų 2014 finansinių metų metinės ataskaitos 6 skyriaus 79 punktą; Europos Audito Rūmų 2018 finansinių metų metinės ataskaitos 6 skyriaus 24 punktą; Europos Audito Rūmų 2020 finansinių metų metinės ataskaitos 5 skyriaus 23 punktą; Europos Audito Rūmų 2021 finansinių metų metinės ataskaitos 5 skyriaus 23 punktą.

([3]) https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/BRP_Cohesion_simplification/Briefing_paper_Cohesion_simplification_LT.pdf.

Norint parengti supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodus, reikia investuoti laiko ir išteklių. Į tai reikėtų atsižvelgti rengiant naują metodiką. Jei šiomis investicijomis prieštaraujama supaprastinto išlaidų apmokėjimo supaprastinimo tikslams, tinkamesni gali būti alternatyvūs išlaidų atlyginimo metodai.

1.3. **Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas dviem kompensavimo lygmenimis**

Pagal 2021–2027 m. programavimo laikotarpio teisinę sistemą supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti naudojamas dviem kompensavimo lygmenimis:

— Sąjungos įnašo, kurį Komisija skiria valstybių narių programoms, kompensavimo (aukštesnis lygmuo) ir

— valstybių narių paramos gavėjams suteiktų dotacijų kompensavimo (žemesnis lygmuo).

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas aukštesniu lygmeniu

Sąjungos įnašas į programą gali būti kompensuojamas supaprastinto išlaidų apmokėjimo forma pagal BNR 51 straipsnio c, d ir e punktus.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas turi būti nustatytas:

1. Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa arba jos pakeitimas, (BNR 94 straipsnio 3 dalis) arba

2. Komisijos priimtu deleguotuoju aktu (BNR 94 straipsnio 4 dalis).

Pirmuoju atveju valstybės narės, pateikdamos programą arba prašymą ją iš dalies pakeisti, turėtų pateikti Komisijai pasiūlymą pagal BNR V ir VI priedų 1 priedėlį. **Tos programos audito institucija turi pateikti teigiamą *ex ante* vertinimą** ([4]) dėl skaičiavimo metodo ir sumų bei priemonių, kuriomis užtikrinamas duomenų tikrinimas, kokybė, rinkimas ir saugojimas.

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas aukštesniu lygmeniu nėra automatiškai susijęs su supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimu žemesniu lygmeniu. Jeigu Sąjungos įnašo kompensavimas grindžiamas programoje arba deleguotajame akte patvirtintu supaprastintu išlaidų apmokėjimu, kompensacija paramos gavėjui gali būti teikiama bet kokia paramos forma (BNR 94 straipsnio 3 dalis).

Tačiau siekiant visiško supaprastinimo rekomenduojama, kad aukštesniu lygmeniu naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas būtų naudojamas ir žemesniu lygmeniu, t. y. kompensuojant dotacijas paramos gavėjams.

Valstybės narės neprivalo naudoti supaprastinto išlaidų apmokėjimo aukštesniu lygmeniu. Sąjungos įnašas į programą gali būti grindžiamas bet kokios formos paramos gavėjams suteiktos paramos kompensavimu (BNR 51 straipsnio b punktas).

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas žemesniu lygmeniu

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti naudojamas tik tuo atveju, kai vykdomi dotacijomis finansuojami veiksmai (BNR 53 straipsnio 1 dalis). Supaprastinto išlaidų apmokėjimo negalima naudoti finansinėms priemonėms ir apdovanojimams. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, naudojamas valstybių narių paramos gavėjams suteiktoms dotacijoms kompensuoti, nėra įtrauktas į programą pagal BNR V ir VI priedų 1 priedėlį ir Komisija jo neturi patvirtinti.

Audito institucijos atliekamas *ex ante* vertinimas nėra privalomas žemesniu lygmeniu taikomam supaprastintam išlaidų apmokėjimui, tačiau jį **labai rekomenduojama** atlikti.

Pagal BNR 53 straipsnį supaprastintas išlaidų apmokėjimas yra dotacijų formos. Nuostatos dėl dotacijų, įskaitant nuostatas dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo, **netaikomos paramai, teikiamai kaip dotacijos, derinamos vykdant vieną finansinės priemonės veiksmą** pagal BNR 58 straipsnio 5 dalį; derinamai paramai taikomos FP taisyklės. Tačiau jei dotacija derinama su finansine priemone **vykdant du atskirus veiksmus**, supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti taikomas tai paramos daliai, kuri teikiama kaip dotacija. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas negali būti naudojamas, jei parama veiksmui teikiama kaip apdovanojimas.

([4]) Pagal BNR V (arba VI) priedo 1 priedėlio C skirsnio 5 punktą.

Pagrindiniai panašumai ir skirtumai tarp supaprastinto išlaidų apmokėjimo, naudojamo aukštesniu lygmeniu, ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo, naudojamo tik žemesniu lygmeniu

	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, naudojamas aukštesniu lygmeniu	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, naudojamas tik žemesniu lygmeniu
Naudojamo supaprastinto išlaidų apmokėjimo rūšis	Vieneto įkainiai, finansavimas taikant fiksuotąją normą ir fiksuotosios sumos	
Komisijos vaidmuo nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą	Komisija nustato supaprastintą išlaidų apmokėjimą: 1) sprendimu, kuriuo patvirtinama programa arba jos pakeitimas, remiantis valstybių narių pateiktu pasiūlymu pagal BNR V ir VI priedų 1 priedėlyje pateiktą šabloną, (BNR 94 straipsnio 3 dalis) arba 2) deleguotuoju aktu (BNR 94 straipsnio 4 dalis).	Supaprastintą išlaidų apmokėjimą ir metodiką nustato valstybės narės, o Komisija į šį procesą neprivalo įsitraukti.
Audito institucijos vaidmuo nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą	Audito institucijos atliekamas metodikos *ex ante* vertinimas yra privalomas supaprastintam išlaidų apmokėjimui, nustatytam Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa arba jos pakeitimas, (BNR 94 straipsnio 3 dalis ir BNR V priedo (arba VI priedo) 1 priedėlio C skirsnio 5 punktas).	Audito institucijos atliekamas *ex ante* vertinimas nėra privalomas, tačiau jį labai rekomenduojama atlikti.
Leidžiama naudoti metodika	Apskaičiavimas, grindžiamas sąžiningu, teisingu ir patikrinamu metodu (pvz., statistiniais ir ankstesniais duomenimis). Biudžeto projektas. Panašaus pobūdžio veiksmams skirtų ES arba nacionalinių schemų naudojimas.	Apskaičiavimas, grindžiamas sąžiningu, teisingu ir patikrinamu metodu (pvz., statistiniais ir ankstesniais duomenimis). Biudžeto projektas (jei visos veiksmo išlaidos neviršija 200 000 EUR). Panašaus pobūdžio veiksmams skirtų ES arba nacionalinių schemų naudojimas. BNR ar konkretiems fondams skirtuose reglamentuose arba jais remiantis nustatytų normų ir metodikų naudojimas.
Kompensavimo lygmuo	Valstybei narei Komisija kompensuoja išlaidas (aukštesnis lygmuo) remdamasi supaprastintu išlaidų apmokėjimu, patvirtintu Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa ar jos pakeitimas, arba nustatytu deleguotajame akte.	Valstybė narė teikia kompensaciją paramos gavėjui (žemesnis lygmuo) supaprastinto išlaidų apmokėjimo forma ir tas pačias išlaidas deklaruoja Komisijai.
Valdymo patikrinimų ir audito apimtis	Kompensavimo sąlygų, nustatytų BNR V ir VI priedų 1 priedėlyje, laikymasis.	Supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymo metodika ([1])ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikos taikymas.
Valdymo patikrinimai ir auditas NEAPIMA	Pagrindinės realiosios išlaidos (išskyrus realiąsias išlaidas, kurios naudojamos kaip pagrindas apskaičiuojant finansavimą taikant fiksuotąją normą). Supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa ar jos pakeitimas, arba deleguotuoju aktu. Taip pat žr. 6 skyrių.	Pagrindinės realiosios išlaidos (išskyrus realiąsias išlaidas, kurios naudojamos kaip pagrindas apskaičiuojant finansavimą taikant fiksuotąją normą). Apskaičiavimo metodas, naudojamas nustatant standartines fiksuotąsias normas, (išskyrus BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punktą). Taip pat žr. 6 skyrių.

([1]) Daugiau informacijos pateikiama šio dokumento 6 skyriuje „Valdymo patikrinimai ir auditas“.

1.4. **Neprivalomas ir privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas**

Principas. neprivalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas neprivalomas valstybėms narėms aukštesniu lygmeniu ir žemesniu lygmeniu, išskyrus BNR 53 straipsnio 2 dalį, kaip aprašyta toliau šiame skyriuje. Aukštesniu lygmeniu, kai Komisija priima sprendimą, kuriuo patvirtinamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas programoje, Sąjungos įnašas valstybei narei kompensuojamas šia forma ir valstybė narė negali reikalauti jo grąžinti pagal BNR 51 straipsnio b punktą, t. y. remdamasi paramos gavėjui išmokėta parama. Žemesniu lygmeniu vadovaujančioji institucija arba INTERREG programų stebėsenos komitetas nusprendžia, ar kvietime teikti pasiūlymus taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, ar ne, apibrėžiant išlaidų kategorijas ir (arba) veiksmų rūšis, kurioms šis supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi skaidrumo ir vienodo požiūrio į paramos gavėjus principų, (kvietime teikti pasiūlymus, programos taisyklėse arba nacionalinėse taisyklėse) turėtų būti aiškiai apibrėžta ir paskelbta supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymo sritis, t. y. išlaidų kategorijos ar veiksmų rūšys, kurioms bus galima taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą.

Išimtis. atvejai, kai privaloma taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą

Pagal BNR 53 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, kai visos veiksmo išlaidos neviršija **200 000 EUR**, įnašas iš ERPF, ESF+, TPF, PMIF, VSF ir SVVP paramos gavėjui teikiamas taikant vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas arba fiksuotąsias normas, **atsižvelgiant į toliau nurodytas išimtis**. Šia nuostata siekiama apriboti realiųjų išlaidų kontrolę, kuri atsižvelgiant į mažą šių veiksmų vertę nebūtų ekonomiškai efektyvi.

Jei tai **maži projektai, finansuojami INTERREG programos mažų projektų fondų lėšomis** (INTERREG reglamento ([5]) 25 straipsnio 6 dalis), ERPF parama turi būti teikiama taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, kai **viešasis įnašas galutiniam gavėjui, įgyvendinančiam mažą projektą, neviršija**
100 000 EUR, išskyrus veiksmus, kurie remiami valstybės pagalba.

Taikant BNR 53 straipsnio 2 dalį, turi būti atsižvelgiama į išlaidas, planuojamas pasirašant dokumentą, kuriame išdėstytos paramos teikimo veiksmui sąlygos ([6]). Išlaidos, faktiškai patirtos įgyvendinant veiksmą arba mažą projektą, nėra svarbios, nes jos nebėra veiksmo arba mažo projekto išlaidų apskaičiavimo ir atlyginimo metodo dalis.

Privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas taikomas **paramos, kurią valstybės narės skiria paramos gavėjams, lygmeniu, taigi bendrai finansuotino veiksmo ir paramos gavėjo lygmeniu, kaip apibrėžta BNR 2 straipsnyje**. Jei tai INTERREG programų mažų projektų fondai (žr. pirmiau), privalomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas **paramos, kurią mažų projektų fondą valdantis paramos gavėjas skiria galutiniams gavėjams, lygmeniu**.

Privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas taip pat taikomas tais atvejais, kai valstybės narės teikia dotacijas paramos gavėjams jiems vykdant techninės pagalbos veiksmus, kai bendros tokių veiksmų išlaidos neviršija 200 000 EUR. Todėl **techninės pagalbos veiksmams numatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo privalomo naudojimo išimčių nėra** ([7])**.**

Reikalavimas privalomai naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą netaikomas ([8]):

— **veiksmams, kurie remiami valstybės pagalba**. *De minimis* pagalba nėra valstybės pagalba, todėl veiksmams, kuriems teikiama tik *de minimis* pagalba, taikoma BNR 53 straipsnio 2 dalis, t. y. privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas. Tačiau, jei vykdant tą patį veiksmą kartu teikiama valstybės pagalba ir *de minimis* pagalba, privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas netaikomas;

([5]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1059 dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG), kuris remiamas Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšomis, OL L 231, 2021 6 30, p. 94.

([6]) Euro zonai nepriklausančiose valstybėse narėse perskaičiavimas į eurus turėtų būti atliekamas remiantis dokumente, kuriame nustatomos paramos sąlygos, nurodytomis sumomis, taikant Komisijos („InforEuro“) mėnesinį valiutos keitimo kursą, galiojusį tą mėnesį, kai buvo pasirašytas dokumentas.

([7]) Privalomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas taikomas, kai Sąjungos įnašas techninei pagalbai valstybėje narėje teikiamas vadovaujantis BNR 36 straipsnio 4 dalimi.

([8]) Tačiau vykdant šiuos veiksmus supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti taikomas, nors jo naudojimas nėra privalomas. Dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimo vykdant veiksmus, kuriems teikiama valstybės pagalba ir kurie patenka į BBIR taikymo sritį, taip pat žr. 5.2 skyrių.

— Vadovaujančioji institucija gali sutikti **tam tikriems mokslinių tyrimų ir inovacijų srities veiksmams** netaikyti BNR 53 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nustatyto reikalavimo, jei stebėsenos komitetas iš anksto patvirtino tokią išimtį. BNR nenurodomi tokios išimties taikymo kriterijai. Todėl tokią išimtį turi siūlyti vadovaujančioji institucija ir ji turi užtikrinti, kad stebėsenos komitetas ją patvirtintų.

Kai taikoma pareiga naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, ji susijusi su **visomis veiksmo išlaidų kategorijomis**, išskyrus du atvejus, nustatytus BNR 53 straipsnio 2 dalyje:

1) išlaidų kategorijos, kurioms taikoma fiksuotoji norma, gali būti apskaičiuojamos remiantis realiosiomis išlaidomis. Pavyzdžiui, jei naudojama fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 15 proc. netiesioginių išlaidų, kaip nustatyta BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkte (kai tinkamos finansuoti tiesioginės personalo išlaidos yra pagrindas, kuriam taikoma fiksuotoji norma), tinkamos finansuoti tiesioginės personalo išlaidos gali būti deklaruojamos remiantis realiosiomis išlaidomis (tačiau tiesioginėms išlaidoms, išskyrus tiesiogines personalo išlaidas, turi būti taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas). Jei naudojama fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 7 proc. netiesioginių išlaidų, kaip nustatyta BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a punkte, tinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos gali būti deklaruojamos remiantis realiosiomis išlaidomis;

2) dalyviams išmokamos išmokos ir atlyginimai gali būti kompensuojami remiantis faktiškai patirtomis išlaidomis.

Šios išimtys yra baigtinės.

Galimi pavyzdžiai, kaip užtikrinti, kad būtų laikomasi privalomo supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimo reikalavimų, naudojant BNR nustatytą supaprastintą išlaidų apmokėjimą

BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a arba c punkto taikymas	BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkto taikymas	BNR 56 straipsnio 1 ir 2 dalių taikymas
Netiesioginės išlaidos = iki 7 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų (apskaičiavimo metodo nustatyti nereikia) arba iki 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų (reikalaujama nustatyti sąžiningą, teisingą ir patikrinamą apskaičiavimo metodą arba taikyti fiksuotąją normą, nustatytą pagal Reglamento 1303/2013 67 straipsnio 5 dalies a punktą panašiam veiksmui) Tiesioginės išlaidos = realiosios išlaidos ([1])	Netiesioginės išlaidos = iki 15 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų (apskaičiavimo metodo nustatyti nereikia) Tiesioginės personalo išlaidos = realiosios išlaidos ([2]) Visos kitos tiesioginės išlaidos (jei taikoma) = supaprastintas išlaidų apmokėjimas	Tiesioginės personalo išlaidos = realiosios išlaidos ([3]) Likusios išlaidos (išskyrus dalyviams mokamus atlyginimus ir išmokas) = iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų (apskaičiavimo metodo taikyti nereikia) Jei taikoma, dalyviams mokami atlyginimai ir išmokos gali būti mokami remiantis realiosiomis išlaidomis (= papildomos tinkamos finansuoti išlaidos).

([1]) Tiesioginės išlaidos taip pat gali būti atlyginamos taikant kitą supaprastintą išlaidų apmokėjimą, pvz., vieneto įkainį, apskaičiuotą remiantis BNR 53 straipsnio 3 dalies a–d punktuose nurodytu metodu. Dėl skirtingų supaprastinto išlaidų apmokėjimo derinių žr. 2.5 skyrių.
([2]) Tiesioginės personalo išlaidos taip pat gali būti atlyginamos taikant kitą supaprastintą išlaidų apmokėjimą.
([3]) Tiesioginės personalo išlaidos taip pat gali būti atlyginamos taikant vieneto įkainį arba fiksuotąją sumą (bet ne fiksuotąją normą, žr. 2.5 skyrių).

2 SKYRIUS. SUPAPRASTINTO IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO BŪDAI

2.1. **Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų apžvalga**

BNR 51 straipsnyje ir 53 straipsnio 1 dalyje numatyti trys supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai, kuriuos galima apibrėžti taip:

— **FINANSAVIMAS TAIKANT FIKSUOTĄJĄ NORMĄ**: iš anksto aiškiai apibrėžtos konkrečių kategorijų tinkamos finansuoti išlaidos apskaičiuojamos taikant procentinį dydį, kuris iš anksto nustatomas vienai arba kelioms **kitoms** tinkamų finansuoti išlaidų kategorijoms;

— **VIENETO ĮKAINIAI**: visos tinkamos finansuoti išlaidos arba jų dalis bus skaičiuojamos pagal kiekybinius veiklos rodiklius – įnašus, atliktą darbą arba rezultatus – dauginant iš vieneto įkainio, kuris nustatomas iš anksto;

— **FIKSUOTOSIOS SUMOS**: visos tinkamos finansuoti išlaidos arba jų dalis apskaičiuojamos remiantis iš anksto nustatytomis sumomis, kurios sumokamos, jei atliekama iš anksto apibrėžta veikla ir (arba) darbai.

Vadovaujančioji institucija gali pasirinkti naudoti vieną supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdą arba derinti skirtingus būdus vykdant tą patį veiksmą, su sąlyga, kad, siekiant išvengti dvigubo finansavimo, būtų užkirstas kelias bet kokiam galimam išlaidų, kurios padengiamos skirtingais supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdais, sutapimui (taip pat žr. 2.5 skyrių dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinimo).

2.2. **Finansavimas taikant fiksuotąją normą**

Fiksuotosios normos gali būti taikomos abiem kompensavimo lygmenimis, t. y. aukštesniu lygmeniu, kompensuojant Sąjungos įnašą (BNR 51 straipsnio e punktas), ir žemesniu lygmeniu, kompensuojant dotacijas, kurias valstybės narės skiria paramos gavėjui, (BNR 53 straipsnio 1 dalies d punktas).

Yra įvairių rūšių fiksuotųjų normų, visų pirma:

— standartinės fiksuotosios normos, t. y. normos, nustatytos BNR ir konkretiems fondams skirtuose reglamentuose arba, tam tikrais atvejais, deleguotajame akte, priimtame pagal BNR 94 straipsnio 4 dalį, ir dėl kurių vadovaujančiosios institucijos neprivalo parengti apskaičiavimo metodo taikytinai normai nustatyti;

— fiksuotosios normos, kurioms vadovaujančiosios institucijos parengė metodiką (įskaitant apskaičiavimo metodą).

2.2.1. *Bendrieji principai*

Išlaidų kategorijų nustatymas

Pagal finansavimo taikant fiksuotąją normą sistemą galimi ne daugiau kaip trys išlaidų kategorijų tipai:

— 1 TIPAS. Tinkamų finansuoti išlaidų, kuriomis remiantis turi būti taikoma fiksuotoji norma siekiant apskaičiuoti tinkamas finansuoti sumas, kategorijos (vadinamosios pagrindinės išlaidos);

— 2 TIPAS. Tinkamų finansuoti išlaidų, kurios bus padengiamos taikant fiksuotąją normą, kategorijos;

— 3 TIPAS. Kai tinkama, kitos tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos (joms norma netaikoma ir jos nepadengiamos taikant fiksuotąją normą).

Pagal finansavimo taikant fiksuotąją normą sistemą vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) privalo apibrėžti kiekvienam tipui priskiriamas išlaidų kategorijas – bet kokia išlaidų kategorija aiškiai priskiriama tik vienam iš šių trijų tipų. Kartais vienam tipui gali būti priskiriama supriešinimo su kitu tipu arba kitais tipais principu (pvz., jeigu pagal sistemą yra tik tiesioginės išlaidos (1 tipas) ir netiesioginės išlaidos (2 tipas), netiesioginės išlaidos gali būti apibrėžiamos kaip visos tinkamos finansuoti išlaidos, kurios nėra tiesioginės išlaidos). Veiksmų atrankos metu vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) turėtų patikrinti, ar išlaidų, kurioms taikoma fiksuotoji norma, kategorijos yra būtinos konkrečiam veiksmui, atsižvelgdama į veiksmui įgyvendinti reikalingą veiklą, išsamiai nurodytą paraiškoje gauti finansavimą.

BNR nenustatyta jokių apribojimų dėl tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų, kurios gali būti naudojamos, kai finansuojama taikant fiksuotąją normą. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad pagrindinis fiksuotųjų normų naudojimo tikslas yra supaprastinimas, fiksuotosios normos geriausiai tinka santykinai mažoms išlaidoms, kurių patikrinimas yra brangus (pvz., fiksuotoji norma, skirta padengti personalo išlaidas arba netiesiogines išlaidas).

Skirtingoms išlaidų kategorijoms, taikomoms tam pačiam pagrindui, galima naudoti skirtingas fiksuotąsias normas ([9]). Pavyzdžiui, netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti galima taikyti 13 proc. tiesioginių personalo išlaidų fiksuotąją normą. Tuo pačiu pagrindu (t. y. naudojant tiesiogines personalo išlaidas) taip pat galima apskaičiuoti su veiksmu susijusias kelionės ir apgyvendinimo išlaidas, taikant fiksuotąją 15 proc. normą.

([9]) Tačiau ne visas fiksuotąsias normas galima derinti. Visų pirma, BNR 56 straipsnio 1 dalyje nurodytos fiksuotosios normos negalima derinti su BNR 54 straipsnyje arba 55 straipsnio 1 dalyje nurodytomis fiksuotosiomis normomis, žr. 2.2.4 skyrių. Daugiau informacijos apie supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinimą pateikiama 2.5 skyriuje.

Fiksuotąją normą galima apskaičiuoti remiantis realiosiomis išlaidomis arba išlaidomis, atlyginamomis taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą. (žr. 2.5 skyrių)
Siekiant išvengti dvigubo finansavimo, rengiant supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodiką ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas tam, kad išlaidų kategorijos, kurioms bus taikoma fiksuotoji norma, nebūtų įtrauktos į pagrindines išlaidas.

Bnr ir konkretiems fondams skirtuose reglamentuose išsamiai apibūdintos konkrečios fiksuotosios normos, skirtos išlaidoms pagal kategorijas apskaičiuoti

Tam tikros konkrečios fiksuotosios normos apibrėžtos teisinėje sistemoje. Šios fiksuotosios normos gali būti naudojamos dotacijoms, kurias valstybės narės skiria paramos gavėjams, kompensuoti (BNR 53 straipsnio 3 dalies e punktas).

Tik tais atvejais, kai tai aiškiai nurodyta BNR, fiksuotosios normos gali būti naudojamos nereikalaujant, kad vadovaujančioji institucija nustatytų taikytinos normos apskaičiavimo metodą (standartinis supaprastintas išlaidų apmokėjimas). Šios fiksuotosios normos taikomos tam tikrai išlaidų kategorijai (t. y. pagrindinėms išlaidoms), siekiant apskaičiuoti kitų kategorijų išlaidas (kurioms taikoma fiksuotoji norma). Vadovaujančioji institucija gali taikyti bet kokią normą, neviršijančią atitinkamame straipsnyje nurodytos normos, ir jai nereikės pagrįsti, kodėl buvo pasirinkta mažesnė nei Reglamente nurodyta norma, jei išlaidos, kurioms taikoma norma, yra susijusios su konkrečiu veiksmu. Jei pasirenkama mažesnė norma, nereikalaujama atlikti jokių skaičiavimų.

Vis dėlto vadovaujančioji institucija gali nustatyti didesnę nei nustatytos BNR 54–56 straipsniuose normą (išskyrus BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punktą), taikydama vieną iš BNR 53 straipsnio 3 dalyje nustatytų metodų.

Priimant sprendimą, kuri fiksuotoji norma turi būti taikoma, turi būti laikomasi vienodo požiūrio į paramos gavėjus principo. Taigi, paramos gavėjų, remiamų pagal tam tikrą kvietimą teikti pasiūlymus ir esančių panašioje situacijoje, negalima traktuoti skirtingai, jei tam nėra pagrindo.

Standartinės fiksuotosios normos yra šios:

Straipsnis	Standartinės fiksuotosios normos
BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a punktas	Iki 7 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų netiesioginėms išlaidoms atlyginti
BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punktas	Iki 15 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų netiesioginėms išlaidoms atlyginti
BNR 55 straipsnio 1 dalis	Iki 20 proc. [tinkamų finansuoti] tiesioginių išlaidų ([1])tiesioginėms personalo išlaidoms atlyginti
BNR 56 straipsnio 1 dalis	Iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų likusioms veiksmo išlaidoms atlyginti ([2])
INTERREG reglamento 39 straipsnio 3 dalies c punktas	Iki 20 proc. [tinkamų finansuoti] tiesioginių išlaidų tiesioginėms personalo išlaidoms atlyginti
INTERREG reglamento 41 straipsnio 5 dalis	Iki 15 proc. [tinkamų finansuoti] tiesioginių personalo išlaidų kelionės ir apgyvendinimo išlaidoms atlyginti
ESF+ reglamento 22 straipsnio 1 dalies b punktas	1 proc. a punkte ([3])nurodytų išlaidų perkančiosios organizacijos išlaidoms, susijusioms su maisto ir (arba) pagrindinės materialinės paramos vežimu į sandėlius arba paramos gavėjams, ir sandėliavimo išlaidoms padengti
ESF+ reglamento 22 straipsnio 1 dalies c punktas	7 proc. a punkte nurodytų išlaidų arba 7 proc. pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 16 straipsnį realizuoto maisto vertės išlaidų administracinėms, vežimo, saugojimo ir paruošimo išlaidoms, kurias patiria paramos gavėjai, skirstantys maistą ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą labiausiai skurstantiems asmenims, padengti

Straipsnis	Standartinės fiksuotosios normos
ESF+ reglamento 22 straipsnio 1 dalies e punktas	7 proc. a punkte nurodytų išlaidų papildomų priemonių, kurias įgyvendina paramos gavėjai arba kurios įgyvendinamos jų vardu ir kurias deklaruoja paramos gavėjai, pristatantys pagalbą maistu ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą labiausiai skurstantiems asmenims, išlaidoms padengti

([1]) Su sąlyga, kad į veiksmo tiesiogines išlaidas neįtrauktos viešojo darbų pirkimo sutartys arba prekių ar paslaugų pirkimo sutartys, kurių vertė viršija Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES 4 straipsnyje arba Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/25/ES 15 straipsnyje nurodytas vertės ribas. Be to, PMIF, VSF ir SVVP atžvilgiu ta fiksuotoji norma taikoma tik tiesioginėms veiksmo, kurį vykdant viešieji pirkimai nevykdomi, išlaidoms.

([2]) Dalyviams mokamos išmokos ir atlyginimai laikomi papildomomis tinkamomis finansuoti išlaidomis, neįskaičiuotomis į fiksuotąją normą.

([3]) ESF+ reglamento 22 straipsnio 1 dalies a punktas: „maisto ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos įsigijimo išlaidos, įskaitant išlaidas, susijusias su maisto ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos vežimu paramos gavėjams, kurie maistą ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą pristato galutiniams gavėjams“.

Be to, **BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punkte** nustatyta, kad netiesioginėms išlaidoms taikoma fiksuotoji norma negali viršyti 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų, jeigu pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies a punktą taikomas sąžiningas, teisingas ir patikrinamas vadovaujančiosios institucijos nustatytas apskaičiavimo metodas.

Jei naudojama bet kuri iš pirmiau nurodytų galimybių, vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) privalo **apibrėžti išlaidų, kurios padengiamos taikant fiksuotąją normą ir kurioms taikoma fiksuotoji norma,** t. y. tiesioginių išlaidų, netiesioginių išlaidų ir tiesioginių personalo išlaidų, **kategorijas**. Atsakomybė už nuoseklų, aiškų ir nediskriminuojantį įvairių išlaidų kategorijų apibrėžimą tenka valstybėms narėms.

Išlaidų kategorijos turėtų būti aiškiai apibrėžtos programos taisyklėse arba kvietimuose teikti pasiūlymus.

Bendrai išlaidų kategorijas galima apibrėžti taip:

— **tiesioginės išlaidos** – tai **tiesiogiai su veiksmo arba projekto įgyvendinimu susijusios išlaidos**, kai įmanoma įrodyti tiesioginį šio atskiro veiksmo arba projekto ir išlaidų tarpusavio ryšį;

— **netiesioginės išlaidos – tai išlaidos, kurios yra būtinos veiksmui įgyvendinti ir** kurios **nėra arba negali būti tiesiogiai susietos su atitinkamo veiksmo įgyvendinimu** arba kurios yra susijusios su veiksmo įgyvendinimu, tačiau yra pagalbinės išlaidos, kuriomis tiesiogiai neprisidedama prie veiksmo rodiklių, rezultatų ir (arba) tikslų pasiekimo. Tokioms išlaidoms galima priskirti administracines / pridėtines išlaidas, kurių tikslią dalį sunku priskirti konkrečiam veiksmui arba projektui (tipinių administracinių ir (arba) personalo išlaidų pavyzdžiai: valdymo išlaidos, įdarbinimo išlaidos, apskaitininko arba valytojo samdymo išlaidos ir pan.; telefono, vandens arba elektros išlaidos ir pan.);

— **personalo išlaidos** apibrėžiamos nacionalinėse taisyklėse ir paprastai yra išlaidos, patiriamos pagal darbdavio ir darbuotojo tarpusavio susitarimą arba išorės personalo paslaugų sutartį (jei šias išlaidas galima aiškiai nustatyti). Personalo išlaidoms paprastai priskiriamas visas darbo užmokestis, įskaitant nepinigines išmokas pagal kolektyvines sutartis, asmenims mokamas už darbą, susijusį su veiksmu. Be to, šioms išlaidoms priskiriami mokesčiai ir darbuotojų socialinio draudimo įmokos (pavyzdžiui, kalbant apie pensijas pagal pirmąją ir antrąją pakopas, taip pat pagal trečiąją pakopą, jei tai numatyta kolektyvinėje arba darbo sutartyje), taip pat visos tinkamos finansuoti savanoriškos darbuotojų įmokos, privalomosios ir savanoriškos darbdavio socialinės įmokos. Ar personalo išlaidos yra **tiesioginės**, ar **netiesioginės** išlaidos, vertinama kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į personalo vaidmenį vykdant veiksmą.

Personalo išlaidų apibrėžties ypatumai

Siekiant taikyti fiksuotąsias normas, nurodytas BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkte, BNR 56 straipsnio 1 dalyje ir INTERREG reglamento 41 straipsnio 5 dalyje, (arba kitą fiksuotąją normą, kurią pagal BNR 53 straipsnio 3 dalį nustato vadovaujančioji institucija ir kuri turi būti taikoma tiesioginėms personalo išlaidoms) visa nacionalinėse taisyklėse apibrėžta darbo užmokesčio vertė gali būti laikoma personalo išlaidomis, nes jos yra faktinis to asmens atlyginimas už darbą, susijusį su veiksmu, ir todėl į jas turėtų būti atsižvelgiama nustatant kitų tipų veiksmo išlaidas (kurios apskaičiuojamos tiesioginėms personalo išlaidoms taikant fiksuotąją normą).

Tai taip pat taikoma tai atvejais, kai atlyginimą (iš dalies) kompensuoja arba finansuoja trečiosios šalys (pvz., tiesiogiai dirbantys darbuotojai buvo įdarbinti naudojant įdarbinimo subsidiją; fiksuotoji norma taikoma visai darbo užmokesčio vertei, net jei jo dalį sumoka trečioji šalis). Jei išorės personalo išlaidos patiriamos pagal paslaugų sutartį, personalo išlaidas turi būti galima aiškiai nustatyti. Pavyzdžiui, jeigu paramos gavėjas sudaro sutartį dėl išorės mokytojo paslaugų rengiant vidaus mokymus, sąskaitoje faktūroje turi būti nurodyti skirtingi išlaidų tipai. Mokytojo atlyginimas bus laikomas tiesioginėmis išorės personalo išlaidomis. Jei mokytojo personalo išlaidų negalima nurodyti kaip kategorijos, kuri būtų atskirta nuo kitų išlaidų kategorijų, pvz., mokymo medžiagos, tai jomis negali būti grindžiama fiksuotoji norma, pvz., 40 proc. fiksuotoji norma pagal BNR 56 straipsnio 1 dalį.

Tiesioginių personalo išlaidų apibrėžtis nesiejama su tuo, ar personalo išlaidos patiriamos kaip **nepiniginių įnašų išlaidos**, ar ne. Todėl savanoriško darbo kaip nepiniginio įnašo vertę galima įtraukti į bazinę sumą fiksuotosioms normoms apskaičiuoti, jei laikomasi BNR 67 straipsnio 1 dalies.

Kelionės išlaidos nelaikomos personalo išlaidomis, išskyrus išlaidas, kurios susijusios su važinėjimu į darbą, jei pagal nacionalines taisykles nustatyta, kad jos yra bendrųjų darbo išlaidų dalis.
Išmokos ar atlyginimai, mokami ERPF, ESF+, TPF, PMIF, VSF ir SVVP lėšomis remiamų veiksmų dalyviams, taip pat nelaikomi personalo išlaidomis (žr. BNR 56 straipsnio 1 ir 2 dalis). Pavyzdžiui, vykdant veiksmą, kuriuo siekiama įdarbinti naujus asmenis, naujų darbuotojų darbo užmokestis nelaikomas personalo išlaidomis pagal BNR 56 straipsnį, nes šie asmenys nevykdo jokios su veiksmo įgyvendinimu susijusios užduoties – jis laikomas dalyviams mokamu atlyginimu. Todėl jo negalima apskaičiuoti remiantis BNR 56 straipsnio 1 dalyje apibrėžta fiksuotąja norma.

Taikant BNR 56 straipsnį, **išmokos** reikšmė suprantama kaip dalyviams teikiama finansinė parama galimoms išlaidoms, susijusioms su konkretaus veiksmo tikslu, padengti.
Pavyzdžiui, mokymo išmokos iš „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) yra finansinė parama, teikiama asmenims, dalyvaujantiems mokymo programose. Šios išmokos skirtos įvairioms su mokymu susijusioms išlaidoms, pavyzdžiui, kelionės ir pragyvenimo išlaidoms, padengti. Taip siekiama, kad mokymas taptų prieinamesnis.

2.2.2. *Fiksuotosios normos netiesioginėms išlaidoms nustatyti (BNR 54 straipsnis)*

BNR 54 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad tuo atveju, kai įgyvendinant veiksmą patiriamos netiesioginės išlaidos, jas galima apskaičiuoti taikant fiksuotąsias normas vienu iš a ir b punktuose nurodytų būdų. BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a punkte netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti nustatyta fiksuotoji norma, kurią sudaro **iki 7 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų**. BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkte netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti nustatyta fiksuotoji norma, kurią sudaro **iki 15 proc. tiesioginių personalo išlaidų**. Vadovaujančioji institucija gali tiesiogiai taikyti abi fiksuotąsias normas, nepateikdama jokio normos apskaičiavimo pagrindimo, jei ji neviršija Reglamente nustatytos viršutinės ribos.

BNR 54 straipsnyje nepateikiamas baigtinis metodų, kaip nustatyti netiesioginėms veiksmo išlaidoms taikomas fiksuotąsias normas, sąrašas ir valstybėms narėms leidžiama taikyti netiesioginėms išlaidoms taikomą fiksuotąją normą, nustatytą remiantis kitais metodais, t. y. nurodytais BNR 53 straipsnio 3 dalies b–e punktuose.

Tačiau netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma, nustatyta remiantis sąžiningu, teisingu ir patikrinamu metodu, nurodytu BNR 53 straipsnio 3 dalies a punkte, **negali viršyti 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų**, kaip nustatyta BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punkte. Fiksuotosioms normoms, nustatytoms ne šiuo pagrindu, o remiantis kitu metodu, nurodytu BNR 53 straipsnio 3 dalies b–e punktuose, viršutinė riba netaikoma.

2.2.3. *Fiksuotoji norma tiesioginėms personalo išlaidoms nustatyti (BNR 55 straipsnio 1 dalis)*

BNR 55 straipsnio 1 dalyje teigiama, kad veiksmo tiesioginės personalo išlaidos gali būti apskaičiuojamos kaip fiksuotoji norma, kurią sudaro **iki 20 proc. tiesioginių išlaidų, išskyrus to veiksmo personalo išlaidas**, nereikalaujant, kad valstybės narės atliktų skaičiavimą taikytinai normai nustatyti.

Tačiau jeigu **į to veiksmo tiesiogines išlaidas įtrauktos viešojo darbų pirkimo sutartys arba prekių ar paslaugų pirkimo sutartys**, kurių vertė viršija ES direktyvoje dėl viešųjų pirkimų, visų pirma Direktyvos 2014/24/ES ([10]) 4 straipsnyje ir Direktyvos 2014/25/ES ([11]) 15 straipsnyje, nurodytas vertės ribas, BNR 55 straipsnio 1 dalyje nustatytos standartinės normos negalima taikyti, o tiesioginėms personalo išlaidoms taikomą fiksuotąją normą reikėtų nustatyti remiantis BNR 53 straipsnio 3 dalies a–e punktuose numatytu metodu. Tokiu atveju konkrečiam veiksmui negali būti taikoma fiksuotoji norma iki 20 proc., neatlikus skaičiavimo. Tai taikoma visoms darbų, prekių ar paslaugų pirkimo sutartims, kurių vertė viršija ribas, kurioms taikomos šios direktyvos, įskaitant sutartis, kurias sudaro ne perkančiosios organizacijos, o kiti perkantieji subjektai pagal Direktyvą 2014/25/ES. Nustatant, ar buvo viršytos direktyvose nustatytos vertės ribos, bus atsižvelgiama į visą viešojo pirkimo vertę, neatsižvelgiant į tai, į kokias dalis gali būti suskirstytas pirkimas ([12]).

Kalbant konkrečiai apie **PMIF, SVVP ir VSF**, į fiksuotosios normos apskaičiavimo pagrindą neturi būti įtrauktos jokios išlaidos, susijusios su viešaisiais pirkimais (t. y. subrangos ir (arba) išorės išlaidos), žr. BNR 55 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

Jei tai INTERREG programos, personalo išlaidos gali būti atlyginamos pagal fiksuotąją normą, kurią sudaro iki 20 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų, nenustatant apribojimų, ar **tiesioginės išlaidos apima viešuosius pirkimus, ar ne**, pagal INTERREG reglamento 39 straipsnio 3 dalies c punktą.

Pagal fiksuotąją normą nustatytomis tiesioginėmis personalo išlaidomis gali būti grindžiamas fiksuotosios normos, nurodytos BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkte, (siekiant apskaičiuoti netiesiogines išlaidas taikoma fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 15 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų) taikymas. Tačiau pagal fiksuotąją normą apskaičiuotomis tiesioginėmis personalo išlaidomis negali būti grindžiama fiksuotoji norma pagal BNR 56 straipsnio 1 dalį (siekiant apskaičiuoti likusias tinkamas finansuoti veiksmo išlaidas taikoma fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų), žr. BNR 56 straipsnio 3 dalį.

2.2.4. *Nustatant visas kitas veiksmo išlaidas, kurios nėra tiesioginės personalo išlaidos, taikoma fiksuotoji norma (BNR 56 straipsnis)*

BNR 56 straipsnio 1 dalimi sudarytos sąlygos pagal tiesiogines personalo išlaidas apskaičiuoti visas likusias tinkamas finansuoti veiksmo išlaidas, taikant fiksuotąją normą, kurią sudaro **iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų**. Veiksmai, vykdomi taikant šią fiksuotąją normą, gali būti tik šie:

— tiesioginės personalo išlaidos – fiksuotosios normos pagrindinės išlaidos

— ir iki 40 proc. siekianti fiksuotoji norma, kuri taikoma likusioms veiksmo išlaidoms,

— taip pat dalyviams mokami atlyginimai ir išmokos.

Kalbant apie ERPF, ESF+, TPF, PMIF, VSF ir SVVP, dalyviams mokami atlyginimai ir išmokos neįtraukiami į išlaidas, kurioms taikoma ši fiksuotoji norma. [Todėl jie galėtų būti kompensuojami naudojant kitą būdą, nurodytą BNR 53 straipsnio 1 dalyje.] Dėl išmokų ir atlyginimų apibrėžties žr. 2.2.1 skyrių.

Šią fiksuotąją normą tinkama taikyti vykdant veiksmus, kai tiesioginės personalo išlaidos sudaro didelę biudžeto dalį. Taigi, BNR 56 straipsnio 1 dalyje nustatytą fiksuotąją normą labiausiai tinkama taikyti darbui imliems, mokslinių tyrimų ir plėtros, mažiems (mažo masto) projektams, kuriuos vykdant patiriama daug mažos vertės ir didelės apimties išlaidų, išskyrus personalo išlaidas, mažiems inovacijų projektams, švietimo ir profesinio mokymo projektams bei socialinės veiklos projektams.

([10]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, OL L 94, 2014 3 28, p. 65.

([11]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB, OL L 94, 2014 3 28, p. 243.

([12]) Direktyvos 2014/24/ES 4 straipsnyje kalbama apie „pirkim[us], kurių numatoma vertė be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM)“ yra lygi tame straipsnyje nurodytoms vertės riboms arba didesnė už jas. Ta pati nuostata išdėstyta Direktyvos 2014/25/ES 15 straipsnyje.

Vadovaujančioji institucija gali taikyti šią fiksuotąją normą tų rūšių veiksmams, kuriuose aiškiai išskiriamos šios išlaidų kategorijos: tiesioginės personalo išlaidos, kitos tiesioginės išlaidos ir netiesioginės išlaidos. BNR 56 straipsnio 1 dalyje apibrėžta fiksuotoji norma turėtų apimti ne tik netiesiogines, bet ir kitas tiesiogines ir netiesiogines išlaidas.

Jei veiksmas apima tik netiesiogines išlaidas ir tiesiogines personalo išlaidas, vadovaujančioji institucija neturėtų naudoti BNR 56 straipsnio 1 dalyje nustatytos fiksuotosios normos, bet gali naudoti BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytą fiksuotąją normą.

BNR 56 straipsnio 1 dalyje nustatytos fiksuotosios normos negalima derinti su netiesioginių išlaidų fiksuotąja norma (pvz., BNR 54 straipsnyje numatytomis galimybėmis), nes tos pačios kategorijos išlaidos (t. y. netiesioginės išlaidos) būtų finansuojamos du kartus.

Ši iki 40 proc. siekianti fiksuotoji norma negali būti naudojama vykdant veiksmą, kai to veiksmo bendros tiesioginės personalo išlaidos apskaičiuojamos pagal fiksuotąją normą (pvz., BNR 55 straipsnio 1 dalyje nustatytą fiksuotąją normą pagal BNR 56 straipsnio 3 dalį). Tačiau ši fiksuotoji norma gali būti taikoma tiesioginėms personalo išlaidoms, kurios pačios savaime suplanuotos kaip supaprastintas išlaidų apmokėjimas, jei šis supaprastintas išlaidų apmokėjimas nėra fiksuotoji norma (žr. 2.5) skyrių).

1 pavyzdys

Vadovaujančioji institucija visas likusias veiksmo tinkamas finansuoti išlaidas siekia padengti veiksmo tinkamoms finansuoti tiesioginėms personalo išlaidoms taikydama 150 000 EUR fiksuotąją normą. Pagal BNR 56 straipsnio 1 dalį vadovaujančioji institucija nusprendžia taikyti 35 proc. normą. Tai reiškia, kad bendros tinkamos finansuoti veiksmo išlaidos bus tokios: 150 000 EUR + (150 000 EUR x 0,35) = 202 500 EUR.

2 pavyzdys

Mokymo kurso apskaičiuotos išlaidos yra tokios:

Iš viso tiesioginių išlaidų	**52 000 EUR**
Tiesioginės personalo išlaidos	30 000 EUR
Patalpų išlaidos	3 000 EUR
Kelionės išlaidos	4 000 EUR
Maitinimas	1 000 EUR
Informavimas ir (arba) viešinimas	4 000 EUR
Valstybinės užimtumo tarnybos išmokos mokomiems asmenims	10 000 EUR

Iš viso netiesioginių išlaidų	**5 000 EUR**
Netiesioginės personalo išlaidos	4 000 EUR
Elektra, telefonas	1 000 EUR

Visos tinkamos finansuoti išlaidos	**57 000 EUR**

Vadovaujančioji institucija gali nuspręsti šiam projektui taikyti BNR 56 straipsnio 1 dalį ir nustato 40 proc. siekiančią fiksuotąją normą likusioms veiksmo išlaidoms atlyginti. Tokiu atveju dokumente, kuriame nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, nurodytas didžiausias asignavimas būtų toks:

Tiesioginės personalo išlaidos: 30 000 EUR

Kitos išlaidos: 30 000 x 40 proc. = 12 000 EUR

Valstybinių užimtumo tarnybų (VUT) mokomiems asmenims mokamos išmokos gali būti deklaruojamos papildomai, kartu su tiesioginėmis personalo išlaidomis ir fiksuotosiomis normomis, todėl bendros tinkamos finansuoti išlaidos bus tokios:

Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma: 30 000 EUR (tiesioginės personalo išlaidos) + 12 000 EUR (kitos išlaidos) + 10 000 EUR (VUT mokamos išmokos mokomiems asmenims) = 52 000 EUR

Įgyvendinant veiksmus, kuriems taikoma BNR 56 straipsnio 1 dalyje nustatyta fiksuotoji norma, svarbu nuo pat pradžių kruopščiai planuoti tiesiogines personalo išlaidas ir atidžiai bei nuolat stebėti šios išlaidų kategorijos išlaidas. Dėl 40 proc. fiksuotosios normos pobūdžio bet koks tiesioginių personalo išlaidų nepanaudojimas automatiškai reiškia, kad bus skiriama mažiau lėšų kitoms išlaidoms atlyginti.

Pavyzdys

Pradiniame veiksmo biudžete tiesioginių personalo išlaidų kategorijai buvo skirta 350 000 EUR, o likusių išlaidų kategorijai – 140 000 EUR (40 proc. x 350 000 EUR). Įgyvendinant programą buvo pranešta tik apie 230 000 EUR tiesioginių personalo išlaidų. Tai reiškia, kad kitoms likusioms išlaidoms atlyginti skirta tik 92 000 EUR (40 proc. x 230 000 EUR).

2.2.5. *Fiksuotoji norma, taikoma kelionės ir apgyvendinimo išlaidoms (INTERREG reglamento 41 straipsnio 5 dalis)*

INTERREG reglamento 41 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad veiksmo kelionės ir apgyvendinimo išlaidoms taikomą fiksuotąją normą gali sudaryti **iki 15 proc. tiesioginių personalo išlaidų**, nereikalaujant, kad valstybės narės atliktų skaičiavimą taikytinai normai nustatyti. Ši fiksuotoji norma turi būti tiesiogiai naudojama vykdant INTERREG veiksmus.

2.2.6. *Konkretus atvejis, susijęs su teikiant techninę paramą taikomomis fiksuotosiomis normomis (BNR 36 straipsnio 5 dalis)*

Pagal BNR 36 straipsnio 3 dalį Sąjungos įnašo techninei paramai finansuoti suma turi būti mokama kaip paramos gavėjams suteiktos paramos kompensacija pagal taikytinas BNR taisykles (BNR 51 straipsnio b punktas) arba kaip fiksuotoji norma (BNR 51 straipsnio e punktas) (tam tikrais atvejais privaloma taikyti fiksuotąją normą, žr. toliau šiame skyriuje).

Taikymo sritis

Sprendimas dėl finansavimo taikant fiksuotąją normą naudojimo priimamas valstybėms narėms veikiant savo nuožiūra. Pagal BNR 36 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą pasirinkimas taikomas visoms atitinkamos valstybės narės programoms visą programavimo laikotarpį ir vėliau negali būti keičiamas. Valstybės narės partnerystės sutartyje pagal BNR II priedą Komisijai praneša, kokios formos Sąjungos įnašą techninei paramai finansuoti ji pasirenka.

Vadovaujantis BNR 36 straipsnio 3 dalies trečia pastraipa, jei tai PMIF, VSF ir SVVP lėšomis remiamos programos ar INTERREG programos, Sąjungos įnašas techninei paramai finansuoti skiriamas tik kaip fiksuotoji norma.

Sąjungos įnašo techninei paramai finansuoti fiksuotosios normos kiekvienam fondui nustatytos BNR 36 straipsnio 5 dalyje, o INTERREG programoms – INTERREG reglamento 27 straipsnyje.

Valstybė narė atsako už tai, kaip ji panaudoja fiksuotosios normos mokėjimus techninei paramai finansuoti; pagal fiksuotąją normą atlyginamų sumų pagrindinės išlaidos ES lygmeniu nebus tikrinamos.

Mokėjimo paraiškos

Kai techninei paramai finansuoti valstybė narė naudoja finansavimą taikant fiksuotąją normą arba jis naudojamas vykdant INTERREG programą, atitinkama susijusio fondo fiksuotosios normos procentinė dalis, numatyta BNR 36 straipsnio 5 dalies b punkte ir INTERREG reglamento 27 straipsnio 3 dalyje, bus automatiškai taikoma atitinkamai bendrai tinkamų finansuoti išlaidų sumai arba bendrai viešųjų išlaidų sumai, įtrauktai į kiekvieną Komisijai pateiktą mokėjimo paraišką. BNR XXIII priedo lentelės „Pagal prioritetus <...> suskirstytos išlaidos“ D skiltyje (PMIF, SVVP ir VSF fondams – C skiltyje) nurodyta fiksuotosios normos techninės paramos suma turi būti automatiškai apskaičiuojama SFC2021, remiantis mokėjimo paraiškoje pateiktais duomenimis.

BNR XXIII priedo 2 priedėlyje (PMIF, SVVP ir VSF programoms – BNR XXIII priedo 3 priedėlyje) neturi būti teikiama informacija apie fiksuotosios normos techninės paramos sumą, t. y. dėl konkrečių tikslų, kurių atžvilgiu neįvykdytos reikiamos sąlygos.

2.2.7. *Paramos bendruomenės inicijuotai vietos plėtrai ypatumai*

Pagal BNR 34 straipsnio 1 dalies c punktą fondų parama bendruomenės inicijuotai vietos plėtrai apima strategijos valdymo, stebėsenos ir vertinimo bei jos aktyvaus pritaikymo išlaidas, įskaitant suinteresuotųjų subjektų keitimosi informacija palengvinimą. Pagal BNR 34 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą šioms išlaidoms taikoma viršutinė riba – 25 proc. viso strategijai skirto viešojo įnašo.

Toliau pateiktame pavyzdyje nurodoma, kaip šias išlaidas galima atlyginti remiantis kitoms įgyvendinimo išlaidoms taikoma fiksuotąja norma:

Pavyzdys

Vadovaujančioji institucija, remdamasi patirtimi, įvertino tipinę tam tikros vietos veiklos grupės (VVG) einamųjų ir aktyvaus pritaikymo išlaidų dalį išlaidose, patirtose pagal bendruomenės inicijuotą vietos plėtros strategiją įgyvendinant vietos veiksmus ir rengiantis VVG bendradarbiavimo veiklai bei ją įgyvendinant. Nors BNR fondų parama einamosioms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms negali viršyti 25 proc. visų pagal bendruomenės inicijuotą vietos plėtros strategiją patirtų viešųjų išlaidų, kaip nustatyta BNR reglamento 34 straipsnio 2 dalyje, patirtis rodo, kad ši procentinė dalis dažniausiai iš tikrųjų būna mažesnė.

Vadovaujančioji institucija, taikydama sąžiningą, teisingą ir patikrinamą metodą, grindžiamą BNR 53 straipsnio 1 dalies d punktu ir 3 dalies a punktu, nustato 17 proc. įgyvendinimo išlaidų, patirtų įgyvendinant veiksmus pagal bendruomenės inicijuotą vietos plėtros strategiją ir rengiant bei įgyvendinant VVG bendradarbiavimo veiklą, fiksuotąją normą, kuri skirta šioms išlaidoms padengti:

— einamosioms išlaidoms (su strategijos valdymu, stebėsena ir vertinimu susijusioms išlaidoms, žr. BNR 34 straipsnio 1 dalies c punktą);

— išlaidoms, susijusioms su bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategijos aktyviu pritaikymu (siekiant sudaryti palankesnes sąlygas suinteresuotųjų subjektų mainams teikiant informaciją ir skatinant įgyvendinti strategiją, taip pat padėti galimiems paramos gavėjams plėtoti veiksmus ir rengti paraiškas, žr. BNR 34 straipsnio 1 dalies c punktą).

Todėl, jeigu VVG skirtas biudžetas, numatytas veiksmams pagal bendruomenės inicijuotą vietos plėtros strategiją įgyvendinti ir VVG bendradarbiavimo veiklai parengti ir įgyvendinti, yra 1,5 mln. EUR (1 tipas), didžiausias biudžetas, skirtas einamosioms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms, bus 1,5 mln. EUR x 17 proc. = 255 000 EUR (2 tipas). Todėl bendras biudžeto asignavimas VVG yra 1,755 mln. EUR.

Tai reiškia, kad įgyvendinimo etapu paramos gavėjui kaskart paprašius atlyginti patirtas projekto išlaidas, VVG taip pat galės pareikalauti 17 proc. tos sumos savo einamosioms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti.

Pavyzdžiui, jeigu patirtos projekto išlaidos sudaro 1 000 EUR (1 tipas), VVG vadovaujančiajai institucijai taip pat gali deklaruoti 1 000 EUR x 17 proc. = 170 EUR (2 tipas) savo einamųjų ir aktyvaus pritaikymo išlaidų.

VVG nereikės pateikti dokumentų, patvirtinančių jos einamąsias ir aktyvaus pritaikymo išlaidas, deklaruotas remiantis fiksuotąja norma, tačiau turės būti galima patikrinti 17 proc. dydžio normos nustatymo metodiką.

Pastaba. Fiksuotoji norma nebūtinai turi būti nustatoma taikant 25 proc. normą. Tačiau, kad ir kokia metodika būtų taikoma fiksuotajai normai nustatyti, turi būti laikomasi BNR 34 straipsnio 2 dalies antros pastraipos nuostatų dėl didžiausios galimos einamųjų ir aktyvaus pritaikymo išlaidų sumos.

2.3. **Vieneto įkainiai**

Vieneto įkainiai gali būti taikomi abiem kompensavimo lygmenimis, t. y. aukštesniu lygmeniu, kompensuojant Sąjungos įnašą (BNR 51 straipsnio c punktas), ir žemesniu lygmeniu, kompensuojant dotacijas, kurias valstybės narės skiria paramos gavėjui, (BNR 53 straipsnio 1 dalies b punktas).

2.3.1. *Bendrieji principai*

Taikant vieneto įkainius, visos tinkamos finansuoti veiksmo išlaidos arba jų dalis bus skaičiuojamos kiekybinius veiklos rodiklius – įnašus, atliktą darbą arba rezultatus – dauginant iš vieneto įkainio, kuris nustatomas iš anksto. Šia galimybe gali būti naudojamasi įgyvendinant bet kokio tipo veiksmą, projektą arba projekto dalį, jei tik galima nustatyti su veikla ir vieneto įkainiais susijusius kiekius. **Vieneto įkainiai paprastai taikomi lengvai nustatomiems kiekiams.**

Vieneto įkainiai gali būti:

— pagrįsti procesu, t. y. susiję su įnašais (pvz., mokytojo valandinis vieneto įkainis) arba atliktu darbu (pvz., mėnesinis vieneto įkainis vienam mokomam asmeniui);

— pagrįsti rezultatais arba pasiekimais (pvz., vieneto įkainis vienam asmeniui, siekiančiam gauti mokymo kurso baigimo pažymėjimą).

Naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą vykdant veiksmą siekiama supaprastinti procesus visiems suinteresuotiesiems subjektams. Todėl vadovaujančiosios institucijos turėtų nustatyti įnašus, atliktą darbą, rezultatus ar pasiekimus, kurie padeda supaprastinti procesą ir kuriuos lengva registruoti, atsekti ir kt. Rinkdamosi tarp procesu ir pasiekimais pagrįstų vieneto įkainių vadovaujančiosios institucijos turėtų ypatingą dėmesį skirti audito sekai.

1 pavyzdys (ESF+)

a) Procesu pagrįstas vieneto įkainis.
1 000 valandų trukmės 20 žmonių pažengusio lygio IT mokymams organizuoti tinkamos finansuoti išlaidos gali būti apskaičiuotos mokymo valandos kainą dauginant iš mokomų asmenų skaičiaus. Valandos kaina yra iš anksto nustatyta vadovaujančiosios institucijos, jai taikant sąžiningą, teisingą ir patikrinamą metodiką, ir nurodyta dokumente, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos.

Jeigu, tarkime, vadovaujančioji institucija kiekvienam mokomam asmeniui nustato 7 EUR už valandą mokymo kainą, didžiausia projektui skiriama dotacija būtų: 1 000 valandų x 20 mokomų asmenų x 7 EUR už vieną vieno mokomo asmens mokymo valandą = 140 000 EUR.

Baigus įgyvendinti veiksmą, galutinės tinkamos finansuoti išlaidos bus nustatytos pagal realųjį kiekvienam mokomam asmeniui skirtų valandų skaičių (į jį gali įeiti tam tikras pateisinto nebuvimo atvejų skaičius) remiantis faktiniu mokomų asmenų dalyvavimu ir įvykusiais kursais. Vis tik reikės pateikti tikslius mokytų asmenų lankomumo lapus. Jei galiausiai paaiškėja, kad mokymuose dalyvavo tik 18 žmonių, šeši iš jų mokėsi po 900 valandų, penki – po 950 valandų, penki – po 980 valandų, o likę du – po 1 000 valandų, bendrą valandų skaičių padauginus iš mokomų asmenų skaičiaus bus gautas toks rezultatas:

900 x 6 + 950 x 5 + 980 x 5 + 1 000 x 2 = iš viso 17 050 mokymo valandų.

Tinkamos finansuoti išlaidos bus: 17 050 mokymo valandų x 7 EUR = 119 350 EUR.

b) Rezultatais pagrįstas vieneto įkainis. Pažengusio lygio IT mokymams skirta 1 000 valandų, juos sudaro 5 moduliai po 200 valandų. Kaip nurodyta BNR 53 straipsnio 3 dalies a punkte, buvo naudota sąžininga, teisinga ir patikrinama metodika siekiant nustatyti bendras 25 dalyviams skirtų IT mokymų išlaidas. Sėkmingai mokymuose dalyvavusiems asmenims numatoma skirti iš viso 140 000 EUR. Atsižvelgiant į ankstesnę mokymų nebaigusių asmenų procentinę dalį (20 proc., t. y. 5 dalyviai), vieneto įkainis vienam dalyviui, kuris sėkmingai dalyvavo viename modulyje, būtų: 140 000 EUR / 20 dalyvių / 5 moduliai = 1 400 EUR (vieneto įkainis vienam dalyviui, kuris sėkmingai dalyvavo viename modulyje).

Audito sekos tikslu reikėtų pateikti dokumentą, kuriuo įrodoma, kad dalyvis atitiko reikalavimus, ir kiekvieno reikalavimus atitinkančio dalyvio sėkmingai užbaigto modulio arba viso kurso sertifikatą. Laiko apskaitos žiniaraščių pateikti nereikės.

2 pavyzdys (ERPF, pasiekimais pagrįstas vieneto įkainis)

Paramos gavėjas – regioniniai rūmai – rengia konsultacijas regiono mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ). Konsultacijas teikia regioninių rūmų patarėjai. Remiantis ankstesnėmis rūmų konsultacijų skyriaus sąskaitomis apskaičiuota vienos konsultacijų dienos kaina – 350 EUR. Paramos suma bus skaičiuojama pagal šią formulę: dienų skaičius x 350 EUR. Vis tik reikės pateikti tikslius darbo laiko apskaitos žiniaraščius su išsamia informacija apie konsultacijas ir patarėjų dalyvavimą.

3 pavyzdys (ESF+, rezultatais pagrįstas vieneto įkainis)

Šešių mėnesių trukmės pagalbos darbo ieškantiems asmenims programa (toliau – veiksmas) galėtų būti finansuojama pagal vieneto įkainį (pvz., 2 000 EUR vienam asmeniui), taikomą kiekvienam iš 20 veiksmo dalyvių, gavusiam darbą ir išlaikiusiam jį tam tikrą iš anksto nustatytą laikotarpį, pvz., šešis mėnesius. Atsižvelgiant į išlaidas visiems dalyviams, buvo nustatytas 2 000 EUR vieneto įkainis vienam sėkmingam dalyviui. Todėl iš šios sumos taip pat padengiamos nesėkmingų dalyvių išlaidos.

Didžiausia galima dotacija šiam veiksmui apskaičiuojama taip: 20 asmenų x 2 000 EUR už įdarbinimą = 40 000 EUR.

Galutinės tinkamos finansuoti išlaidos apskaičiuojamos remiantis faktiniu vykdant veiksmą atliktu darbu: jeigu į darbo rinką buvo įtraukta ir savo darbo vietas reikiamą laikotarpį išsaugojo tik 17 asmenų, galutinės tinkamos finansuoti išlaidos, kuriomis remiantis paramos gavėjui bus mokama subsidija, bus tokios: 17 x 2 000 EUR = 34 000 EUR.

Audito sekos tikslu reikėtų pateikti dokumentus, patvirtinančius, kad dalyvis pateko į darbo rinką ir išlaikė savo darbo vietą prašomą laikotarpį.

4 pavyzdys (EJRŽAF, procesu pagrįstas vieneto įkainis)

Dienos naudojimosi laivu normos apskaičiuojamos pagal ankstesnius duomenis (praėjusių metų vidurkiai). Todėl projektui skirtų dienų skaičius pagrindžiamas įrašais žurnaluose.

5 pavyzdys (PMIF). To paties veiksmo skirtingų projektų finansavimas – dviejų skirtingų vieneto įkainių naudojimas

Vadovaujančioji institucija viešajai įstaigai, dirbančiai su prieglobsčio prašytojais, teikia 1 600 000 EUR dotaciją dviejų rūšių veiklai: 1) pirminio trečiųjų šalių piliečių priėmimo paramai jiems atvykus į valstybę narę (ne daugiau kaip 1 000 000 EUR), 2) prieglobsčio prašytojų kalbos mokymams (ne daugiau kaip 600 000 EUR).

Vadovaujančioji institucija, remdamasi ankstesniais duomenimis, nustatė, kad pirminio priėmimo paramos vieneto įkainis yra 50 EUR už dieną vienam asmeniui, kad būtų padengtos vienos dienos pagalbos, suteiktos trečiosios šalies piliečiui jo pirminio priėmimo laikotarpiu priimančiojoje šalyje, išlaidos. Į vieneto įkainio sumą įtrauktos išlaidų kategorijos apima visus pirminio priėmimo elementus (pavyzdžiui, apgyvendinimą, aprūpinimą maisto ir ne maisto produktais, medicininę apžiūrą, vertimą žodžiu, nelydimų nepilnamečių globą, informavimą ir konsultavimą). Didžiausia galima dotacijos suma yra: 1 diena x 50 EUR x 20 000 trečiųjų šalių piliečių = 1 000 000 EUR.

Privalomi šio vieneto įkainio audito sekos elementai yra šie: pasirašytas ir datuotas trečiųjų šalių piliečių, kuriems teikiama parama, sąrašas ir jų buvimo trukmė (dienomis), kartu su jų oficialiais (jei yra) ir (arba) unikaliais identifikavimo duomenimis (bet koks dokumentas, patvirtinantis asmens tapatybę), ir suteiktos paramos įrodymas (pvz., pasirašytas ir datuotas suteiktų maisto ir ne maisto produktų sąrašas, pasirašytas ir datuotas konsultacijų lankomumo lapas, pasirašyta ir datuota įgalioto sveikatos priežiūros specialisto išduota pažyma).

Tinkamos finansuoti išlaidos apskaičiuojamos remiantis faktinėmis pirminio priėmimo paramos teikimo dienomis ir trečiųjų šalių piliečių, kuriems suteikta parama, skaičiumi. Tai reiškia, kad jei, pavyzdžiui, parama buvo suteikta 1 000 trečiųjų šalių piliečių, iš kurių 500 piliečių parama buvo teikta 20 dienų, o kitiems 500 – 10 dienų, bendras dienų ir (arba) asmenų skaičius bus lygus: 500 x 20 + 500 x 10 = 15 000 dienų, kuriomis buvo teikiama parama / asmenų, kuriems buvo teikiama parama. Tinkamos finansuoti išlaidos bus = 15 000 x 50 EUR = 750 000 EUR.

Kalbų mokymui vadovaujančioji institucija nustatė (remdamasi ankstesniais duomenimis) 10 EUR vieneto įkainį už valandą ir asmenį, kad būtų padengtos vienos pamokos valandos (pamokos trukmė – 60 min.) išlaidos vienam mokomam asmeniui ir (arba) prieglobsčio prašytojui, kad jis galėtų lankyti iki 60 valandų trukmės kalbos kursus atitinkamo dydžio grupėse (iki 15 mokomų asmenų vienoje grupėje). Išlaidų kategorijos, įtrauktos į vieneto įkainio sumą, apima visas su kalbų mokymu susijusias išlaidas (pavyzdžiui, personalo išlaidas, mokymo patalpų nuomos išlaidas, mokymo medžiagą). Didžiausia galima projektui skiriamos dotacijos suma yra: 60 valandų x 1 000 mokomų asmenų x 10 EUR už valandą vienam mokomam asmeniui = 600 000 EUR.

Audito sekos tikslu, siekiant pagrįsti išlaidas, reikia pateikti įrodymus ir (arba) dokumentus, kuriais stebimas faktinis mokomų asmenų lankomumas (valandų skaičius) ir kursų trukmė, mokomų asmenų ir (arba) prieglobsčio prašytojų tapatybę patvirtinančius dokumentus ir dokumentus, kuriuose nustatomas kalbos kursų laikas ir turinys, grupės dydis (ne daugiau kaip 15 asmenų) ir standartinė pamokos trukmė (60 minučių).

Tinkamos finansuoti išlaidos apskaičiuojamos pagal faktinį kiekvienam prieglobsčio prašytojui ir (arba) mokomam asmeniui suteikto mokymo valandų skaičių. Tai reiškia, kad jei, pavyzdžiui, mokymuose dalyvavo tik 900 prieglobsčio prašytojų ir (arba) mokomų asmenų, iš jų 750 mokėsi po 60 valandų, 50 – po 55 valandas ir 100 – po 50 valandų, bendrą valandų skaičių padauginus iš mokomų asmenų skaičiaus bus gautas toks rezultatas: 750 x 60 + 50 x 55 + 100 x 50 = iš viso 52 750 mokymo valandų padauginus iš mokytų asmenų skaičiaus. Tinkamos finansuoti išlaidos bus = 52 750 x 10 EUR = 527 500 EUR.

Kadangi tą patį veiksmą sudaro du skirtingi projektai / veiklos rūšys, kurie apima skirtingas veiksmo išlaidas, dvigubo finansavimo rizikos nėra, nes kiekvieno projekto / veiklos išlaidos aiškiai atskirtos.

2.3.2. *Pagal valandinį įkainį apskaičiuojamos personalo išlaidos (BNR 55 straipsnio 2–4 dalys)*

BNR 55 straipsnio 2 dalyje nustatyti du konkretūs tiesioginių personalo išlaidų apskaičiavimo metodai ([13]). Abu būdai gali būti naudojami apskaičiuojant valandinį įkainį tiesioginėms personalo išlaidoms nustatyti.

Metodai yra šie:

— valandinio įkainio apskaičiavimas metines bendrąsias darbo išlaidas padalijant iš 1 720, BNR 55 straipsnio 2 dalies a punktas;

— valandinio įkainio apskaičiavimas mėnesines bendrąsias darbo išlaidas padalijant iš atitinkamo vidutinio mėnesio darbo laiko, BNR 55 straipsnio 2 dalies b punktas.

Sprendimą dėl taikytino metodo priima vadovaujančioji institucija. BNR 55 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta galimybė gali būti taikoma net ir tuo atveju, kai turima duomenų apie metines bendrąsias darbo išlaidas. Apskaičiuotos tiesioginės personalo išlaidos yra susijusios su veiksmo įgyvendinimu. Veiksmo įgyvendinimas turi būti suprantamas kaip visus veiksmo etapus apimanti sąvoka.

Pavyzdys

Tam tikrų rūšių MVĮ skirtuose mokslinių tyrimų ir plėtros bei inovacijų projektuose pagrindinę išlaidų dalį dažnai sudaro personalo išlaidos. Galimybė taikyti vieneto įkainius šioms MVĮ yra sveikintinas supaprastinimas. Vieneto įkainis veiklai šiuo atveju išreiškiamas kaip valandinis įkainis, taikomas personalo faktiškai dirbtų valandų skaičiui. Jis iš anksto apibrėžiamas dokumente, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, įskaitant didžiausią galimą finansinės paramos sumą, apskaičiuojamą didžiausią galimą dirbtų valandų skaičių padauginus iš vieneto įkainio (apskaičiuotos projekte dalyvavusio personalo išlaidos).

Siekiant padengti realiąsias išlaidas kuo tiksliau jas suapvalinus ir atsižvelgiant į regionų ir sričių skirtumus, fiksuotasis vieneto įkainis apibrėžiamas kaip valandinis personalo įkainis pagal šią formulę *(remiantis BNR 55 straipsnio 2 dalies a punktu)*:

valandinis personalo įkainis = vėliausiai į apskaitą įtrauktos bendrosios metinės išlaidos (žr. 2.2.1 skyrių, kuriame išsamiai aprašyta, kokias išlaidas galima įtraukti), padalintos iš 1 720 valandų.

Pavyzdžiui: valandinis įkainis = 60 000 EUR/1 720 valandų = 34,88 EUR už valandą.

Finansinė parama veiksmui apskaičiuojama valandinį įkainį dauginant iš tikrojo ir patikrinto dirbtų valandų skaičiaus. Todėl MVĮ turi saugoti visus įgyvendinant projektą dirbusių darbuotojų dirbtų valandų skaičių patvirtinančius dokumentus, o vadovaujančioji institucija – visus dokumentus, kuriais grindžiamas valandinis personalo įkainis. Iš esmės, jei patikrinus paaiškėja, kad dirbtų valandų skaičius mažesnis, galutinė išmokos suma taip pat sumažinama.

([13]) Tiesioginės personalo išlaidos taip pat gali būti nustatytos naudojant kitą BNR nurodytą metodiką, pvz., pagal BNR 53 straipsnio 1 dalies b punktą ir 53 straipsnio 3 dalį vieneto įkainiai gali būti nustatyti naudojant kitą nei 1 720 vardiklį.

Kitas pavyzdys. *Viskas taip pat, kaip pirmiau pateiktame pavyzdyje, bet valandinis personalo įkainis apskaičiuojamas taip, kaip nurodyta toliau.*

Valandinis personalo įkainis = vėliausios į apskaitą įtrauktos bendrosios metinės išlaidos (žr. 2.2.1 skyrių, kuriame išsamiai aprašyta, kokias išlaidas galima įtraukti), padalintos iš teisėto darbo valandų vidurkio (atsižvelgiant į kasmetines atostogas).

Pavyzdžiui: valandinis įkainis = 60 000 EUR/(1 980 valandų – 190 kasmetinių atostogų valandų) = 60 000/1 790 = 33,52 EUR už valandą.

Valandinio įkainio apskaičiavimas vėliausias į apskaitą įtrauktas metines bendrąsias darbo išlaidas padalijant iš 1 720 valandų, BNR 55 straipsnio 2 dalies a punktas

Pagal pirmąją BNR 55 straipsnio 2 dalies a punkto galimybę tiesioginės personalo išlaidos nustatomos apskaičiuojant valandinį įkainį taip:

$$\text{valandinis personalo įkainis} = \frac{\text{vėliausios į apskaitą įtrauktos metinės bendrosios darbo išlaidos}}{1\,720}$$

Vardiklis, t. y. **1 720 valandų, yra standartinis metinis darbo laikas, kurį galima taikyti tiesiogiai, nereikalaujant, kad valstybė narė atliktų kokius nors skaičiavimus**. Šis skaičius grindžiamas vidutiniu savaitiniu darbo valandų skaičiumi valstybėse narėse, padaugintu iš 52 savaičių, nuo jo atskaitant kasmetines mokamas atostogas ir vidutinį metinį švenčių dienų skaičių. Jis atitinka vieną etato ekvivalentą ir gali būti naudojamas visais atvejais, kai darbuotojas dirba visą darbo laiką. Tai taikoma ir tuo atveju, jei pagal nacionalinę teisę arba taikomą kolektyvinę sutartį etato ekvivalentas atitinka mažiau nei 40 valandų per savaitę.

Asmenims, dirbantiems ne visą darbo laiką, turi būti taikoma atitinkama 1 720 valandų *pro rata* dalis. Pavyzdžiui, apskaičiuojant valandinį įkainį asmeniui, dirbančiam tik 50 proc. (t. y. 0,5 etato ekvivalento), vardiklis būtų 860 valandų (1 720 x (50/100) = 860). Reikėtų remtis darbo sutartyje arba sprendime dėl paskyrimo nustatytu darbo laiku.

Bet skaitiklis turi būti pagrįstas. BNR daroma nuoroda į „vėliausias į apskaitą įtrauktas metines bendrąsias darbo išlaidas“. Vis dėlto BNR **bendrosios darbo išlaidos nėra apibrėžtos**. Pagal BNR 63 straipsnio 1 dalį tinkamumo finansuoti taisyklėse turės būti apibrėžta tai, kas įtraukiama į metines bendrąsias darbo išlaidas, atsižvelgiant į įprastinius apskaitos metodus (žr. 3.2.1 skyrių). Pavyzdžiui, taikytinose taisyklėse gali būti nustatyta, kad važinėjant į darbą patiriamos išlaidos yra bendrųjų darbo išlaidų dalis.

Reglamente nurodoma, kad valandinis įkainis apskaičiuojamas naudojant **„vėliausias“** į apskaitą įtrauktas metines bendrąsias darbo išlaidas. Tai reiškia, kad turi būti naudojami naujausi turimi duomenys. Taigi skaičiavimo metodas, kuris grindžiamas paramos gavėjo ankstesniais duomenimis, paprastai nėra tinkamas. Vadovaudamosi BNR 55 straipsnio 2 dalyje vartojamu žodžiu „vėliausios“ valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų naudojami naujausi duomenys, taigi būtų orientuojamasi į realiąsias personalo išlaidas.

Metinės bendrosios darbo išlaidos **neturi būti susijusios su kalendoriniais metais arba finansiniais metais** (pvz., tai gali būti duomenys, susiję su laikotarpiu nuo 2022 m. spalio mėn. iki 2023 m. rugsėjo mėn.). Svarbu, kad bendrosios darbo išlaidos būtų susijusios su visu 12 mėnesių laikotarpiu. Tai gali būti 12 mėnesių laikotarpis prieš baigiantis (veiksmo ar programos) ataskaitiniam laikotarpiui, 12 mėnesių laikotarpis prieš parengiant dokumentą, kuriame nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, arba praėjusių kalendorinių metų 12 mėnesių laikotarpis. Pagal BNR 55 straipsnio 4 dalį, jei nėra duomenų apie visą 12 mėnesių laikotarpį, tai:

— tokie duomenys gali būti nustatomi remiantis turimomis į apskaitą įtrauktomis bendrosiomis darbo išlaidomis (pvz., vadovaujančioji institucija gali panaudoti turimus darbuotojo duomenis, susijusius su keturių mėnesių laikotarpiu, ir juos ekstrapoliuoti į metines bendrąsias darbo išlaidas, atsižvelgdama, kai tinkama, į tokius aspektus, kaip teisės aktuose nustatyti atostoginiai arba vadinamasis 13-asis atlyginimas);

— tokie duomenys gali būti nustatomi remiantis įdarbinimo dokumentu (t. y. įdarbinimo ar darbo sutartimi arba paskyrimo sprendimu).

Metinės bendrosios darbo išlaidos gali būti grindžiamos to asmens realiosiomis darbo išlaidomis. Kai asmuo dirbo ne visą mėnesį (pvz., sutartis įsigalioja ne mėnesio pradžioje, todėl turimi duomenys neapima viso mėnesio), gali būti naudojamos ekstrapoliuotos vertės, siekiant gauti tinkamą 12 mėnesių laikotarpio realiųjų išlaidų rodiklį.

Metinės bendrosios darbo išlaidos taip pat gali būti nustatomos remiantis vidutinėmis didesnės darbuotojų grupės darbo išlaidomis, pvz., to paties lygio darbuotojų darbo išlaidomis arba panašiomis priemonėmis, kurios yra susijusios su darbo išlaidų dydžiu.

Vėliausios metinės bendrosios darbo išlaidos turi būti įtrauktos į apskaitą. Tai gali būti padaryta naudojant sąskaitas, darbo užmokesčio ataskaitas, darant nuorodas į viešai skelbiamus susitarimus arba dokumentus ir pan. Patvirtinamuosius dokumentus turi būti galima patikrinti atliekant auditą.

Susiklosčius konkrečioms aplinkybėms, valandinio įkainio dydis taip pat gali būti nustatytas pradėjus įgyvendinti projektą. Pavyzdžiui, jis gali būti nustatytas tuo metu, kai darbuotojas pradeda dalyvauti įgyvendinant konkretų projektą (pasirašoma darbo sutartis arba pasikeičia darbuotojo vykdoma užduotis) arba kai paramos gavėjas vadovaujančiajai institucijai pateikia patirtų išlaidų ataskaitą. Tačiau pastaruoju atveju dokumente, kuriame nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, turi būti nurodyta ir taikytina metodika.

Valandinio įkainio apskaičiavimas mėnesines bendrąsias darbo išlaidas padalijant iš atitinkamo vidutinio mėnesio darbo laiko, BNR 55 straipsnio 2 dalies B punktas.

Apskaičiuojant valandinį įkainį tiesioginėms personalo išlaidoms nustatyti pagal BNR 55 straipsnio 2 dalies b punktą, valstybė narė (-s) turi nustatyti vidutinį mėnesio darbo laiką pagal taikytinas nacionalines taisykles, nurodytas įdarbinimo dokumente.

Tinkamų finansuoti personalo išlaidų nustatymas naudojant apskaičiuotą valandinį įkainį

Dirbtų valandų skaičius turi būti nustatomas laikantis atitinkamos programos tinkamumo finansuoti taisyklių. Pagal BNR 55 straipsnio 3 dalį visas deklaruotų valandų skaičius vienam asmeniui per atitinkamus metus ar mėnesį negali viršyti valandų skaičiaus, naudojamo tam valandiniam įkainiui apskaičiuoti.

Tai reiškia, kad jei 1 720 valandų naudojamos kaip vardiklis, deklaruojamų valandų negali būti daugiau nei 1 720; pastarasis skaičius yra didžiausias valandų skaičius, kurį galima deklaruoti kaip vykdant tam tikrą veiksmą per 12 mėnesių laikotarpį dirbtas valandas. Jei kaip vardiklis naudota
1 720 valandų *pro rata* dalis, taikomas tas pats principas (pvz., darbuotojui pagal sutartį dirbant 50 proc. viso darbo laiko, vardiklis būtų 860 valandų; tai reiškia, kad atitinkamo darbuotojo atžvilgiu didžiausias galimas deklaruoti valandų skaičius per metus yra 860). Jei darbuotojui pavesta atlikti užduotis keliuose veiksmuose, atitinkamai nustatoma *pro rata* viršutinė riba kiekvienam veiksmui ir ji negali viršyti didžiausio valandų skaičiaus, kurį galima deklaruoti kaip atitinkamo darbuotojo per 12 mėnesių laikotarpį dirbtas valandas.

Taikant BNR 55 straipsnio 2 dalies b punktą, valandos, deklaruotos kaip atitinkamo asmens vidutinis mėnesio darbo laikas, nebūtinai turi atitikti faktiškai dirbtų valandų skaičių; turi būti atsižvelgiama į vidutinį mėnesio darbo laiką, nustatytą įdarbinimo dokumente pagal taikytinas nacionalines taisykles. Tačiau valandos, deklaruotos tinkamoms finansuoti personalo išlaidoms apskaičiuoti, negali viršyti valandų per mėnesį skaičiaus, naudojamo tam valandiniam įkainiui apskaičiuoti, kaip numatyta BNR 55 straipsnio 3 dalyje.

Tuo atveju, kai valandinis įkainis apskaičiuojamas remiantis BNR 55 straipsnio 2 dalies a punktu, tinkamoms finansuoti personalo išlaidoms apskaičiuoti ir deklaruoti turėtų būti naudojamos tik faktiškai dirbtos valandos, nes iš standartinio vardiklio 1 720 jau yra išskaičiuotos kasmetinės atostogos ir švenčių dienos. Laikinojo nedarbingumo atostogos gali būti deklaruojamos kaip personalo išlaidos, jei susijusias išlaidas apmoka paramos gavėjas (t. y. paramos gavėjas patiria šias išlaidas). Jei išlaidas padengia trečioji šalis (pvz., su ilgalaikėmis laikinojo nedarbingumo atostogomis susijusias išlaidas padengia socialinės apsaugos sistema) arba jei nemokamų atostogų ar nebuvimo darbe (pvz., nebuvimas darbe be leidimo) atvejais paramos gavėjas nepatiria išlaidų, **neturi būti atsižvelgiama į atitinkamas nedirbtas valandas arba dienas nustatant tinkamas finansuoti personalo išlaidas, kurios gali būti deklaruotos.** Taip yra todėl, kad tokiais atvejais paramos gavėjas nepatiria išlaidų. Vis dėlto, jei patiriamos personalo išlaidos, susijusios su papildomais darbuotojais, kurie pakeičia laikinojo nedarbingumo atostogų (ar kitų rūšių atostogų) išėjusį asmenį, šios personalo išlaidos yra tinkamos finansuoti (t. y. atitinkamos dirbtos valandos įskaičiuojamos į tokiu atveju nustatomas tinkamas finansuoti personalo išlaidas).

Kai taikomas BNR 55 straipsnio 2 dalies a arba b punktas, gauta valandinio įkainio suma turi būti laikoma vieneto įkainiu. Šis vieneto įkainis gali būti naudojamas atlyginant personalo išlaidas arba taip pat gali būti naudojamas apskaičiuojant netiesiogines išlaidas kaip pagrindines išlaidas taikant fiksuotuosius įkainius (pvz., taikant 15 proc. fiksuotąją normą pagal BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos b punktą arba siekiant apskaičiuoti visas likusias tinkamas finansuoti išlaidas taikant 40 proc. fiksuotąją normą pagal BNR 56 straipsnio 1 dalį). Tuo atveju, jei projektas įgyvendinamas kelerius metus, vadovaujančioji institucija gali nuspręsti **atnaujinti valandinį tiesioginių personalo išlaidų įkainį**, gavusi naujų duomenų, arba visą įgyvendinimo laikotarpį taikyti tuos pačius įkainius. Jei įgyvendinimo laikotarpis labai ilgas, geroji praktika būtų metodikoje nustatyti tarpinius etapus, kada galėtų būti peržiūrimas valandinis personalo išlaidų įkainis, ir tai, kaip jis galėtų būti peržiūrimas (koregavimo metodas).

Darbuotojai, kurie įgyvendindami veiksmą dirba ne visą darbo laiką, bet per mėnesį dirbto laiko dalis yra fiksuotoji, BNR 55 straipsnio 5 dalis

Jei darbuotojai įgyvendindami užduotį dirba ne visą darbo dieną, bet per mėnesį dirbto laiko procentinė dalis yra fiksuotoji, BNR 55 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad nėra pareigos įdiegti darbo laiko registravimo sistemos. Vis dėlto darbdavys turi parengti dokumentą, kuriame nurodoma **fiksuotoji procentinė dalis**, dirbta įgyvendinant veiksmą per mėnesį, ir gali naudoti šią procentinę dalį tinkamoms finansuoti tiesioginėms personalo išlaidoms apskaičiuoti. Ši procentinė dalis taip pat gali būti nustatyta darbo sutartyje. Pavyzdžiui, jei darbuotojas 60 proc. savo darbo laiko praleidžia įgyvendindamas projektą, tinkamos finansuoti tiesioginės personalo išlaidos tam darbuotojui gali būti apskaičiuojamos bendrąsias darbo išlaidas (grindžiamas arba realiosiomis išlaidomis, arba apskaičiuotu vieneto įkainiu) padauginus iš 60 proc.

Pavyzdys

Skirtingoms projektų darbuotojų grupėms galima nustatyti skirtingus vieneto įkainius, pvz., projekto vadovo, pagrindines funkcijas atliekančių darbuotojų ir administracinio personalo vieneto įkainius. Šie skirtumai turėtų būti susieti su objektyviais aspektais, siekiant užtikrinti, kad vieneto įkainiai būtų patikimas realiųjų išlaidų rodiklis.

Kiekvienai darbuotojų grupei galima nustatyti sąlygas, susijusias su išsilavinimo lygiu arba darbo patirtimi. Pavyzdžiui, vienai grupei (1 grupė) – magistro laipsnis, antrai grupei (2 grupė) – bakalauro laipsnis, o trečiai grupei (3 grupė) – atitinkama mokymo kvalifikacija. Tokiu atveju konkrečios grupės vieneto įkainių atlyginimas turės priklausyti nuo su ta grupe susijusios sąlygos įvykdymo (pvz., norint atlyginti 1 grupės vieneto įkainį, audito sekos tikslu reikia pateikti magistro diplomą).

2.4. **Fiksuotosios sumos**

Fiksuotosios sumos gali būti taikomos abiem kompensavimo lygmenimis, t. y. aukštesniu lygmeniu, kompensuojant Sąjungos įnašą (BNR 51 straipsnio d punktas), ir žemesniu lygmeniu, kompensuojant dotacijas, kurias valstybės narės skiria paramos gavėjui, (BNR 53 straipsnio 1 dalies c punktas).

2.4.1. *Bendrieji principai*

Tuo atveju, kai naudojamos fiksuotosios sumos, visos tinkamos finansuoti veiksmo arba projekto išlaidos arba jų dalis apskaičiuojamos remiantis iš anksto nustatyta ir pagrįsta suma ir jos yra atlyginamos, jei atliekama iš anksto apibrėžta veikla ir (arba) darbai.

Fiksuotosios sumos gali būti tinkamos, kai vieneto įkainiai nėra tinkamas sprendimas, nes trūksta lengvai nustatomų kiekių, pvz., rengiant priemonių rinkinį, organizuojant atvirą vietos bendruomenės renginį, seminarą ir kt.

Tam tikrais atvejais vadovaujančiosios institucijos gali būti atgrasytos naudoti fiksuotąsias sumas, nes paprastai rezultatas vertinamas kaip pasiektas arba nepasiektas, todėl tokioje padėtyje yra tik dvi išeitys – išmokėti sumą arba jos neišmokėti, priklausomai nuo to, ar rezultatas buvo visapusiškai pasiektas. **Šią padėtį galima sušvelninti nustatant mokėjimus dalimis, kurie susieti su tuo, ar pasiekiamos tam tikros iš anksto nustatytos tarpinės reikšmės**.

1 pavyzdys. ERPF

Siekdama reklamuoti vietos gaminius mažų įmonių grupė nori bendrai dalyvauti komercinėje mugėje.

Vadovaujančioji institucija, skaičiuodama viešąją paramą, nusprendžia naudoti fiksuotąsias sumas. Šiuo tikslu įmonių grupės prašoma pateikti stendo nuomos, montavimo ir naudojimo išlaidų biudžeto projektą. Remiantis biudžeto projektu nustatoma 20 000 EUR fiksuotoji suma. Ši suma paramos gavėjui bus išmokėta pateikus dalyvavimo mugėje įrodymą. Biudžeto projekto įvertinimas ir susiję patvirtinamieji dokumentai, skirti apskaičiuoti arba pagrįsti visų biudžeto projekto kategorijų išlaidas, turėtų būti saugomi audito tikslais.

2 pavyzdys. ESF+

Vaikų priežiūros paslaugas administruojančiai NVO reikalinga parama naujai veiklai pradėti. Pateikdama išsamų biudžeto projektą ji į pasiūlymą įtraukia fiksuotąją sumą, skirtą pradėti veiklai ir jai vykdyti vienus metus. Praėjus pirmiems metams veikla būtų tęsiama savarankiškai. Pavyzdžiui, fiksuotąja suma būtų padengtos išlaidos, susijusios su vieno asmens, kuris vienus metus atsakingas už vaikų priežiūrą, atlyginimu, naujos įrangos nusidėvėjimu, šios naujos veiklos viešinimo išlaidomis ir netiesioginėmis šios veiklos išlaidomis, susijusiomis su jos administravimu ir apskaita, mokesčiais už vandenį, elektrą, šildymą, nuomą ir pan.

Remdamasi išsamiu biudžeto projektu vadovaujančioji institucija skiria visas šias išlaidas padengiančią 47 500 EUR fiksuotąją sumą. Baigus veiksmą ši suma būtų sumokėta NVO pagal atliktą darbą, jei būtų papildomai prižiūrėta 10 vaikų (sutartinis skaičius). Taigi nereikėtų pagrįsti su šia veikla susijusių realiųjų išlaidų.

Tačiau tai reiškia, kad tuo atveju, jei būtų vykdyta tik devynių vaikų priežiūra, tinkamos finansuoti išlaidos būtų lygios nuliui ir fiksuotoji suma nebūtų mokama. Siekiant sušvelninti padėtį, dokumente, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, būtų galima nurodyti tarpinę reikšmę, kad jei būtų prižiūrimi penki vaikai, būtų sumokėta pusė visos sumos (23 750 EUR).

3 pavyzdys. ESF+

NVO siekia suorganizuoti vietos seminarą ir parengti priemonių rinkinį dėl romų bendruomenės socialinės ir ekonominės padėties valstybės narės regione. Į dokumentą, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, bus įtrauktas išsamus biudžeto projektas ir dotacijos tikslai: 1) seminaro organizavimas ir 2) priemonių rinkinio parengimas siekiant atkreipti regiono darbdavių dėmesį į konkrečias problemas, su kuriomis susiduria romai.

Atsižvelgdama į veiksmo pobūdį (veiksmas, kurio išlaidas nelengva kiekybiškai įvertinti taikant vieneto įkainius), vadovaujančioji institucija nusprendžia taikyti fiksuotosios sumos tvarką.

Siekiant apskaičiuoti fiksuotąją sumą, vadovaujančiajai institucijai reikės išsamaus kiekvieno veiksmo biudžeto projekto: po derybų dėl išsamaus biudžeto projekto nustatyta fiksuotoji suma – 45 000 EUR – padalijama dviem projektams: 25 000 EUR reikia seminarui ir 20 000 EUR – priemonių rinkiniui.

Jei laikomasi dokumento, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos (organizuojamas seminaras, parengiamas priemonių rinkinys), 45 000 EUR suma bus laikoma tinkamomis finansuoti išlaidomis. Reikalingi patvirtinamieji dokumentai – tai seminaro organizavimo įrodymai ir parengtas galutinis išsamus priemonių rinkinys.

Jeigu įgyvendinamas tik vienas iš projektų (pvz., surengiamas seminaras), dotacija bus mažinama ir skiriama tik šiam veiksmo projektui (25 000 EUR), atsižvelgiant į tai, kas buvo sutarta dokumente, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos.

4 pavyzdys. EJRŽAF

Gamintojų organizacijų gamybos ir prekybos planų rengimui ir įgyvendinimui skirta parama.

Fiksuotoji suma (išmokama patvirtinus metinę plano įgyvendinimo ataskaitą) nustatoma remiantis ankstesniais duomenimis (gamintojų organizacijų pateiktais duomenimis apie valandinį įkainį ir kitas išlaidas). Gamybos ir prekybos planų rengimas ir įgyvendinimas gali būti suskirstytas į įvairias veiklas, siekiant nustatyti išlaidų vidurkį, kuris paskui padauginamas iš taikomo pagalbos intensyvumo.

2.5. **Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinimas**

BNR 53 straipsnio 1 dalyje vadovaujančiosioms institucijoms suteikiama galimybė pasirinkti vieną iš penkių dotacijų valdymo pagal BNR būdų. Pagal BNR 53 straipsnio 1 dalies e punktą pirmosios keturios galimybės (išskyrus su išlaidomis nesusijusį finansavimą) gali būti derinamos vykdant tą patį veiksmą. Tačiau, **kad būtų išvengta dvigubo tos pačios kategorijos išlaidų finansavimo**, tam taikomos toliau nurodytos sąlygos:

1) kiekviena iš galimybių turi būti taikoma skirtingoms tinkamų finansuoti išlaidų kategorijoms arba

2) jos turi būti taikomos skirtingiems to paties veiksmo projektams, arba

3) jos turi būti taikomos nuosekliems veiksmo etapams.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas vykdant tą patį veiksmą gali būti naudojamas kartu su išlaidomis, kurios deklaruojamos kaip realiosios išlaidos arba išlaidos, atlyginamos taikant kitą supaprastintą išlaidų apmokėjimą.

Be to, suma, apskaičiuota kaip fiksuotoji norma, gali būti naudojama kaip kitos fiksuotosios normos pagrindas: iki 15 proc. siekianti fiksuotoji norma netiesioginėms išlaidoms atlyginti gali būti taikoma tiesioginėms personalo išlaidoms, apskaičiuotoms kaip fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 20 proc. tiesioginių išlaidų (išskyrus tiesiogines personalo išlaidas).

1 pavyzdys. To paties veiksmo skirtingų projektų finansavimas (ESF+)

Toliau pateikiamas veiksmo, kurį sudaro jaunų bedarbių mokymo projektas ir po jo rengiamas seminaras galimiems darbdaviams regione, pavyzdys.

Su mokymu susijusios išlaidos galėtų būti apmokėtos taikant vieneto įkainius (pvz., 1 000 EUR už vieną mokymo dieną). Seminaras būtų apmokėtas taikant fiksuotąsias sumas.

Kadangi veiksmą sudaro du skirtingi projektai, dvigubo finansavimo rizikos nėra, nes abiejų projektų išlaidos aiškiai atskirtos.

2 pavyzdys. Nuoseklūs veiksmo etapai (ESF+)

Tai jau pradėto įgyvendinti ir remiantis realiosiomis išlaidomis valdomo veiksmo, kurį vadovaujančioji institucija siekia valdyti toliau taikydama supaprastintą išlaidų apmokėjimą, pavyzdys. Du veiksmo etapai turės būti aiškiai apibrėžti. Pirmojo etapo išlaidos iki tam tikros dienos galėtų būti apskaičiuojamos pagal realiąsias išlaidas. Antrojo etapo, t. y. būsimos, išlaidos galėtų būti apskaičiuojamos pagal vieneto įkainius, jeigu į vieneto įkainį neįtraukiamos anksčiau remtos išlaidos.

Pasirinkus tokią galimybę, ji turėtų būti taikoma visiems paramos gavėjams, esantiems tokioje pat padėtyje (užtikrinant skaidrumą ir vienodą požiūrį). Todėl, jei tai nebuvo numatyta, kilus poreikiui iš dalies pakeisti dokumentą, kuriuo nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos, gali atsirasti didesnė administracinė našta. Valstybės narės institucijos privalo parengti aiškų ir išsamų kiekvieno veiksmo etapo aprašymą. Veiksmas turėtų būti padalytas į bent du aiškius, atskiriamus finansinius ir – geriausia – fizinius arba įgyvendinimo laikotarpius, atitinkančius susijusius etapus. Tai turi būti padaryta siekiant užtikrinti skaidrų įgyvendinimą ir stebėseną, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas kontrolei.

3 pavyzdys. Skirtingos tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos (ESF+)

Pavyzdys, kuriame mokymo programos išlaidos padengiamos derinant:

— vieneto įkainį, taikomą mokytojų atlyginimams, pvz., 450 EUR per dieną;

— realiąsias išlaidas: nuomojama patalpa – 800 EUR per mėnesį (nustatyta nuomos sutartimi) 12 mėnesių laikotarpiu;

— fiksuotąją normą netiesioginėms išlaidoms, pvz., 10 proc. tiesioginių išlaidų.

Pasibaigus mokymo programai, jeigu buvo pateisinta 200 mokytojo darbo dienų, dotacija bus išmokama tokiu pagrindu:

tiesioginės išlaidos (1 tipas ([14])):

mokytojų atlyginimai: 200 dienų x 450 EUR = 90 000 EUR;

mokymo patalpa: 12 mėn. x 800 EUR = 9 600 EUR;

tarpinė tiesioginių išlaidų suma: 99 600 EUR.

Netiesioginės išlaidos (2 tipas): 10 proc. tiesioginių išlaidų = 10 proc. x 99 600 EUR = 9 960 EUR

Tinkamos finansuoti išlaidos: (90 000 EUR + 9 600 EUR) + 9 960 EUR = 109 560 EUR.

Tokiu atveju kalbama apie skirtingas išlaidų kategorijas: mokytojų algas, patalpos nuomos išlaidas, netiesiogines išlaidas. Tačiau norėdamos patikrinti, ar nėra dvigubo finansavimo, institucijos turi užtikrinti, kad vieneto įkainis netaikomas išlaidoms, susijusioms su patalpos nuoma arba netiesioginėms išlaidoms (pvz., administracinio personalo ar apskaitininko atlyginimu). Lygiai tas pats taikoma apibrėžiant netiesiogines išlaidas, jos neturi būti susijusios su išlaidomis, kurioms taikomi vieneto įkainiai, arba su realiosiomis patalpos nuomos išlaidomis.

Jeigu yra sutapimo rizika arba neįmanoma įrodyti, kad sutapimų nėra, vadovaujančioji institucija turės pasirinkti tinkamesnį būdą, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo (rizikos).

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinių, kurių BNR **Neleidžiama** taikyti, pavyzdžiai

BNR 56 straipsnis ir 55 straipsnio 1 dalis	BNR 54 straipsnis ir BNR 56 straipsnis
Fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų, naudojama likusioms veiksmo išlaidoms padengti (BNR 56 straipsnis), negali būti taikoma personalo išlaidoms, apskaičiuotoms pagal fiksuotąją normą, kurią sudaro iki 20 proc. tiesioginių išlaidų, išskyrus tiesiogines personalo išlaidas (BNR 55 straipsnio 1 dalis). Pagrindimas: negalima dėl BNR 56 straipsnio 3 dalies, nes ta pati išlaidų kategorija (t. y. personalo išlaidos) negali būti visų likusių veiksmo išlaidų fiksuotosios normos apskaičiavimo pagrindas ir tuo pat metu negali būti apskaičiuojama kaip fiksuotoji norma pagal dalį išlaidų, įtrauktų į likusias veiksmo išlaidas (t. y. tiesiogines išlaidas).	Fiksuotoji norma, kurią sudaro iki 7 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų / iki 15 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų / iki 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų (BNR 54 straipsnis), naudojama netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti (BNR 54 straipsnis), negali būti derinama su fiksuotąja norma, kurią sudaro iki 40 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių personalo išlaidų, naudojama likusioms veiksmo išlaidoms padengti (BNR 56 straipsnis). Pagrindimas: tos pačios kategorijos išlaidos (t. y. netiesioginės išlaidos) būtų padengtos du kartus.

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinių pavyzdžiai

Toliau pateiktoje lentelėje apžvelgiami supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų deriniai, kurie paprastai yra galimi / negalimi. Tačiau kiekvienas atvejis turi būti analizuojamas atskirai.

Vadovaujančiosios institucijos turi aiškiai apibrėžti atitinkamas išlaidų (tiesioginės arba netiesioginės) kategorijas ir užtikrinti, kad padengiamos išlaidos nebūtų finansuojamos du kartus.

(T – taip, derinys galimas, N – ne, derinys negalimas)

Deriniai	Iki 20 proc. personalo išlaidų	Iki 7 proc. netiesioginių išlaidų	Iki 15 proc. netiesioginių išlaidų	Iki 15 proc. kelionės išlaidų	Personalo valandinis įkainis (*)	Iki 40 proc. visų kitų išlaidų
Iki 20 proc. personalo išlaidų		T	T	T	N	N

([14]) Žr. 2.2.1 skyrių dėl paaiškinimo apie skirtingas išlaidų rūšis.

Deriniai	Iki 20 proc. personalo išlaidų	Iki 7 proc. netiesioginių išlaidų	Iki 15 proc. netiesioginių išlaidų	Iki 15 proc. kelionės išlaidų	Personalo valandinis įkainis (*)	Iki 40 proc. visų kitų išlaidų
Iki 7 proc. netiesioginių išlaidų	T		N	T	T	N
Iki 15 proc. netiesioginių išlaidų	T	N		T	T	N
Iki 15 proc. kelionės išlaidų	T	T	T		T	N
Personalo valandinis įkainis (*)	N	T	T	T		T
Iki 40 proc. visų kitų išlaidų	N	N	N	N	T	

(*) BNR 55 straipsnio 2 dalis, t. y. 1 720 val. metodas arba valandinis įkainis, gautas padalijus vėliausias į apskaitą įtrauktas mėnesio bendrąsias darbo išlaidas iš veiksmo vidutinio mėnesio darbo laiko.

3 SKYRIUS. SUPAPRASTINTO IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO NUSTATYMAS

3.1. **Supaprastintas išlaidų apmokėjimas turi būti nustatytas *ex ante***

Sąjungos įnašui atlyginti supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti naudojamas tik po to, kai jis patvirtinamas Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa ar jos pakeitimas, arba po to, kai jis priimamas Komisijos deleguotuoju aktu pagal BNR 94 straipsnio 1 dalį.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, naudojamas valstybių narių paramos gavėjui suteiktoms dotacijoms kompensuoti, taip pat turi būti nustatytas *ex ante* (t. y. iš anksto). Pagal BNR 73 straipsnio 3 dalį ir, jei tai INTERREG programos, INTERREG reglamento 22 straipsnio 6 dalį vadovaujančioji institucija turi užtikrinti, kad INTERREG veiksmo paramos gavėjui arba pagrindiniam partneriui būtų pateiktas dokumentas, kuriame būtų išdėstytos paramos kiekvienam veiksmui sąlygos. Šiame dokumente paramos gavėjams svarbu nurodyti tikslius reikalavimus, pagal kuriuos reikės pagrįsti deklaruotas išlaidas ir įrodyti, kad buvo atliktas numatytas konkretus darbas arba buvo pasiekti konkretūs rezultatai.

Pagal BNR 73 straipsnio 3 dalį ir, jei tai INTERREG programos, INTERREG reglamento 22 straipsnio 6 dalį veiksmo išlaidoms nustatyti taikytinas metodas ir mokėjimo sąlygos turi būti įtraukti **vėliausiai į dokumentą, kuriame nustatomos paramos teikimo veiksmui sąlygos**. Atitinkami metodai ir sąlygos gali būti įtraukti į programos taisykles arba kvietimus teikti pasiūlymus.

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi skaidrumo ir vienodo požiūrio principo, **galimiems paramos gavėjams skirtuose kvietimuose teikti pasiūlymus turėtų būti paminėta, kad išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Tais atvejais, kai kvietimas teikti pasiūlymus neskelbiamas, supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas turėtų būti nurodytas programos taisyklėse arba nacionalinėse taisyklėse, taikomose atitinkamiems veiksmams.**

Be to, turėtų būti vengiama taikymo atgaline data veiksmams, kurie jau atrinkti ir įgyvendinami realiųjų išlaidų pagrindu, nes gali nepavykti užtikrinti vienodo požiūrio į paramos gavėjus. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti taikomas veiksmams, kurie buvo atrinkti jau pradėjus juos įgyvendinti. Tačiau parama turėtų atitikti BNR 63 straipsnio 6 dalį, kurioje nustatyta, kad veiksmai neturėtų būti atrenkami, kad jiems būtų teikiama fondų parama, jeigu iki paraiškos gauti finansavimą pagal programą pateikimo jie buvo fiziškai baigti arba visiškai įgyvendinti. Tokiems veiksmams gali būti taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, apimantis ir tinkamas finansuoti išlaidas, kurias paramos gavėjai patyrė prieš atrenkant veiksmus, o kai kuriais atvejais jo taikymas yra privalomas (žr. 1.4 skyrių). Tai, ar paramos gavėjai patyrė išlaidų dar iki kvietimo teikti pasiūlymus paskelbimo, neturi reikšmės supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymui, jei veiksmai, kuriais grindžiamas išlaidų atlyginimas, turi būti atlikti per tinkamumo finansuoti laikotarpį (BNR 63 straipsnio 2 dalis) ir jei šios išlaidos nebuvo anksčiau Komisijai deklaruotų išlaidų dalis.

Kai nustatomas vieneto įkainis, fiksuotoji norma arba suma (kai taikoma fiksuotoji suma), jų nebegalima keisti įgyvendinant veiksmą arba jį įgyvendinus, siekiant kompensuoti išlaidų padidėjimą ar nepakankamą turimų biudžeto lėšų panaudojimą. Jei įgyvendinimo laikotarpis labai ilgas, geroji praktika būtų iš anksto nustatyti koregavimo metodą, nurodant, kada galėtų būti peržiūrimas vieneto įkainis, fiksuotoji norma arba suma, ir tai, kaip jie galėtų būti peržiūrimi, (dėl koregavimo metodų žr. šių gairių 3.4 skyrių) ([15]). Bet koks vieneto įkainio, fiksuotosios normos ar sumos pakeitimas, kai nėra nustatyto koregavimo metodo, yra laikomas nauju supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdu. Išimtinais atvejais, jei tai daugiamečiai veiksmai, galima atsiskaityti ir atlikti mokėjimus remiantis atitinkamos veiksmo veiklos realiosiomis išlaidomis, įgyvendinus pirmąją veiksmo dalį, o tada suteikti galimybę likusiai veiksmo daliai arba laikotarpiui teikti finansavimą taikant fiksuotąją normą, vieneto įkainius arba fiksuotąsias sumas. Tokiais atvejais laikotarpis, kuriam deklaruojamos realiosios išlaidos, turėtų būti aiškiai atskirtas nuo laikotarpio, kuriam išlaidos deklaruojamos pagal supaprastintą išlaidų apmokėjimą, siekiant išvengti dvigubo projekto išlaidų deklaravimo.

3.2. **Metodikos**

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymo metodikos nurodytos BNR 53 straipsnio 3 dalyje ir BNR 94 straipsnio 2 dalyje. Apskritai šios metodikos nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą tiek žemesniu, tiek aukštesniu lygmenimis yra vienodos (yra tam tikrų išimčių, kurios konkrečiai nurodytos šiame skyriuje).

3.2.1. *Sąžiningas, teisingas ir patikrinamas skaičiavimo metodas*

Sumos, normos ir vieneto įkainiai gali būti nustatomi remiantis sąžiningu, teisingu ir patikrinamu skaičiavimo metodu, kaip nustatyta BNR 53 straipsnio 3 dalies a punkte ir BNR 94 straipsnio 2 dalies antros pastraipos a punkte.

Bendrieji principai

Jis turi būti sąžiningas

Apskaičiuoti reikia pagrįstai, t. y. realistiškai – neturi būti nurodomi aiškiai per dideli įkainiai. Pavyzdžiui, jeigu tam tikras vieneto įkainis anksčiau buvo 1–2 EUR, Komisija nesitiki pamatyti 7 EUR įkainį. Todėl vieneto įkainiui, fiksuotajai normai arba fiksuotajai sumai nustatyti taikomas metodas turės itin didelės svarbos. Vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) turi sugebėti paaiškinti ir pagrįsti savo pasirinkimą. Sąžiningu skaičiavimo metodu galima pagrįsti normų ir (arba) sumų skirtumus, atsižvelgiant į konkrečias sąlygas ar poreikius. Pavyzdžiui, projekto vykdymas atokiame regione gali kainuoti daugiau negu centriniame regione dėl didesnių transporto išlaidų.

Jis turi būti teisingas

Sąvoka „teisingas“ iš esmės reiškia, kad tam tikriems paramos gavėjams arba veiksmams neteikiama pirmenybė kitų paramos gavėjų arba veiksmų atžvilgiu. Apskaičiuojant vieneto įkainį, fiksuotąją sumą arba fiksuotąją normą turi būti užtikrintas vienodas požiūris į panašius paramos gavėjus ir (arba) veiksmus. Visi sumų arba normų skirtumai turėtų būti objektyviai pagrįsti, t. y. pagrįsti objektyviais paramos gavėjų arba veiksmų ypatumais.

Jis turi būti patikrinamas

Fiksuotųjų normų, vieneto įkainių arba fiksuotųjų sumų nustatymas turėtų būti grindžiamas patvirtinamaisiais dokumentais, kuriuos būtų galima patikrinti ([16]). Vadovaujančioji institucija turi galėti įrodyti, kokiu pagrindu buvo nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Labai svarbu užtikrinti, kad būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principo.

Supaprastintą išlaidų apmokėjimo metodą nustatanti įstaiga turėtų parengti dokumentus, kuriuose būtų bent šie dalykai:

— skaičiavimo metodo aprašymas, nurodant pagrindinius skaičiavimo veiksmus;

([15]) Jei parama skiriama ne surengus kvietimą teikti pasiūlymus, tai turėtų būti nurodyta bendrame dokumente, kuriuo nustatoma paramos metodika.

([16]) Nesvarbu, kada buvo nustatyta BNR 53 straipsnio 3 dalies a punktu arba BNR 94 straipsnio 2 dalies a punktu pagrįsta metodika – jeigu ji taikoma, ją turi būti galima patikrinti atliekant auditą.

— analizuojant ir skaičiuojant naudotų duomenų šaltiniai, įskaitant duomenų reikšmės numatytiems veiksmams įvertinimą ir duomenų kokybės įvertinimą;

— pats skaičiavimas, skirtas supaprastinto išlaidų apmokėjimo vertei nustatyti.

Duomenų šaltiniai

Nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, naudojami duomenys turi būti susiję su atitinkamu supaprastintu išlaidų apmokėjimu. Turėtų būti pateikti ir dokumentais pagrįsti skaičiuojant naudotų duomenų šaltiniai, įskaitant duomenų reikšmės numatytiems veiksmams įvertinimą ir duomenų kokybės įvertinimą.

Nėra iš anksto nustatyto minimalaus duomenų rinkinio, reikalingo supaprastintam išlaidų apmokėjimui apskaičiuoti. Tai priklauso nuo gyventojų ypatumų. Jei duomenų išsiskirstymas labai didelis, jų turi būti daug. Priešingai, jei duomenys yra vienalyčiai ir reprezentatyvūs gyventojams, duomenų rinkinys gali būti mažesnis.

Duomenis galima rinkti iš įvairių šaltinių. Naudojamų duomenų patikimumas priklausys nuo naudojamo duomenų šaltinio. Pavyzdžiui, patikimais laikomi duomenys iš nacionalinių statistikos tarnybų arba Eurostato. Kai kurių duomenų šaltinių duomenų patikimumui patvirtinti gali prireikti atlikti išsamesnius patikrinimus. Tam tikrais atvejais audito institucija gali remtis savo profesiniu vertinimu ir nuspręsti, ar reikia atlikti papildomus atrankinius patikrinimus, ar ne (atsižvelgiant į visą audito institucijos turimą informaciją apie duomenų rūšį, duomenų rengimo būdą, įstaigų vidaus procedūras, susijusias su pateiktos informacijos tvirtinimu, ir kt.). Tačiau audito institucijos atliekamas *ex ante* metodikos vertinimas nėra privalomas (tačiau rekomenduojamas) nustatant žemesnio lygmens supaprastintą išlaidų apmokėjimą.

Kai iš patikimų šaltinių (pavyzdžiui, paskelbtų ataskaitų ir oficialių interneto duomenų bazių) gaunami duomenys nėra tiesiogiai naudojami kaip tokie (t. y. automatiškai generuojami iš šaltinio duomenų bazės), bet yra surinkti naudojant vienodą formą, geroji praktika yra palyginti (imties pagrindu), ar surinkti skaičiai atitinka oficialias ataskaitas. Tačiau tai padaryti praktiškai ne visada bus lengva, todėl audito institucija, jei ji vertina metodiką *ex ante*, gali remtis savo profesiniu vertinimu ir nuspręsti, ar reikia atlikti papildomą atrankinį patikrinimą, ar ne, atsižvelgiant į visą audito institucijos turimą informaciją apie duomenų rūšį, duomenų rengimo būdą, įstaigų vidaus procedūras, susijusias su pateiktos informacijos tvirtinimu, ir kt.

Statistinių, patikrintų ankstesnių duomenų ar įprastų išlaidų apskaitos metodų naudojimas

Vadovaujančiosios institucijos, nustatydamos savo supaprastintą išlaidų apmokėjimą, gali naudoti statistinius duomenis (iš įvairių šaltinių), **patikrintus** ankstesnius duomenis (apie projektus ar veiksmus, finansuojamus iš BNR fondo) ([17]) arba įprastus išlaidų apskaitos metodus.

Kai vadovaujančioji institucija nusprendžia naudoti statistinius arba patikrintus ankstesnius duomenis, ji turėtų apibūdinti:

— tinkamas išlaidų kategorijas;

— taikomą skaičiavimo metodą;

— gautinos eilutės ilgį. Turėtų būti gauti **reprezentatyvaus laikotarpio duomenys** siekiant nustatyti galimas ypatingas aplinkybes, tam tikrais metais galėjusias turėti įtakos faktinėms išlaidoms, taip pat išlaidų sumų kaitos tendencijas. Šis bazinis laikotarpis turėtų būti taikomas siekiant atsižvelgti į metinius svyravimus. Pavyzdžiui, reprezentatyviu galėtų būti laikomas trejų metų laikotarpis. Vis dėlto, jei vadovaujančioji institucija gali įrodyti, kad yra pagrįsta naudoti trumpesnio kaip trejų metų laikotarpio duomenis, tai gali būti priimtina (pvz., to galėtų pakakti, jei sukurta nauja programa ir yra tik dvejų metų laikotarpio duomenys; jei trejų metų laikotarpio duomenų nėra, atsižvelgiant į atvejo aplinkybes, gali būti priimtina pateikti dvejų metų laikotarpio duomenis. Tai reikia įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju;

([17]) Planuoto biudžeto (pvz., iš ankstesnio kvietimo teikti pasiūlymus) negalima naudoti kaip duomenų šaltinio skaičiavimo metodui pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies a punktą ir 94 straipsnio 2 dalies a punktą), nes ankstesni duomenys turi būti patikrinti.
Planuojamą konkretaus veiksmo biudžetą galima naudoti nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą remiantis biudžeto projektu pagal BNR 53 straipsnio b punktą veiksmams, kurių vertė mažesnė nei 200 000 EUR, ir pagal BNR 94 straipsnio 2 dalies b punktą.

— taikytiną orientacinę sumą, pvz., bazinio laikotarpio išlaidų vidurkį arba pastaraisiais metais apskaitytas išlaidas;

— pritaikymus, jeigu tokių yra, reikalingus orientacinei sumai atnaujinti. Galima taikyti koregavimą, siekiant atnaujinti ankstesnių metų išlaidas jas pritaikant prie einamųjų kainų.

Pagal 53 straipsnio 3 dalies a punkto ii ir iii papunkčius vadovaujančioji institucija taip pat gali naudoti atskiro paramos gavėjo duomenis, kad nustatytų atskiriems paramos gavėjams taikomą supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Atsižvelgiant į reikalavimus, susijusius su konkrečių paramos gavėjų duomenų naudojimu, šios metodikos yra, pavyzdžiui, supaprastinti metodai, skirti paramos gavėjams, kurie programavimo laikotarpiu įgyvendins daug projektų.

Patikrinti ankstesni atskirų paramos gavėjų duomenys

Šis metodas pagrįstas ankstesnių apskaitos duomenų rinkimu iš paramos gavėjo, siekiant nustatyti faktines išlaidas, patirtas pagal tinkamų finansuoti išlaidų kategorijas, kurioms taikomas apibrėžtas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Prireikus šie duomenys turėtų būti susiję tik su tuo paramos gavėjo išlaidų centru arba padaliniu, kurie yra susiję su veiksmu. Tam iš tiesų reikalinga, kad paramos gavėjo lygmeniu prieš tai būtų naudojama analitinė apskaitos sistema. Be to, tam reikia, kad iš bet kokių skaičiavimų, kuriais grindžiamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, būtų atimtos netinkamos finansuoti išlaidos.

Įprasti atskirų paramos gavėjų taikomi išlaidų apskaitos metodai

Įprasti apskaitos metodai – tai praktika, kurią paramos gavėjas taiko apskaitydamas visą savo kasdienę veiklą ir finansus (taip pat nesusijusius su ES parama). Šie metodai turi atitikti nacionalines apskaitos taisykles ir standartus. Taikymo trukmė nėra labai svarbi. Apskaitos metodas nelaikomas įprastu, jei jis pritaikytas tam tikram veiksmui arba veiksmams, kuriems, pvz., teikiama ES parama ir kurie skiriasi nuo kitais atvejais taikomo apskaitos metodo (-ų).

Faktines išlaidas svarbu skirti nuo išlaidų, nustatytų pagal įprastus atskirų paramos gavėjų išlaidų apskaitos metodus.

Taigi faktinės išlaidos yra tiksliausiu įmanomu būdu apskaičiuotos išlaidos (paramos gavėjo faktiškai patirtos ir apmokėtos išlaidos), tenkančios veiksmo laikotarpiui. Pavyzdžiui, nustatant valandinius personalo įkainius priimtina kaip vardiklį naudoti standartinį valandų skaičių (žr., pvz.,
1 720 valandų, kaip nurodyta 2.3.2 skyriuje), tačiau skaičiuojant faktines išlaidas vardiklyje bus įrašomos bendros tinkamos finansuoti personalo išlaidos, tenkančios kiekvienam konkrečiam asmeniui, kuriam pavesta vykdyti veiksmą.

Valandinis įkainis, kuris nustatytas pagal paramos gavėjo išlaidų apskaitos metodus, galėtų būti apskaičiuojamas remiantis didesnės darbuotojų grupės atlyginimų išlaidų vidurkiu. Paprastai šis vidurkis būna kategorija arba kita panaši priemonė, kuri atitinka bendrąsias darbo išlaidas, tačiau palyginti taip pat galima su (susijusiu su veiksmu) išlaidų centru arba padaliniu – tokiu atveju bendrosios darbo išlaidos bendroje darbuotojų grupėje gali būti ganėtinai skirtingos.

Todėl, siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į paramos gavėjus ir tai, kad dotacija nebūtų skirta netinkamoms finansuoti išlaidoms atlyginti, dokumente, kuriuo nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos ir pagal jas paramos gavėjams leidžiama taikyti savo išlaidų apskaitos metodus, turi būti nustatytos būtiniausios sąlygos. Šiomis būtiniausiomis sąlygomis siekiama užtikrinti, kad taikant išlaidų apskaitos metodus būtų teoriškai ir praktiškai užtikrinta sąžininga ir teisinga sistema. Tam reikalinga paramos gavėjo lygmens analitinė apskaitos sistema. Be to, tam reikia, kad iš skaičiavimų būtų atimtos visos netinkamos finansuoti išlaidos.

Bendrieji atskiro paramos gavėjo duomenų naudojimo reikalavimai

Vadovaujančioji institucija turės tikrinti atskiro paramos gavėjo duomenis vertindama kiekvieną atvejį. Tai turi būti atlikta ne vėliau kaip paramos gavėjui pateikiant dokumentą, kuriuo nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos. Atsižvelgiant į patikimumo lygį, kurį vadovaujančiajai institucijai suteikia paramos gavėjo vidaus valdymo ir kontrolės sistema, siekiant užtikrinti vadovaujančiosios institucijos naudojamų bazinių duomenų patikimumą, gali būti reikalinga, kad atskiro paramos gavėjo duomenis patvirtintų išorės auditorius, o viešojo sektoriaus institucijų atveju – kompetentingas ir nepriklausomas apskaitos pareigūnas. Ankstesni duomenys gali būti tvirtinami atliekant teisės aktų nustatytą auditą arba sutartimis numatytą auditą. Taip atliekamo tvirtinimo tikslais, išorės auditorius arba nepriklausomas apskaitos pareigūnas turėtų turėti išsamių žinių apie BNR ir konkretiems fondams skirtus reglamentus, pvz., nuostatas, susijusias su audito seka, atitinkamų išlaidų tinkamumu finansuoti ir taikomais teisės aktais. Todėl audito institucija gali būti pakviesta tam, kad teiktų paramą šiam procesui.

Jei laikoma, kad naudojamų ankstesnių apskaitos duomenų klaidų arba pažeidimų rizika yra maža, tai, pvz., skaičiavimo metodas taip pat gali būti grindžiamas duomenimis, kurių auditorius nepatvirtino *ex ante*. Vadovaujančioji institucija turėtų galėti objektyviai įrodyti, kad rizika iš tikrųjų yra maža ir kodėl ji mano, kad paramos gavėjo apskaitos sistema yra patikima, išsami ir tiksli.

Kitos objektyvios informacijos arba ekspertų vertinimo naudojimas

Kita objektyvi informacija gali būti, pvz.:

— tyrimai, moksliniai tyrimai, rinkos tyrimai ir pan. (turi būti pateikiami tinkami dokumentai);

— duomenys apie atlyginimą už lygiavertį darbą.

Eksperto vertinimas turėtų būti grindžiamas konkrečiais kriterijais ir (arba) praktine patirtimi, kurie įgyti konkrečioje žinių srityje, taikymo arba produkto srityje, tam tikroje disciplinoje, pramonės sektoriuje ir pan. Jis turi būti gerai pagrįstas dokumentais ir konkrečiai susijęs su kiekvieno atvejo aplinkybėmis. BNR eksperto vertinimas nėra apibrėžtas. Vadovaujančioji institucija turės nustatyti konkrečius reikalavimus, pagal kuriuos vertinimas bus laikomas eksperto vertinimu, ir užtikrinti, kad nekiltų interesų konfliktas. Vadovaujančioji institucija turėtų įrodyti, kad bet kuris pasirinktas ekspertas yra kompetentingas atitinkamoje srityje ir nepriklausomas.

Kita objektyvia informacija gali būti laikomos nacionalinėse taisyklėse nustatytos ribinės vertės, viršutinės ribos ar kitos didžiausios vertės. Tačiau jas gali taikyti tik vadovaujančioji institucija, jeigu ji gali **įrodyti, kad jos atitinka tikrąją vertę ir yra patikimas atitikmuo.**

Ankstesnių programavimo laikotarpių duomenų naudojimas

Patikrintus ankstesnių programavimo laikotarpių (pvz., 2007–2013 m. ir 2014–2020 m.) duomenis galima naudoti, jei įrodoma, kad sumos tebėra aktualios. Tai reiškia, kad programos institucijos turėtų užtikrinti, kad šie duomenys vis dar yra patikimas realiųjų išlaidų rodiklis, ir prireikus juos pakoreguoti.

3.2.2. *Biudžeto projektas*

Kaip nustatyta BNR 53 straipsnio 3 dalies b punkte ir 94 straipsnio 2 dalies b punkte, kitas supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymo būdas yra biudžeto projektas.

Pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas **žemesniu lygmeniu** (valstybė narė atlygina paramos gavėjui), tai taikoma tik veiksmams, kurių **bendros išlaidos neviršija 200 000 EUR**, ir supaprastintą išlaidų apmokėjimą reikia nustatyti kiekvienu konkrečiu atveju bei iš anksto suderinti su veiksmą atrenkančia įstaiga. Bendros veiksmo išlaidos – tai visos veiksmui įgyvendinti reikalingos išlaidos, nurodytos dokumente, kuriame nustatytos paramos veiksmui teikimo sąlygos. **Pagal BNR 94 straipsnio 2 dalies b punktą tokio apribojimo nėra aukštesniu lygmeniu** (Komisija atlygina valstybei narei) naudojamam supaprastintam išlaidų apmokėjimui.

Kalbant apie **INTERREG programų** lėšomis finansuojamus mažus projektus, pagal INTERREG reglamento 25 straipsnio 6 dalį **mažų projektų fondą** valdantis paramos gavėjas, atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį, gali naudoti biudžeto projektą, kad nustatytų supaprastintą išlaidų apmokėjimą, skirtą galutiniams gavėjams atlyginti, jei **viešasis įnašas į mažą projektą neviršija 100 000 EUR**.

Galimybė naudoti biudžeto projektą gali sudaryti palankesnes sąlygas įgyvendinti privalomą supaprastintą išlaidų apmokėjimą vykdant nedidelio masto veiksmus (taip pat žr. BNR 53 straipsnio 2 dalį). Iš tikrųjų šiuo metodu sudaromos sąlygos apskaičiuoti tam tikrą supaprastintą išlaidų apmokėjimą, jei veiksmas yra labai konkretus.

Jei biudžeto projektas naudojamas **žemesniu lygmeniu**, pirmiausia vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) kvietime teikti pasiūlymus arba kartu su juo turi nurodyti **skaičiavimo metodo principus**.

Šiuo požiūriu primygtinai rekomenduojama, kad vadovaujančiosios institucijos (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) nustatytų kriterijus arba didžiausius išlaidų rodiklius, su kuriais būtų palyginamos bent pačios svarbiausios biudžete numatytos išlaidos. Vadovaujančioji institucija taip pat gali nustatyti minimalius numatomų pasiekimų arba rezultatų kokybės kriterijus. Nenustačius tokių kriterijų, minimalių kriterijų arba didžiausių išlaidų rodiklių, vadovaujančiajai institucijai (arba INTERREG programų stebėsenos komitetui) galėtų būti sunku užtikrinti vienodą požiūrį ir patikimą finansų valdymą.

Remdamiesi programos taisyklėmis, **pareiškėjai, siekiantys gauti finansavimą, turi parengti ir pateikti išsamų ir faktais pagrįstą biudžetą bei pateikti dokumentus, kuriais pagrindžiamos visos biudžete numatytos išlaidos**. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (įskaitant fiksuotųjų sumų tarpines reikšmes) turėtų būti apibrėžtas glaudžiai bendradarbiaujant su pareiškėjais (arba paramos gavėjais po veiksmų atrinkimo), kad jie žinotų, kas turi būti įvykdyta ir kokią patvirtinamąją informaciją ir (arba) įrodymus reikia pateikti siekiant gauti mokėjimus.

Vėliau **biudžeto projektus įvertina vadovaujančioji institucija.** Nors tai ir rekomenduojama, vertindama biudžetą vadovaujančioji institucija neprivalės galimo paramos gavėjo pasiūlyto išsamaus biudžeto projekto lyginti su panašiais veiksmais. Jeigu tas pats paramos gavėjas paramą gauna kelis kartus, rekomenduojama išsamų biudžeto projektą palyginti su anksčiau remtais veiksmais.

Galiausiai vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) **transformuoja biudžeto projektą į supaprastintą išlaidų apmokėjimą** (t. y. fiksuotąsias normas, fiksuotąsias sumas ir vieneto įkainius) prieš arba po veiksmų atrankos (bet prieš pateikiant dokumentą, kuriame nustatomos paramos sąlygos ir į kurį turi būti įtrauktas supaprastintas išlaidų apmokėjimas). Į nustatytą supaprastintą išlaidų apmokėjimą (ir galimas fiksuotųjų sumų tarpines reikšmes) turėtų būti atsižvelgiama dokumente, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos. Vadovaujančioji institucija arba stebėsenos komitetas negali pavesti paramos gavėjams vertinti biudžeto projektų ir transformuoti jų į supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Jei tai maži projektai, atrinkti pagal INTERREG programų mažų projektų fondus, biudžeto projektą vertina mažų projektų fondą valdantis paramos gavėjas.

Vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) turėtų **įrodyti ir archyvuoti biudžeto projekto vertinimą ir su juo susijusius patvirtinamuosius dokumentus, skirtus visų biudžeto projekto kategorijų išlaidoms apskaičiuoti arba pagrįsti**. Biudžeto projektas nėra vadovaujančiosios institucijos ir paramos gavėjo parengto dokumento, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, dalis. Veiksmo arba projekto valdymo patikrinimas bus grindžiamas tik taikomu supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdu, o ne pačiu biudžetu.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti grindžiamas biudžeto projektu, atsižvelgiant į visą veiksmo ar projekto biudžetą arba jo dalį. Pavyzdžiui, jei veiksmą sudaro penkios skirtingos veiklos rūšys:

— už 1 ir 2 veiklos rūšis atlyginama remiantis realiosiomis išlaidomis arba kitu supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdu;

— už 3, 4 ir 5 veiklos rūšis atlyginama taikant vieneto įkainius, nustatytus remiantis biudžeto projektu.

Be to, nustatant susijusias biudžeto projekto išlaidų kategorijas galima taikyti fiksuotąsias normas, kurios įtvirtintos BNR 54–56 straipsniuose.

Pirmiau paaiškinti principai taip pat taikomi biudžeto projektui, naudojamam **aukštesniu lygmeniu**.

1 pavyzdys

Veiksmus sudaro mažesnė nei 100 000 EUR fiksuotoji suma nedideliam parengiamajam projektui (pvz., rūgštaus sulfatinio dirvožemio poveikio aplinkai mažinimui).

Kvietime teikti pasiūlymus tarpinė institucija nustato: 1) fiksuotųjų sumų panaudojimą ir aiškiai apibrėžia pagrindines užduotis nustatytam rezultatui pasiekti, tarpines reikšmes, veiklos tvarkaraštį; 2) nustato išsamius kriterijus, pagal kuriuos lyginamos svarbiausios į biudžetą įtrauktos išlaidos.

Paraiškoje paramos gavėjas pateikia savo biudžeto projektą ir dokumentus, kuriais pagrindžiamos visos biudžete numatytos išlaidos. Paramos gavėjas pateikia išsamią informaciją apie kiekvienos projekto užduoties kiekvieną biudžeto eilutę. Tuomet tarpinė institucija jas įvertina remdamasi 1) išlaidų tinkamumu finansuoti ir 2) išlaidų pagrindimu. Prireikus tarpinė institucija prašo papildomos informacijos ir duomenų (pvz., tolesnio palyginimo su panašiais projektais).

Biudžeto projektas yra toks:

Išlaidų suvestinė	**Iš viso (eurais)**
1. Visos atlyginimų išlaidos	58 440

2.	Užsakomosios paslaugos	1 000
3.	Investicijos į mašinas ir įrenginius	0
4.	Kitos tiesioginės išlaidos	0
5.	Netiesioginės išlaidos	14 026
Iš viso		**73 466**

Išanalizavusi biudžeto projektą, tarpinė institucija patvirtina numatomų išlaidų sąmatą ir nustato 73 466 EUR fiksuotąją sumą, kuri bus išmokėta paramos gavėjui, kai projektas bus įgyvendintas.

Projekto įgyvendinimo etape faktinių išlaidų pagrįsti nereikalaujama. Dotacijos bus kompensuojamos remiantis *ex ante* nustatyta fiksuotąja suma, kai bus pasiektas rezultatas.

2 pavyzdys

Paramos gavėjas ketina surengti seminarą, kuriame dalyvautų 50 dalyvių, ir pristatyti naujas įgyvendinimo priemones.

Darbuotojai skyrė laiko planuodami ir organizuodami renginį, išnuomojo renginiui vietą, keletas pranešėjų atvyko iš užsienio, o po renginio reikės paskelbti jo protokolą. Be to, patirta netiesioginių išlaidų, susijusių su personalu (apskaitos išlaidos, pirmininkas ir pan.) ir elektros energija, naudojimusi telefonu, IT pagalba ir pan.

Biudžeto projektas yra toks: ([18])

Iš viso tiesioginių išlaidų	**45 000**
Tiesioginės personalo išlaidos	30 000
Patalpų išlaidos	4 000
Kelionės išlaidos	5 000
Maitinimas	1 000
Informavimas ir (arba) viešinimas	5 000

Iš viso netiesioginių išlaidų	**7 000**
Netiesioginės personalo išlaidos	4 000
Elektra, telefonas	3 000

Vadovaujančioji institucija ir paramos gavėjas apsvarstė šį biudžeto projektą ir dėl jo sutarė. Su supaprastintu išlaidų apmokėjimu susiję skaičiavimai bus grindžiami vadovaujančiajai institucijai pateikta ir jos patikrinta informacija.

Vadovaujančioji institucija galėtų nuspręsti dotacijos dydį apskaičiuoti taikydama vieneto įkainį, kuris grindžiamas seminaro dalyvių skaičiumi: vieneto įkainis = 52 000 EUR/50 = 1 040 EUR vienam dalyviui.

Vadovaujančiosios institucijos ir paramos gavėjo parengtame dokumente, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, turi būti nurodyta, kaip apibrėžiami vieneto įkainiai (kas yra dalyvis), didžiausias (mažiausias) dalyvių skaičius, audito seka ir jo vieneto įkainis (1 040 EUR).

Dokumente, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, turi būti pateikta nuoroda į BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą.

Daugiau pavyzdžių, kaip nustatyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą remiantis biudžeto projektu, pateikta 1 priede.

([18]) Šis biudžeto projektas pateikiamas tik kaip pavyzdys. Jo nereikėtų laikyti pakankamai išsamiu biudžeto projektu.

3.2.3. *Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pagal Sąjungos politiką naudojimas*

Pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies c punktą ir 94 straipsnio 2 dalies c punktą vadovaujančioji institucija gali naudoti atitinkamus vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas ir fiksuotąsias normas, taikytinas pagal Sąjungos politiką **panašaus pobūdžio veiksmo** atžvilgiu. Pagrindinis šio metodo tikslas – suderinti įvairių Sąjungos politikos sričių taisykles. Siekiama patikslinti, kad jei pagal ES politiką įgyvendinamam tam tikro tipo veiksmui jau yra parengtas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, valstybė narė BNR fondų srityje neturi pakartotinai dėti pastangų ir gali iš naujo panaudoti šį metodą bei jo rezultatus.

Visi pagal Sąjungos politiką taikytini metodai gali būti taikomi panašiems veiksmams, jei **Sąjungos politika galioja** metodikos nustatymo metu. Sąjungos politikos metodai gali būti naudojami be papildomų skaičiavimų.

Metodas turi būti naudojamas **visas**: pavyzdžiui, tiesioginių ir (arba) netiesioginių išlaidų, tinkamų finansuoti išlaidų, taikymo srities, atnaujinimų apibrėžtis, o ne tik jo rezultatas (X proc. norma). Paprastai turėtų būti atsižvelgiama į visus metodo elementus, kurie galėtų daryti poveikį vieneto įkainiui, fiksuotajai sumai ir (arba) fiksuotajai normai. Kiekvieną atvejį būtina išnagrinėti atskirai.

BNR nenurodoma, ką reiškia panašūs veiksmai. Vadovaujančioji institucija įvertina, ar konkrečiu atveju yra įvykdyta **panašumo** sąlyga.

Jeigu programavimo laikotarpiu buvo padaryta Sąjungos politikos metodo pakeitimų, tokie pat pakeitimai turėtų būti taikomi veiksmams, kurie buvo atrinkti pagal kvietimus teikti pasiūlymus, paskelbtus po to, kai buvo padaryti pakeitimai.

Į bet kokį pakeitimą, susijusį su Sąjungos politikos metodu, kuris buvo naudojamas nustatant metodiką pagal BNR 94 straipsnio 2 dalies c punktą, turi būti atsižvelgiama BNR V ir VI priedų 1 priedėlyje, pateikiant prašymą dėl programos pakeitimo, kuris turi būti patvirtintas Komisijos sprendimu.

Sąjungos politikoje numatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo pavyzdžiai:

— **programa „Erasmus+“:** programoje naudojamos fiksuotosios sumos ir vieneto įkainiai (pvz., kelionės atstumo, kalbinės pagalbos, parengiamųjų vizitų, mokesčių už mokslą, intensyvių programų organizavimo įkainiai);

— **Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių (CERV) programa**: fiksuotosios sumos už kiekvieną *in situ* ir fizinių renginių dalyvį nustatytos EK sprendime, kuriuo leidžiama taikyti fiksuotąsias sumas veiksmams pagal CERV programą (2021–2027 m.);

— **programa „Europos horizontas“:** programoje „Europos horizontas“ galima rasti tris supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus (fiksuotoji norma, vieneto įkainiai, fiksuotosios sumos), nustatytus Komisijos sprendimuose; pvz., vieneto įkainiai MVĮ savininkams, vieneto įkainiai darbuotojų judumui, fiksuotosios sumos ir vieneto įkainiai programai „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“;

— **Europos solidarumo korpusas**: sprendimas, kuriuo fiksuotąsias sumas, vieneto įkainius (pvz., kelionės išlaidos, organizacinė parama, projekto valdymo parama, personalo išlaidos, kalbinė pagalba, ugdomojo vadovavimo išlaidos) ir finansavimą taikant fiksuotąją normą leidžiama naudoti savanoriškai veiklai, stažuotėms, darbo vietoms ir solidarumo projektams.

3.2.4. *Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pagal valstybių narių visiškai finansuojamas dotacijų schemas naudojimas*

Pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies d punktą ir 94 straipsnio 2 dalies d punktą vadovaujančioji institucija gali naudoti atitinkamus vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas ir fiksuotąsias normas, taikytinus pagal vien valstybės narės lėšomis finansuojamas dotacijų schemas **panašaus pobūdžio veiksmo** atžvilgiu. Pagal nacionalines paramos schemas (pvz., stipendijų, dienpinigių) naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti taikomas be papildomų skaičiavimų, jei **nacionalinės schemos galioja metodikos rengimo metu**.

Pagal BNR 54 straipsnio antrą pastraipą 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu finansuojamiems panašiems veiksmams gali būti taikomos fiksuotosios netiesioginių išlaidų normos, apskaičiuotos pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 67 straipsnio 5 dalies a punktą, t. y. remiantis sąžiningu, teisingu ir patikrinamu metodu. Šios fiksuotosios normos gali būti naudojamos taikant BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punktą, t. y. siekiant pagrįsti iki 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų normą netiesioginėms išlaidoms atlyginti. Taigi šioms fiksuotosioms normoms taikoma BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos c punkte nustatyta 25 proc. viršutinė riba.

Panašiems veiksmams, remiamiems BNR fondų lėšomis, gali būti naudojami visi taikytini nacionaliniai metodai (dėl panašumo sąvokos žr. 3.2.3 skyrių). Pavyzdžiui, veiksmas, kuriuo remiamos pameistrystės programos ir kuris visiškai finansuojamas iš nacionalinių ir (arba) regioninių išteklių, gali būti laikomas nacionaline schema. Metodas turėtų būti **pakartotinai naudojamas visas**, o ne tik jo rezultatas. Regioniniai ar kiti vietiniai skaičiavimo metodai taip pat gali būti naudojami, tačiau paprastai jie turi būti **taikomi toje geografinėje teritorijoje, kurioje jie naudojami, arba mažesnėje teritorijoje** (pvz., jei metodika taikoma tik viename regione, ji gali būti pritaikyta tame regione, tačiau negali būti pritaikyta kitame tos valstybės narės regione, kuriame ši metodika netaikoma). Tačiau jei sąlygos yra pakankamai panašios, kaip pavyzdys ar modelis gali būti naudojami kiti taikomi metodai (žr. 3.2.7 skyrių).

Jeigu programavimo laikotarpiu buvo padaryta metodo pakeitimų, tokie pat pakeitimai turėtų būti taikomi veiksmams, kurie buvo atrinkti pagal kvietimus teikti pasiūlymus, paskelbtus po to, kai buvo padaryti pakeitimai.

Į bet kokį pakeitimą, susijusį su nacionaliniu metodu, kuris buvo naudojamas nustatant metodiką pagal BNR 94 straipsnio 2 dalies d punktą, turi būti atsižvelgiama BNR V ir VI priedų 1 priedėlyje, pateikiant prašymą dėl programos pakeitimo, kuris turi būti patvirtintas Komisijos sprendimu.

3.2.5. *BNR ar konkretiems fondams skirtose taisyklėse arba jomis remiantis nustatytų fiksuotųjų normų ir konkrečių metodų naudojimas*

BNR ar konkretiems fondams skirtose taisyklėse apibrėžiamos kelios konkrečios fiksuotosios normos, t. y. standartinės fiksuotosios normos. BNR ir INTERREG reglamente nustatytos fiksuotosios normos aptartos pirmiau, 2.2 skyriuje. Siekiama užtikrinti teisinį tikrumą ir sumažinti pradinį darbo krūvį arba poreikį turėti duomenų, kuriais remiantis būtų galima sukurti fiksuotosios normos sistemą, nes nereikalaujama atlikti skaičiavimų siekiant nustatyti taikomas normas. Tačiau tokie metodai nėra tinkami visų rūšių veiksmams.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, nustatytas aukštesniu lygmeniu Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa arba programos pakeitimas, kaip nurodyta BNR 94 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje ir V bei VI priedų 1 priedėlyje, konkrečiai programai gali būti taikomas žemesniu lygmeniu pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies e punktą. Tačiau supaprastintas išlaidų apmokėjimas gali būti naudojamas tik tiek, kiek jis skirtas paramos gavėjų išlaidoms padengti vykdant atitinkamos (arba tos pačios) rūšies veiksmą, nes priešingu atveju jis nebūtų patikimas realiųjų išlaidų rodiklis. Be to, pagal BNR 94 straipsnio 3 dalį nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas yra susijęs su konkrečia programa ir negali būti automatiškai taikomas įgyvendinant kitas programas arba kitose valstybėse narėse. Tačiau programų institucijos gali jį naudoti kaip pavyzdį rengdamos savo konkrečioms programoms skirtas schemas, kurias reikia pateikti tvirtinti Komisijai.

Papildomi metodai gali būti nustatyti pagal konkretiems fondams skirtus reglamentus (žr. 2.2.1 skyriuje pateiktą lentelę).

Trečiosioms šalims, kurioms išlaidas atlygina veiksmo paramos gavėjai, BNR 53–56 straipsniai netaikomi. Tai reiškia, kad vėlesnei paramos gavėjų teikiamai paramai trečiosioms šalims tiesiogiai netaikomos BNR ar konkretiems fondams skirtų reglamentų nuostatos (išskyrus konkrečiai nurodytus atvejus). Jei tai INTERREG mažų projektų fondas, paramos gavėjas, perskirstantis paramą galutiniams paramos gavėjams, gali nustatyti BNR taikymo metodiką, remdamasis BNR arba INTERREG taisyklėmis dėl BNR.

3.2.6. *Ankstesnių programavimo laikotarpių supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas*

Jei ankstesnio programavimo laikotarpio sąlygos išlieka aktualios ir galioja 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu (veiklos rūšis, dengiamų išlaidų kategorijos ir kt.), o pirminius duomenis galima patikrinti atliekant auditą, galima naudoti ankstesniais programavimo laikotarpiais nustatytas metodikas. Tokiu atveju vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) turėtų užtikrinti, kad metodika būtų pritaikyta atsižvelgiant į naujus teisės aktus, taikomus 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu. Jei tokia metodika būtų pasiūlyta aukštesniu lygmeniu, audito institucija turėtų ją įvertinti tuo metu (jei metodikos auditas buvo atliktas ankstesniais programavimo laikotarpiais, galima remtis ankstesniu audito darbu, jei yra tinkama audito seka).

3.2.7. *Supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų, nustatytų toje pačioje valstybėje narėje arba kitose valstybėse narėse, pakartotinis naudojimas ir (arba) pritaikymas*

Valstybėje narėje gali būti taikomos skirtingos supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikos, t. y. tam tikrose arba visose nacionalinėse ir (arba) regioninėse programose nustatytas aukštesnio ar žemesnio lygmens supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Šiomis metodikomis gali susidomėti kitų programų vadovaujančiosios institucijos arba kitos valstybės narės, norinčios sukurti panašias schemas. Tačiau, kadangi šis supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir atitinkamos sumos ar įkainiai yra būdingi konkrečiai programai (ar net kvietimui teikti pasiūlymus), jų negalima automatiškai naudoti pagal kitas programas ar kitose valstybėse narėse. Vadovaujančiosios institucijos turi peržiūrėti metodiką ir, jei reikia, pritaikyti ją prie savo programos ypatumų (veiklos rūšies, išlaidų kategorijų ir kt.). Be to, duomenų šaltinius, skaičiavimus ir sumas taip pat reikia pritaikyti prie programos, pagal kurią bus įgyvendinamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, supaprastintą išlaidų apmokėjimą reikėtų parengti tiek aukštesniu, tiek žemesniu lygmenimis. Prieš Komisijai pateikiant naują aukštesnio lygmens supaprastintą išlaidų apmokėjimą, jį turi įvertinti audito institucija. Jei naujas supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas žemesniu lygmeniu, primygtinai rekomenduojama prašyti audito institucijos atlikti *ex ante* vertinimą.

3.3. Procedūriniai veiksmai siekiant programoje patvirtinti supaprastintą išlaidų apmokėjimą (aukštesnis lygmuo)

Pagal BNR 94 straipsnio 1 dalį supaprastintas išlaidų apmokėjimas, skirtas Sąjungos įnašui į programą atlyginti, gali būti grindžiamas sumomis ir įkainiais, nustatytais Komisijos sprendime, kuriuo patvirtinama programa arba programos pakeitimas. Valstybės narės taip pat gali naudoti Komisijos priimtame deleguotajame akte nustatytą supaprastintą išlaidų apmokėjimą (žr. 4.4 skyrių).

Pagal BNR 94 straipsnio 2 dalį valstybės narės pagal BNR V arba VI priedų 1 priedėlyje pateiktus šablonus turi pateikti Komisijai pasiūlymą, kaip programos pateikimo arba prašymo ją iš dalies pakeisti dalį. Todėl taikoma programos patvirtinimo arba pakeitimo procedūra.

1 priedėlį reikia pateikti, jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas aukštesniu lygmeniu, neatsižvelgiant į tai, kokiu būdu vadovaujančioji institucija atlygina išlaidas paramos gavėjui. 1 priedėlio pateikti nereikia, jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas tik žemesniu lygmeniu arba jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas pagal deleguotąjį aktą. Pastarojo sumos ir koregavimo metodai apibrėžiami deleguotajame akte pagal BNR 94 straipsnio 4 dalį (žr. 4.4 skyrių).

Prieš pateikiant programą arba prašymą dėl jos pakeitimo rekomenduojama **su Komisija neoficialiai keistis informacija**, nes tai palengvina ir pagreitina oficialios patvirtinimo procedūros procesą.

Pateikiant BNR V ir VI priedų 1 priedėlį, valstybė narė (-s) turės nurodyti arba INTERREG programoje turės būti nurodytas duomenų, naudojamų supaprastintam išlaidų apmokėjimui apskaičiuoti, šaltinis, pateikiant išsamią informaciją apie tai, iš kur gauti parengti, surinkti ir užregistruoti duomenys, kur jie saugomi, kokie yra galutiniai terminai ir kaip jie patvirtinami. Audito institucija, atlikdama audito vertinimą prieš pateikiant Komisijai BNR V arba VI priedų 1 priedėlį, įvertina, ar naudojami duomenys yra patikimi ir tinkami.

Teigiamas *ex ante* audito institucijos atliktas valstybių narių pasiūlymų **įvertinimas** yra išankstinė sąlyga, kad 1 priedėlį būtų galima pateikti Komisijai tvirtinti.

Sprendime, kuriuo patvirtinama arba iš dalies keičiama programa, bus nurodytos veiksmų, už kuriuos atlyginama taikant 1 priedėlyje pateiktą supaprastintą išlaidų apmokėjimą, rūšys, šio supaprastinto išlaidų apmokėjimo apibrėžtis ir jį taikant padengiamos sumos bei sumų koregavimo metodai.

Programoje patvirtintas supaprastintas išlaidų apmokėjimas tampa privalomas ir nebėra galimybės, kad Sąjungos įnašas, susijęs su atitinkamų rūšių veiksmais, būtų atlyginamas kitokia forma (pvz., pagal faktiškai patirtas išlaidas).

Daugiau nurodymų ir pavyzdžių, kaip pildyti 1 priedėlį, pateikiama 2 priede.

3.4. **Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pritaikymas laiko atžvilgiu (koregavimo metodas)**

Metodikoje, kurioje nustatomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, gali būti aprašytas supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumų koregavimo metodas. Koreguoti sumas nėra privaloma, tačiau **labai rekomenduojama**, ypač jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas ilgesnį laikotarpį, siekiant atsižvelgti į infliaciją ar ekonominius pokyčius (pvz., energijos išlaidas, atlyginimų dydžius ir kt.) ir užtikrinti, kad supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir toliau būtų patikimas realiųjų išlaidų rodiklis. Be to, jei aukštesniu lygmeniu taikomo supaprastinto išlaidų apmokėjimo koregavimo metodas yra įtrauktas į BNR V ir VI priedų 1 priedėlį, koregavimo taikymas nelaikomas supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikos pakeitimu, todėl programos iš dalies keisti nereikia.

Metodikoje, kurioje nustatomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, turėtų būti pateikiama pakankamai išsami informacija apie numatomą koregavimo metodą (pvz., naudojamas indeksas, koregavimo laikas ir dažnumas, koregavimo formulė ir kt.).

Geroji praktika yra susieti koregavimą su indeksu, būdingu pagrindinėms išlaidų kategorijoms, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, tačiau valstybės narės gali nustatyti kitus koregavimo metodus, jei jie yra patvirtinti dokumentais ir tinkamai pagrįsti.

Vadovaujančioji institucija (arba INTRREG programų stebėsenos komitetas) gali nuspręsti į metodiką neįtraukti koregavimo metodo, jei mano, kad supaprastinto išlaidų apmokėjimo nereikės koreguoti per jo taikymo laikotarpį.

4 SKYRIUS. SUPAPRASTINTO IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO ĮGYVENDINIMAS

4.1. **Valiuta, naudojama aukštesniu lygmeniu nustatytam supaprastintam išlaidų apmokėjimui**

Pagal BNR 87 straipsnį visos programose nustatytos sumos, apie kurias valstybės narės pranešė ar kurias deklaravo Komisijai, turi būti nurodomos eurais. Ši nuostata taip pat taikoma BNR V arba VI priedų 1 priedėliui, nes šis priedėlis yra programos dalis. Faktiškai tai reiškia, kad:

— BNR V ir VI priedų 1 priedėlyje nurodyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos turi būti nurodytos eurais;

— sprendime, kuriuo patvirtinama programa arba programos pakeitimas, sumos turi būti nurodytos eurais

— ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos, kurios turi būti įtrauktos į mokėjimo paraiškas, taip pat turi būti nurodytos eurais.

Nepriklausomai nuo perskaičiavimo nacionaliniu lygmeniu rezultatų, suma, kuri turi būti įtraukta į Komisijai teikiamą mokėjimo paraišką, negali skirtis nuo Komisijos sprendime patvirtintos supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos.

Valstybėse narėse, kurios nėra įsivedusios euro kaip savo valiutos, taikant šiuos reikalavimus gali padidėti rizika, kad dėl euro ir nacionalinės valiutos keitimo kursų svyravimų gali atsirasti skirtumų tarp sumų, kurios turi būti įtrauktos į mokėjimo paraiškas, ir sumų, kurias vadovaujančiosios institucijos atlygina paramos gavėjams nacionaline valiuta.

Valstybės narės gali sušvelninti šią padėtį, pavyzdžiui, į BNR V ir VI priedų 1 priedėlį įtraukdamos:

— fiksuotą valiutos kursą (pvz., remiantis valiutos kurso prognoze);

— koregavimo metodą, kurį taikant būtų išvengta to, kad Komisijos atlyginamos sumos eurais skirtųsi nuo sumų, kurias vadovaujančiosios institucijos kompensuoja paramos gavėjams, (pvz., 1 priedėlyje naudojamo valiutos keitimo kurso koregavimas, jei iš anksto nustatytas nuokrypis (didėjimo arba mažėjimo kryptimi) tarp „InforEuro“ puslapyje paskelbto tam tikro laikotarpio kurso ir pradinio valiutos keitimo kurso 1 priedėlio pateikimo Komisijai metu).

4.2. **Programoje patvirtinto supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas laiko atžvilgiu**

Komisija pradės atlyginti valstybei narei išlaidas taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, kai jis bus patvirtintas programoje Komisijos sprendimu, kuriuo patvirtinama programa arba jos pakeitimas. Tik nuo to momento vadovaujančioji institucija gali įtraukti sutartas sumas į Komisijai teikiamas mokėjimo paraiškas.

Tačiau gali būti, kad supaprastintas išlaidų apmokėjimas jau įgyvendinamas paramos gavėjų lygmeniu, prieš Komisijai patvirtinant BNR V ir VI priedų I priedėlyje pateiktą metodiką. Kol nepriimtas sprendimas pagal BNR 94 straipsnio 3 dalį, vadovaujančioji institucija gali deklaruoti Komisijai sumas, atitinkančias išlaidas, kurias vadovaujančioji institucija atlygina paramos gavėjams, (žemesnis lygmuo). Tai reiškia, kad vadovaujančiosios institucijos gali įtraukti supaprastinto išlaidų apmokėjimo išlaidas į mokėjimo paraiškos (BNR XXIII priedas) B skiltį pagal BNR 91 straipsnio 4 dalies c punktą (daugiau informacijos apie mokėjimo paraiškas pateikiama 4.3 skyriuje). Tačiau B skiltyje deklaruotos išlaidos neturėtų būti dar kartą įtraukiamos į mokėjimo paraiškos C skiltį.

Kad būtų išvengta galimų abiem lygmenimis patvirtintų metodikų, taikomų tam pačiam supaprastintam išlaidų apmokėjimui, neatitikimų, valstybėms narėms rekomenduojama pateikti supaprastintą išlaidų apmokėjimą pagal BNR 94 straipsnį ir gauti Komisijos patvirtinimą aukštesniam lygmeniui, prieš naudojant atitinkamą supaprastintą išlaidų apmokėjimą žemesniu lygmeniu.

Priėmus sprendimą dėl programos arba jos pakeitimo, Komisija pradės atlyginti Sąjungos įnašą į programą, taikydama jame pateiktą supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Vadovaujančioji institucija šias sumas įtrauks į mokėjimo paraiškos C skiltį (BNR XXIII priedas) pagal BNR 91 straipsnio 4 dalies b punktą (taip pat žr. 4.3 skyrių).

Komisijos sprendimas, kuriuo patvirtinamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas pagal BNR 94 straipsnį, neturi poveikio išlaidų tinkamumui finansuoti, t. y. dėl šio sprendimo jokios naujos išlaidos netaps tinkamos finansuoti. Išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklės nustatytos nacionalinėse taisyklėse ir BNR 63 straipsnyje. Komisijos sprendimas turi įtakos tik tam, kaip Komisija atlygina išlaidas valstybėms narėms.

4.3. **Kaip mokėjimo paraiškose deklaruoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą**

BNR 91 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad mokėjimo paraiškos turi būti teikiamos pagal BNR XXIII priedą, apie kiekvieną prioritetą (PMIF, SVVP ir VSF programų konkretų tikslą ir veiksmo rūšį) ir, kai taikytina, pagal regionų kategoriją.

Kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas **aukštesniu lygmeniu**, sumas, patvirtintas BNR 94 straipsnio 3 dalyje nurodytu Komisijos sprendimu arba nustatytas BNR 94 straipsnio 4 dalyje nurodytame deleguotajame akte, reikia deklaruoti **BNR XXIII priedo C skiltyje**.

Valstybės narės **žemesniu lygmeniu** nustatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos, kurias valstybės narės turi atlyginti paramos gavėjui ir **kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas aukštesniu lygmeniu**, turi būti įtrauktos į **BNR XXIII priedo B skiltį**. Pagal BNR 91 straipsnio 4 dalies c punktą, jei tai yra dotacijos, kompensuojamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, į mokėjimo paraišką įtrauktos sumos yra taikytinu pagrindu (t. y. pagal supaprastintą išlaidų apmokėjimą) apskaičiuotos išlaidos.

Siekiant išvengti dvigubo tų pačių išlaidų finansavimo, į B skiltį negali būti įtrauktos C skiltyje nurodytos paramos gavėjams atlyginamos sumos tais atvejais, kuriems taikomas BNR 91 straipsnio 4 dalies b punktas, t. y. Sąjungos įnašo atlyginimas taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Mokėjimo paraiškose ir sąskaitose supaprastintas išlaidų apmokėjimas deklaruojamas skirtingai. Visų pirma, sąskaitose visa bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma, deklaruota atlyginimui, yra įtraukta į sąskaitų A skiltį (t. y. realiosios išlaidos, su išlaidomis nesusijęs finansavimas ir visi supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai, neatsižvelgiant į tai, ar jiems taikomas BNR 94 straipsnis, ar ne).

Komisijos sprendimu patvirtintos sumos yra privalomos, todėl valstybės narės turi deklaruoti Komisijai patvirtintas sumas, t. y. į mokėjimo paraiškas jos negali įtraukti sumų, kurios skirtųsi nuo sumų, nurodytų sprendime, kuriuo patvirtinama programa (arba jos pakeitimas). Norint atlikti bet kokius sumų pakeitimus, kuriems netaikomas koregavimo metodas, numatytas sprendime, kuriuo patvirtinama programa (arba jos pakeitimas), reikėtų iš dalies keisti sprendimą.

Pagal BNR 93 straipsnio 5 dalį fondų parama, mokama prioritetui kaip paskutinių ataskaitinių metų mokėjimo likutis, neturėtų viršyti šių sumų:
— mokėjimo paraiškose deklaruoto viešojo įnašo;
— paramos gavėjams sumokėtos arba mokėtinos fondų paramos;
— valstybių narių prašomos sumos.

4.4. **Komisijos deleguotuosiuose aktuose nustatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas**

Pagal BNR 94 straipsnio 4 dalį Komisija gali priimti deleguotąjį aktą, kuriame Sąjungos lygmeniu būtų apibrėžiami įkainio vienetai, fiksuotosios sumos, fiksuotosios normos, jų dydžiai ir koregavimo metodai, laikantis BNR 94 straipsnio 2 dalyje nurodytų skaičiavimo metodų.

Priėmus deleguotąjį aktą, valstybės narės gali prašyti atlyginti Sąjungos įnašą į programą, naudodamos tame akte nustatytas sumas ir įkainius (ir, jei taikoma, pakoreguotus pagal deleguotajame akte patvirtintus koregavimo metodus); šias sumas reikia deklaruoti **BNR XXIII priedo C skiltyje**. Svarbu, kad įgyvendinant veiksmą būtų laikomasi deleguotojo teisės akto taisyklių, *inter alia*, dėl tinkamos finansuoti veiklos ir audito sekos. Valstybės narės gali pateikti mokėjimo paraiškas su atitinkama deleguotajame akte nustatyta suma be išankstinio Komisijos patvirtinimo.

5 SKYRIUS. HORIZONTALIEJI PRINCIPAI

5.1. **Viešieji pirkimai ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas**

Nuo 2021–2027 m. programavimo laikotarpio supaprastintas išlaidų apmokėjimas taip pat gali būti taikomas veiksmui arba projektui, kuris yra veiksmo, kurį paramos gavėjas įgyvendina tik rengdamas viešuosius pirkimus, dalis.

Veiksmais, vykdomais pagal viešųjų pirkimų sutartis, Komisija laiko veiksmus, įgyvendinamus sudarant viešąsias sutartis pagal Direktyvą 2009/81/EB, Direktyvą 2014/24/ES ir Direktyvą 2014/25/ES arba įgyvendinamus sudarant viešąsias sutartis, kurių vertės yra mažesnės už tomis pačiomis direktyvomis pagal nacionalines taisykles nustatytas ribines vertes.

Privalomo supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymo veiksmams, kurių vertė mažesnė nei 200 000 EUR ir kurie vykdomi tik rengiant viešuosius pirkimus, išimčių nenumatyta. Vadovaujančiosios institucijos (arba INTERREG programų stebėsenos komitetai) turės užtikrinti supaprastinto išlaidų apmokėjimo taisyklių suderinamumą su Sąjungos ir nacionalinėmis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo taisyklėmis.

Tai, ar veiksmas yra įgyvendinimas vien pagal viešuosius pirkimus, neturėtų turėti įtakos BNR 53 straipsnio 3 dalyje ir 94 straipsnio 2 dalyje nustatytiems skaičiavimo metodams, kurie yra vienodi visų rūšių veiksmams, – tiek įgyvendinamiems vien pagal viešuosius pirkimus, tiek ne. Vadovaujančiosios institucijos turėtų parengti metodiką, pagrįstą pakankamais patikimais duomenimis, ir numatyti koregavimo metodus, kuriais būtų užtikrinta, kad supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos ir toliau būtų realiųjų išlaidų rodiklis įgyvendinant veiksmus. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos koreguoti atsižvelgiant į kainas, nustatytas pagal viešųjų pirkimų procedūras vykdant atitinkamą veiksmą, neleidžiama. Be to, vadovaujančiosios institucijos turi *ex ante* nustatyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, įskaitant bet kokį koregavimo metodą, ir jis turėtų būti įtrauktas į dokumentą, kuriame nustatomos paramos teikimo sąlygos.

5.2. **Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis**

Reikėtų pabrėžti, kad Sutartyje nustatytos valstybės pagalbos taisyklės yra bendrosios paskirties. Jei pagal SESV 107 straipsnį finansavimas, teikiamas taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą žemesniu lygmeniu, laikomas valstybės pagalba, būtina laikytis šių taisyklių.

Todėl vadovaujančiosios institucijos (arba INTERREG veiksmų stebėsenos komitetai) privalo užtikrinti, kad išlaidų kategorijos, kurioms nustatomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, būtų tinkamos finansuoti tiek pagal BNR fondų taisykles, tiek pagal valstybės pagalbos taisykles. Jos taip pat privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi didžiausio pagalbos intensyvumo reikalavimų, nustatytų valstybės pagalbos taisyklėse, ir skatinamojo poveikio reikalavimų. Teikiant kompensaciją už visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, kuri yra valstybės pagalba, turi būti laikomasi kompensacijos dydžio.

Pagal ES valstybės pagalbos taisykles apie visas naujas pagalbos priemones reikia iš anksto pranešti Komisijai. Prieš pradėdamos įgyvendinti priemonę, valstybės narės turi sulaukti Komisijos sprendimo. Bendrosios išimties reglamentuose, t. y. Bendrajame bendrosios išimties reglamente (ES) Nr. 651/2014 (BBIR) ([19]) ir, be kita ko, Žuvininkystės bendrosios išimties reglamente (ES) 2022/2473 (ŽBIR) ([20]), numatytos išimtys, pagal kurias valstybėms narėms netaikoma pareiga pranešti Komisijai apie pagalbos schemas ir *ad hoc* pagalbą, atitinkančias tuose reglamentuose nustatytas sąlygas. Sprendime dėl valstybės pagalbos, skiriamos kompensacijos už visuotinės ekonominės svarbos paslaugas forma ([21]), (toliau – sprendimas dėl VESP) taip pat nustatytos sąlygos, kuriomis valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, netaikomas išankstinio pranešimo reikalavimas. Planuojant valstybės pagalbą taip pat reikėtų atsižvelgti į kitus dokumentus, pavyzdžiui, konkretiems sektoriams skirtas Komisijos gaires ([22]), nes jose nustatytos sąlygos, kuriomis valstybės pagalba, apie kurią pranešta, laikoma suderinama su vidaus rinka.

Vis dėlto ne visai viešojo sektoriaus institucijų teikiamai paramai taikomos valstybės pagalbos taisyklės. Visų pirma turėtų būti įvertinta, ar veiksmui suteikta parama yra laikoma valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Daugiau informacijos apie valstybės pagalbos sąvoką galima rasti Komisijos pranešime dėl valstybės pagalbos sąvokos ([23]), kuriame paaiškinama, kaip Komisija supranta SESV 107 straipsnio 1 dalį pagal tai, kaip ją aiškina Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. Taip pat reikėtų atsižvelgti į reglamentų ([24]) dėl *de minimis* pagalbos nuostatas. Pagalba, kuri yra *de minimis* pagalba, nėra laikoma valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Todėl, jei iš BNR fondų finansuojamam veiksmui taikomas susijęs *de minimis* reglamentas, tai reiškia, kad iš BNR fondų suteiktas indėlis nėra laikomas valstybės pagalba. Todėl tuo atveju, kai teikiama *de minimis* pagalba, nėra būtina įvertinti, ar yra laikomasi valstybės pagalbos taisyklių (taikoma tik su BNR fondais susijusiems veiksmams ir sąlygoms, kuriomis remiantis vertinama, ar parama yra *de minimis* pagalba).

Kompensacija už visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (VESP) taip pat gali nebūti valstybės pagalba, todėl jai gali būti netaikomos valstybės pagalbos taisyklės. Komisijos komunikate dėl taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą ([25]) paaiškinama, kokiomis aplinkybėmis tai įvyksta.

Bendrieji supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumo su valstybės pagalbos taisyklėmis principai, susiję su valstybių narių dotacijų paramos gavėjams kompensavimu

Naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, į valstybės pagalbos ir *de minimis* taisykles reikia atsižvelgti metodikos rengimo etape ir veiksmų atrankos arba įgyvendinimo etape, priklausomai nuo konkrečių atvejų.

([19]) 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, OL L 187, 2014 6 26, p. 1.

([20]) 2022 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) 2022/2473, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba įmonėms, kurios verčiasi žvejybos ir akvakultūros produktų gamyba, perdirbimu ir prekyba, skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnius, OL L 327, 2022 12 21, p. 82.

([21]) 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimas 2012/21/ES dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012 1 11, p. 3.).

([22]) Žr., pavyzdžiui, Valstybės pagalbos klimato ir aplinkos apsaugai ir energetikai gaires (2022/C 80/01).

([23]) Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos, OL C 262, 2016 7 19, p. 1.

([24]) 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L, 2023/2831, 2023 12 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj); 2014 m. birželio 27 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 717/2014 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai žuvininkystės ir akvakultūros sektoriuje (OL L 190, 2014 6 28, p. 45.); 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms (OL L, 2023/2832, 2023 12 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

([25]) Komisijos komunikatas dėl taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą (OL C 8, 2012 1 11, p. 4.).

Siekiant užtikrinti, kad BNR fondų veiksmai atitiktų BBIR, kitus bendrosios išimties reglamentus, sprendimą dėl VESP ir atitinkamas Komisijos gaires, reikia atsižvelgti į toliau nurodytus elementus.

— **Išlaidų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir BBIR bei BNR fondų taisyklės, tinkamumas finansuoti**

Visų pirma, kai vadovaujančioji institucija siekia suteikti paramą, kuri yra laikoma valstybės pagalba, ji turi patikrinti pagalbos teikimo sąlygas pagal atitinkamas BBIR nurodytas pagalbos arba išimties taikymo nuostatas.

Tuomet vadovaujančioji institucija turėtų užtikrinti, kad teikiant pagalbą pagal šią kategoriją **numatomos su veiksmu susijusios išlaidos būtų tinkamos finansuoti tiek remiantis susijusiomis išimčių nuostatomis pagal BBIR, tiek pagal BNR fondų taisykles.**

Šiuo požiūriu BBIR 7 straipsnio 1 dalimi suteikiama galimybė tinkamas finansuoti išlaidas pagal BBIR apskaičiuoti naudojant BNR nustatytą supaprastintą išlaidų apmokėjimą su sąlyga, kad veiksmas bent iš dalies finansuojamas iš Sąjungos fondo, kuriam taikomose nuostatose numatyta galimybė naudoti tokį supaprastintą išlaidų apmokėjimą, ir kad ta išlaidų kategorija yra tinkama finansuoti pagal BBIR nustatytą atitinkamą išimtį.

Tai reiškia, kad jei pagal BNR arba konkretiems fondams skirtus reglamentus yra nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, suma, atlyginama taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, bus naudojama siekiant patikrinti, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, **su sąlyga, kad pati išlaidų kategorija yra tinkama finansuoti pagal valstybės pagalbos taisykles ir kad pagalba atitinka visas BBIR nustatytas sąlygas**.

Jei naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, išlaidų, kurios apskaičiuojamos pagal supaprastintą išlaidų apmokėjimą, kategorijos turėtų būti nurodytos metodikoje, naudojamoje nustatant supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumą. Jei naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, apibrėžtas BNR ar kitose konkrečiam fondui taikomose taisyklėse, jį turi nustatyti vadovaujančioji institucija skelbdama kvietimus teikti pasiūlymus veiksmams, kuriems gali būti taikomos valstybės pagalbos taisyklės, ir nurodydama to veiksmo išlaidų kategorijas, kurios bus finansuojamos iš BNR fondų ir kurios taip pat atitinka BBIR nuostatas. Tai turėtų būti papildomai išdėstyta dokumente, kuriuo nustatomos veiksmo rėmimo sąlygos, nurodant to veiksmo išlaidų kategorijas, kurios laikomos tinkamomis finansuoti.

Vadovaujančiosios institucijos, skelbdamos kvietimus teikti pasiūlymus veiksmams, kuriems gali būti taikomos valstybės pagalbos taisyklės, pagalbos prašytojams turi nurodyti išlaidų, kurios bus finansuojamos iš BNR fondų vykdant tą veiksmą, kategorijas, kad būtų galima patikrinti jų atitiktį vienai iš BBIR nuostatų, t. y. ar išlaidų kategorijos buvo tinkamai apibrėžtos ir atitinka susijusias BBIR nuostatas. Yra kategorijų išlaidų, kurios gali būti atlyginamos BNR lėšomis, tačiau nėra tinkamos finansuoti pagal BBIR nuostatas.

3 priede pateikiamas pavyzdys, susijęs su supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumu su valstybės pagalbos taisyklėmis.

— **Išlaidų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir sprendimas dėl VESP bei BNR fondų taisyklės, tinkamumas finansuoti**

Veiksmas turėtų patekti į bendrą Komisijos sprendimo dėl VESP Nr. 2021/21 ir atitinkamų BNR bei konkretiems fondams skirtų reglamentų nuostatų dėl paramos apimties taikymo sritį.

— **Didžiausio pagalbos intensyvumo ar didžiausios pagalbos sumos reikalavimų pagal BBIR arba kompensacijos reikalavimų pagal sprendimą dėl VESP laikymosi užtikrinimas**

Jei pagal BNR 53–56 straipsnius arba atitinkamas konkretiems fondams skirtų reglamentų nuostatas nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, suma bus naudojama siekiant patikrinti, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių.

Vadovaujančiosios institucijos turi taikyti pagrįstą ir apdairią hipotezę, kad užtikrintų, jog supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos yra patikimas realiųjų išlaidų rodiklis. Tai suteiks galimybę naudoti supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumas siekiant sudaryti palankesnes sąlygas įrodyti, kad laikomasi reikalavimų, taikomų didžiausiam pagalbos intensyvumui, didžiausioms pagalbos sumoms arba pranešimo riboms pagal BBIR ar kompensacijos dydžiui pagal sprendimą dėl VESP. Siekiant užtikrinti, kad metodika atitiktų taikytinas BNR fondų ir valstybės pagalbos taisykles, bus atliekamas jos auditas.

Žr. 3 priede pateiktą pavyzdį.

— **Skatinamojo poveikio reikalavimų laikymosi užtikrinimas**

Pagal BBIR 6 straipsnį daugumos pagalbos kategorijų atžvilgiu BBIR taikomas tik skatinamąjį poveikį turinčiai pagalbai. Laikoma, kad pagalba turi skatinamąjį poveikį, jeigu paramos gavėjas prieš pradėdamas vykdyti projektą ar veiklą atitinkamai valstybei narei pateikė rašytinę paraišką dėl pagalbos, kurios turinys atitinka BBIR 6 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus, (*ad hoc* pagalbai didelėms įmonėms taip pat taikomos papildomos sąlygos, nustatytos BBIR 6 straipsnio 3 dalyje).

Jei parama yra valstybės pagalba, vadovaujančiosios institucijos privalo *ex ante* užtikrinti, kad būtų laikomasi skatinamojo poveikio reikalavimų, neatsižvelgiant į tai, ar naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, ar ne. Vadovaujančiosios institucijos turi užtikrinti, kad paramos gavėjai nebūtų sudarę jokių sutartimi įformintų susitarimų, rodančių norą vykdyti veiksmus net ir nesant pagalbos. Šią *ex ante* patikrą būtų galima atlikti reikalaujant, kad pagalbos prašytojas pateiktų savideklaraciją, kurioje patvirtintų, kad iki paraiškos pateikimo jis nebuvo prisiėmęs tvirto teisinio įsipareigojimo (darbų pradžia, kaip apibrėžta BBIR). Savideklaracijos galėtų būti laikomos priimtinomis siekiant įrodyti skatinamąjį poveikį, jeigu yra veiksminga kontrolės sistema, suteikianti galimybę atlikti atsitiktines šių savideklaracijų patikras.

Konkrečios BBIR nuostatos ir supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimas

BBIR 25 straipsnio 3 dalies e punkte nustatyta iki 20 proc. fiksuotoji norma, kuri gali būti taikoma mokslinių tyrimų ir plėtros projektuose apskaičiuojant papildomas pridėtines ir kitas veiklos išlaidas, įskaitant medžiagų, reikmenų ir panašių produktų išlaidas, patirtas tiesiogiai įgyvendinant projektą. BBIR 25 straipsnio 3 dalies e punkte nustatytos fiksuotosios normos taikymas yra alternatyva supaprastinto išlaidų apmokėjimo, nustatyto pagal BNR programas, arba kito Sąjungos fondo, kuris suteikia galimybę taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, naudojimui, nedarant jiems poveikio. Fiksuotoji norma turi būti taikoma visoms tinkamoms finansuoti mokslinių tyrimų ir plėtros projekto išlaidoms, nurodytoms BBIR 25 straipsnio 3 dalies a–d punktuose. Valstybė narė gali naudoti BBIR nustatytą fiksuotąją normą bendrai iš sanglaudos politikos fondų finansuojamiems veiksmams pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies c punktą kaip atitinkamą fiksuotąją normą, taikomą Sąjungos politikos srityse panašaus pobūdžio veiksmams ([26]). Taikydama kitose Sąjungos politikos srityse naudojamus metodus, valstybė narė turi užtikrinti, kad metodas būtų taikomas visas ir kad jis būtų taikomas panašaus pobūdžio veiksmams.

Jei pagalbos mokymui schemai taikomas BBIR 31 straipsnis, pagalbos mokymui schemai, kuriai taikomas BBIR 31 straipsnis, galima taikyti netiesioginių išlaidų fiksuotąją normą, apskaičiuotą remiantis tiesioginėmis išlaidomis, išvardytomis BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a punkte. Siekiant užtikrinti suderinamumą, netiesioginės išlaidos pagal BNR 54 straipsnio pirmos pastraipos a punktą, apskaičiuotos kaip tiesioginių išlaidų procentinė dalis, turėtų būti skaičiuojamos remiantis tik tomis tiesioginių išlaidų kategorijomis, kurios apibrėžtos kaip tinkamos finansuoti pagal BBIR 31 straipsnio 3 dalį, atsižvelgiant į toje pačioje BBIR nuostatoje nustatytus kiekvienai iš jų taikomus konkrečius apribojimus.

5.3. **ERPF ir ESF+ taikomas kryžminis finansavimas**

Kaip nurodyta BNR 25 straipsnio 2 dalyje, jei iš ERPF arba ESF+ teikiama parama veiksmui (visam arba iš dalies), kurio išlaidos yra tinkamos finansuoti kito fondo lėšomis (kryžminis finansavimas), kryžminis finansavimas gali būti taikomas neviršijant 15 proc. kiekvienam programos prioritetui skiriamos tų fondų paramos. Šiam veiksmui (jo daliai) taikomos kito fondo, t. y. fondo, iš kurio gaunamas kryžminis finansavimas, tinkamumo finansuoti taisyklės.

Vienas supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdas gali būti taikomas išlaidoms, tinkamoms finansuoti pagal vieną arba kitą fondą, išskyrus fiksuotąsias normas. Taikydamos supaprastintą išlaidų apmokėjimą, valstybės narės vis tiek turi laikytis pirmiau minėtos 15 proc. viršutinės ribos.

Konkrečiai esant kryžminiam finansavimui, kai finansuojama taikant fiksuotąją normą, iš ESF+ ir ERPF finansuojamoms veiksmo dalims turėtų būti taikomos atskiros fiksuotosios normos. ESF+ ir ERPF fiksuotosios normos panašiems veiksmams bus taikomos atitinkamai ESF+ ir ERPF finansuojamoms dalims. Negalima naudoti abiejų normų vidurkio, nes turi būti galima atsekti išlaidas siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi kryžminiam finansavimui taikomos bendros 15 proc. viršutinės ribos. Nesant kito fondo panašiems veiksmams nustatytos normos (pvz., todėl, kad ši taisyklė kitam fondui netaikoma arba nėra kito fondo finansuojamų panašių veiksmų), vadovaujančioji institucija turi nustatyti taikytiną normą remdamasi bendrais teisiniais principais, nustatytais BNR 53 straipsnio 3 dalyje ir 54 dalyje.

([26]) Daugiau informacijos apie BNR 53 straipsnio 3 dalies c punkte nurodytą skaičiavimo metodą pateikiama 3.2 skyriuje.

1 pavyzdys. ESF+ ir ERPF kryžminis finansavimas taikant vieneto įkainius arba fiksuotąsias sumas

Jei vykdant ESF+ veiksmą į vieneto įkainį, skaičiuojamą pagal formulę „6 EUR už valandą x mokomų asmenų skaičius“, įtraukiamas infrastruktūros įsigijimas mokant 0,50 EUR už valandą (tinkamas finansuoti iš ERPF), kryžminio finansavimo suma bus skaičiuojama taip: 0,50 EUR x valandų skaičius x mokomų asmenų skaičius.

Tas pats principas taikomas fiksuotosioms sumoms: jeigu į išsamų biudžeto projektą įtraukiamos ir kryžminio finansavimo išlaidos, jos bus apskaitomos ir stebimos atskirai. Pavyzdžiui, iš 20 000 EUR fiksuotosios sumos, finansuojamos pagal ESF+ programą, ERPF finansuojamos išlaidos sudaro 5 000 EUR. Baigus veiksmą, kryžminio finansavimo suma bus *ex ante* nustatyta suma (5 000 EUR iš 20 000 EUR) arba nulis, jei dotacija neišmokėta, nes iš anksto nustatytas darbas nebuvo atliktas. Dvinaris fiksuotosios sumos principas, jei jo taikymas nėra sušvelninamas nustatant tarpines reikšmes, bus taip pat taikomas kryžminio finansavimo išlaidoms.

2 pavyzdys. ESF+ ir ERPF kryžminis finansavimas, kai naudojamas finansavimas taikant fiksuotąją normą

Tuo atveju, kai netiesioginėms išlaidoms taikoma fiksuotoji norma, nustatyta pagal tiesiogines išlaidas, kryžminio finansavimo suma bus kryžminio finansavimo tiesioginių išlaidų suma, pridėta prie netiesioginių išlaidų, apskaičiuotų pagal šioms kryžminio finansavimo tiesioginėms išlaidoms taikytiną fiksuotąją normą, sumos.

Pavyzdžiui, pagal ERPF programą finansuojant 15 000 EUR vertės veiksmą, ESF+ būdingos tiesioginės išlaidos yra 3 000 EUR, o netiesioginės išlaidos apskaičiuojamos kaip 15 proc. tiesioginių išlaidų (450 EUR). Taigi kryžminio finansavimo suma bus 3 450 EUR. Jeigu baigiant veiksmą tiesioginės išlaidos būtų sumažintos, kryžminio finansavimo suma (įskaitant netiesioginėms išlaidoms skirtą sumą) būtų sumažinama pagal tą pačią formulę.

5.4. **Reikalavimai, susiję su duomenų rinkimu, saugojimu ir skelbimu**

Pagal BNR 72 straipsnio 1 dalies e punktą vadovaujančioji institucija privalo elektronine forma įrašyti ir saugoti kiekvieno veiksmo duomenis, reikalingus stebėsenai, vertinimui, finansų valdymui, patikrinimams ir auditams pagal BNR XVII priedą.

Pagal BNR XVII priedo įžanginę dalį turėtų būti pildomi tik tie duomenų laukeliai, kurie yra susiję su atitinkamu veiksmu. Yra duomenų laukelių, skirtų atlyginimui taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, kurie yra susiję su paramos gavėjams skirtų dotacijų kompensavimu (86–96 laukeliai) arba Sąjungos įnašo į programas kompensavimu (112–114 laukeliai).

23 ir 24 duomenų laukeliuose pateiktinos informacijos apie rangovus, jų tikruosius savininkus, sutartis ir subrangovus nereikia registruoti ir saugoti, jei netiesioginėms išlaidoms taikoma fiksuotoji norma, vieneto įkainis arba fiksuotoji suma ([27]). Kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas tiek tiesioginėms, tiek netiesioginėms išlaidoms, reikalavimas registruoti ir saugoti duomenis apie rangovus, jų tikruosius savininkus, sutartis ir subrangovus taikomas tik tiesioginėms išlaidoms.

Be to, pagal BNR 49 straipsnio 3 dalį vadovaujančiosios institucijos savo interneto svetainėje turi paskelbti fondų paramai gauti atrinktų veiksmų sąrašą. Pagal BNR 49 straipsnio 3 dalį reikalaujama informacija turėtų būti grindžiama BNR XVII priedu, o BNR 49 straipsnio 3 dalies tikslais neturėtų būti renkami jokie papildomi duomenys, išskyrus tuos, kurie įtraukti į BNR XVII priedą. Kaip minėta, vadovaujančiosios institucijos neprivalo elektronine forma įrašyti ir saugoti BNR XVII priede nurodytų duomenų apie rangovus, susijusių su netiesioginėmis išlaidomis, kurioms taikomas vieneto įkainis, fiksuotoji suma arba fiksuotoji norma. Todėl BNR 49 straipsnio 3 dalies a punkte nustatyta pareiga viešai skelbti paramos gavėjo rangovų pavadinimus netaikoma rangovo pavadinimo atžvilgiu, kai vykdomi viešieji pirkimai, susiję su netiesioginėmis išlaidomis, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas.

([27]) Atkreipkite dėmesį, kad 23 laukelyje pateiktina informacija apie rangovus, jų tikruosius savininkus ir sutartis turi būti registruojama tik tuo atveju, kai veiksmas vykdomas pagal Sąjungos viešųjų pirkimų taisykles (t. y. viešųjų pirkimų vertė viršija Direktyvoje 2014/24/ES arba Direktyvoje 2014/25/ES nustatytas ribas). 24 laukelyje pateiktina informacija apie subrangovus turi būti registruojama pirmuoju subrangos lygmeniu tik tada, kai informacija apie rangovą registruojama 23 laukelyje, ir tik apie subrangos sutartis, kurių bendra vertė viršija 50 000 EUR.

5.5. **Supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir tinkamumo finansuoti laikotarpis**

BNR 63 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad, kalbant apie vieneto įkainius ir fiksuotąsias sumas, **veiksmai, kurių išlaidos atlyginamos**, turi būti vykdomi per laikotarpį nuo programos pateikimo Komisijai arba nuo 2021 m. sausio 1 d. (taikoma ankstesnė iš šių datų) iki 2029 m. gruodžio 31 d. Tai reiškia, kad tinkamumo finansuoti laikotarpiui yra svarbi ne faktinė data, kada paramos gavėjas sumoka faktiškai patirtas išlaidas, o veiksmai, kurių išlaidos atlyginamos.

Kalbant apie fiksuotąsias normas, paramos gavėjas, vykdydamas veiksmus per BNR 63 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatytą tinkamumo finansuoti laikotarpį, turi patirti ir apmokėti tik tų kategorijų išlaidas, kurioms taikoma fiksuotoji norma (pagrindinės išlaidos), jei ji pagrįsta realiosiomis išlaidomis. Pavyzdžiui, jei netiesioginės išlaidos apskaičiuojamos taikant fiksuotąją normą, kurią sudaro iki 25 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų, pagal BNR 54 straipsnį, pagrindines išlaidas, pagal kurias apskaičiuojama fiksuotoji norma, (tinkamas finansuoti tiesiogines veiksmo išlaidas) paramos gavėjas turi patirti ir apmokėti įgyvendindamas veiksmus per tinkamumo finansuoti laikotarpį, t. y. iki 2029 m. gruodžio 31 d.

6 SKYRIUS. VALDYMO PATIKRINIMAI IR AUDITAS

Naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, išskyrus standartinį supaprastintą išlaidų apmokėjimą, reikia ***ex ante* suapvalinti išlaidas**, remiantis, pvz., ankstesniais ar statistiniais duomenimis. Šie dydžiai yra vidurkiai ar mediana arba jie apskaičiuojami taikant kitą statistiškai patikimą metodiką, todėl neišvengiama, kad naudojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą faktinės išlaidos, kurias patiria paramos gavėjai ir apmoka įgyvendinami veiksmus, gali būti iš dalies viršijamos arba nepakankamai kompensuojamos. Vis dėlto pagal taikomas taisykles tai yra priimtina, nes supaprastintas išlaidų apmokėjimas, kuris nustatytas taikant teisingą metodiką, yra laikomas patikimu realiųjų išlaidų rodikliu, o per didelės kompensacijos nėra nepagrįstas praturtėjimas.

Kai taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, atliekant valdymo patikrinimus ir auditą nebus *ex post* tikrinamos paramos gavėjų faktiškai patirtos išlaidos; vietoj to bus tikrinama, kad metodika, pagal kurią *ex ante* buvo nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, atitiktų taikomas taisykles ir būtų teisingai taikoma.

Šiame skyriuje aprašomas metodas, taikomas vykdant supaprastinto išlaidų apmokėjimo valdymo patikrinimus ir auditus.

6.1. **Bendras valdymo patikrinimų ir audito metodas**

Kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas žemesniu lygmeniu, siekiant nustatyti išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą, Komisijos ir nacionaliniu lygmenimis atliekant auditą bus patikrinama, ar teisingai parengta metodika. Teisingas metodikos taikymas bus tikrinamas Komisijos ir nacionaliniu lygmenimis atliekant auditus bei valdymo patikrinimus.

BNR 74 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad **vadovaujančioji institucija turi patikrinti, ar bendrai finansuojami produktai ir paslaugos buvo suteikti, ar veiksmas atitinka taikytiną teisę, programą ir paramos veiksmui sąlygas.**

Be to, BNR 74 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktyje nustatyta, kad jei išlaidos turi būti atlygintos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, vadovaujančioji institucija turi **patikrinti, ar buvo įvykdytos išlaidų atlyginimo paramos gavėjui sąlygos.**

BNR 74 straipsnio 1 dalies a punkte ir 77 straipsnio 1 dalyje bei BNR XIII priede nustatyti reikalavimai dėl tikrinimo, ar bendrai finansuojami produktai ir paslaugos buvo suteikti ir ar **veiksmas atitinka taikytiną teisę**, nereiškia, kad atliekant valdymo patikrinimus ir auditus turėtų būti tikrinami išlaidų pagrindimo dokumentai (pvz., sąskaitos faktūros, mokėjimo dokumentai) arba juos prašoma pateikti. **Atliekant valdymo patikrinimus ir auditus nebus tikrinamos faktinės paramos gavėjo patirtos išlaidos (pvz., sąskaitos faktūros, mokėjimo gavimo dokumentai) ar konkrečios viešųjų pirkimų procedūros, kuriomis remiantis atlyginamos išlaidos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą.** Todėl neturėtų būti prašoma pateikti šių pagrindinių finansinių arba viešųjų pirkimų dokumentų siekiant patikrinti išlaidų, kurias faktiškai patyrė ir apmokėjo paramos gavėjas, sumas.

Pagal BNR 94 straipsnio 3 dalį Komisijos patvirtinto supaprastinto išlaidų apmokėjimo **aukštesniu lygmeniu** atžvilgiu **atliekant valdymo patikrinimus ir auditus bus siekiama tik patikrinti, ar įvykdytos Komisijos vykdomo atlyginimo sąlygos**.

Tinkamumo finansuoti taisyklių turi būti laikomasi nepriklausomai nuo išlaidų atlyginimo būdo. Todėl net ir tada, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas vykdant veiksmus, reikia užtikrinti veiksmo, paramos gavėjo ir dalyvių (jei taikoma) atitiktį tinkamumo finansuoti reikalavimams.

Audito seka

Visi dokumentai, reikalingi audito sekai, kaip nustatyta BNR XIII priede, turi būti saugomi pagal BNR 69 straipsnio 6 dalį.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir rizika pagrįsti valdymo patikrinimai

Pagal BNR 74 straipsnio 2 dalį valdymo patikrinimai atliekami remiantis *ex ante* atliktu rizikos vertinimu. Jei pagal rizikos vertinimą vadovaujančioji institucija turi patikrinti išlaidas, deklaruotas taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą (supaprastintas išlaidų apmokėjimas neturi būti automatiškai neįtraukiamas į rizikos vertinimą), patikros apima konkrečius šiame skyriuje išdėstytus aspektus.

Interesų konfliktas

Vykdant veiksmus, kuriems taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, taip pat turi būti nagrinėjami interesų konfliktai. Taikomos Komisijos gairės ([28]) dėl interesų konfliktų vengimo ir valdymo pagal Finansinį reglamentą. Tose gairėse pateikiami atitinkami pavyzdžiai. Sprendimas dėl išlaidų netinkamumo finansuoti turi būti priimamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į nustatyto interesų konflikto mastą (visas veiksmas ar tik jo dalis).

Pavyzdys. Europos socialinio fondo (ESF) lėšomis buvo remiamas universitete vykdomas mokslinių tyrimų projektas. Projektui buvo skirta finansinė parama tyrėjams įdarbinti pagal terminuotą darbo sutartį (buvo atlyginama taikant fiksuotąjį vieneto įkainį vienam tyrėjui per mėnesį). Projektas buvo patvirtintas taikant konkurencingą atrankos procesą. Atlikus projekto auditą nustatyta, kad vykdant tyrėjų atranką kilo interesų konfliktų. Nepaisant nuostatų, kuriomis reikalaujama nešališkumo, kai kurie vertintojai peržiūrėjo paraiškas, su kurias pateikusiais pareiškėjais jie kartu buvo paskelbę leidinių, o universitetas ar vadovaujančioji institucija apie tai tinkamai nepranešė arba į tai neatsižvelgė. Todėl auditoriai nustatė, kad tai yra interesų konfliktas, dėl kurio kyla pavojus atrankos proceso skaidrumui ir sąžiningumui. Auditoriams kilo abejonių dėl susijusių tyrėjų deklaruotų išlaidų teisėtumo.

6.2. **Patikrinimas, ar teisingai nustatyta metodika, pagal kurią nustatomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas**

Metodika bus tikrinama vadovaujančiosios institucijos arba tarpinės institucijos lygmeniu.

Audito institucija vertina metodikos nustatymą *ex ante* arba įgyvendinimo metu, kaip nurodyta toliau:

— jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas aukštesniu lygmeniu (BNR 94 straipsnis), audito institucija privalo *ex ante* įvertinti metodiką prieš pateikdama Komisijai V ir VI BNR priedų 1 priedėlį. Komisijai patvirtinus supaprastintą išlaidų apmokėjimą, Komisija metodikos audito daugiau neatliks;

— jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas žemesniu lygmeniu (BNR 53 straipsnis), labai rekomenduojama, kad audito institucija įvertintų metodiką *ex ante* ir pateiktų vertinimo rezultatus prieš ją įgyvendinant. Kitu atveju audito institucija ją įvertins įgyvendinimo metu, kai audituos išlaidas, atlyginamas paramos gavėjams taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Audito institucijai atlikus metodikos *ex ante* vertinimą ir ją patvirtinus, gali gerokai sumažėti pažeidimų rizika. Be to, audito institucija gali panaudoti vertinimo rezultatus atlikdama būsimus (patikinimo) auditus, kai bus atrenkami veiksmai, kuriems taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Kalbant apie programą, šio metodo pranašumas yra tai, kad sudaromos sąlygos išvengti sisteminių klaidų, kurios galėtų turėti finansinių pasekmių, jei būtų aptiktos tik įgyvendinimo metu. Jei atliekamas *ex ante* vertinimas ir audito institucija padaro teigiamą išvadą (t. y. oficialiai patvirtina supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodiką), audito institucija gali savo vertinimo rezultatus naudoti atlikdama būsimus auditus, kai į imtį yra įtraukiami veiksmai, kuriuose taikomi tie patys supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai.

Paprastai bus tikrinama supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodika, **taikoma programai (ar jos dalims) arba kelioms programoms, už kurias atsakinga vadovaujančioji institucija arba tarpinė institucija**. Jei naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, kuris grindžiamas paties paramos gavėjo duomenimis pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies a punkto ii ir iii papunkčius ir 53 straipsnio 3 dalies b punktą, bus tikrinami konkretūs paramos gavėjai.

([28]) Komisijos pranešimas – Interesų konfliktų vengimo ir valdymo pagal Finansinį reglamentą gairės (OL C 121, 2021 4 9, p. 1.).eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0409(01)

Praktiškai audito institucija tikrins, ar supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdas buvo nustatytas laikantis skaičiavimų metodams taikomų reikalavimų, nurodytų BNR 53 straipsnio 3 dalyje žemesniam lygmeniui ir 94 straipsnio 2 dalyje aukštesniam lygmeniui, ir susijusių nuostatų, kurias apibrėžė programos institucijos tokiam supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdui.

Audito institucija, vertindama vadovaujančiosios institucijos parengtą metodiką, skirtą bet kokios rūšies supaprastintam išlaidų apmokėjimui:

— patikrins, ar metodika parengta remiantis BNR aprašytais metodais ir ar ji tinkamai aprašyta;

— tikrins, ar išlaidų kategorijos, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, yra tinkamos finansuoti;

— tikrins, ar rezultatų audito seka yra aprašyta ir tinkama;

— jei vykdant tą patį veiksmą galima derinti kelis supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus ir (arba) realiąsias išlaidas, patikrins, ar nėra dvigubo finansavimo rizikos (pvz., ar aiškiai atskirtos išlaidų, kurioms taikomos fiksuotosios normos, kategorijos);

— jei siūlomas koregavimo metodas, įvertins, ar koregavimo metodas yra tinkamas konkrečiam supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdui, ir

— jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas bus naudojamas veiksmams, kuriems taikomos valstybės pagalbos taisyklės, įvertins ar išlaidos, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, yra tinkamos finansuoti pagal valstybės pagalbos taisykles.

Be to, reikia patikrinti šiuos elementus:

dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo, pagrįsto sąžiningu, teisingu ir patikrinamu skaičiavimo metodu:

— tikrinama, ar informacija apie skaičiavimo metodą pagrįsta dokumentais, lengvai atsekama ir teisinga;

— tikrinama, ar skaičiuojant naudojamos išlaidos yra svarbios ir tinkamos finansuoti;

— tikrinama, ar duomenys patikimi ir (arba) tikslūs;

dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo, pagrįsto biudžeto projektu:

— tikrinama, ar vadovaujančioji institucija peržiūrėjo biudžetą ir jam pritarė *ex ante*. Jei tai yra žemesnio lygmens supaprastintas išlaidų apmokėjimas, atliekant auditą bus tikrinama, ar visos veiksmo išlaidos neviršija 200 000 EUR arba 100 000 EUR, jei projektas įgyvendinamas pagal mažų projektų fondą (INTERREG reglamento 25 straipsnis);

dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojant atitinkamus vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas ir fiksuotąsias normas, taikomus Sąjungos politikoje:

— kvietimo teikti pasiūlymus metu (žemesnio lygmens supaprastintam išlaidų apmokėjimui) arba programos pakeitimų pateikimo Komisijai metu (aukštesnio lygmens supaprastintam išlaidų apmokėjimui) vis dar galiojo atitinkamos ES politikos supaprastinto išlaidų apmokėjimo taisyklės;

— tikrinama, ar buvo pakartotinai panaudota visa metodika;

— tikrinama, ar supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas panašaus pobūdžio veiksmams;

dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojant atitinkamus vieneto įkainius, fiksuotąsias sumas ir fiksuotąsias normas, taikomus valstybės narėse:

— kvietimo teikti pasiūlymus metu (žemesnio lygmens supaprastintam išlaidų apmokėjimui) arba programos pakeitimų pateikimo Komisijai metu (aukštesnio lygmens supaprastintam išlaidų apmokėjimui) vis dar galiojo atitinkamos valstybės narės supaprastinto išlaidų apmokėjimo taisyklės;

— tikrinama, ar buvo pakartotinai panaudota visa metodika;

— tikrinama, ar nacionalinėje politikoje numatyta supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodika taikoma pagal valstybės narės visiškai finansuojamas dotacijų schemas;

— tikrinama, ar supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas panašaus pobūdžio veiksmams.

Atliekant supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikos auditą daugiausia dėmesio skiriama patikrinimui, ar laikomasi BNR nuostatų dėl metodikos nustatymo. Visa atsakomybė už skaičiavimo metodo pasirinkimą tenka vadovaujančiajai institucijai. Vadovaujančioji institucija turėtų saugoti atitinkamus nustatyto skaičiavimo metodo dokumentus ir galėti įrodyti, kuo remiantis buvo nustatytos fiksuotosios normos, vieneto įkainiai arba fiksuotosios sumos. Skaičiavimo metodui pagrįsti tvarkomiems dokumentams bus taikomi BNR 82 straipsnyje nustatyti dokumentų saugojimo reikalavimai.

Audito institucijai tikrinant fiksuotąsias normas, fiksuotąsias sumas ir vieneto įkainius, kurie nustatyti pagal BNR arba konkretiems fondams skirtus reglamentus ir kuriuos apskaičiuojant nereikalaujama nustatyti taikytinos normos (standartinis supaprastintas išlaidų apmokėjimas), daugiausia dėmesio bus skiriama išlaidų kategorijų apibrėžčiai (pvz., tiesioginės išlaidos, netiesioginės išlaidos, tiesioginės personalo išlaidos). Auditoriai tikrins, ar išlaidų kategorijos, kurioms taikomos standartinės fiksuotosios normos, yra nustatytos valstybės narės nacionalinėse taisyklėse ar vadovaujančiosios institucijos (arba INTERREG programų stebėsenos komiteto) programoje arba paskelbtuose kvietimuose teikti pasiūlymus, ir ar išvengta dvigubo finansavimo.

6.3. **Vadovaujančiosios institucijos atliekamas teisingo metodikos taikymo įgyvendinimo metu tikrinimas ir auditas**

— Taikant fiksuotąją normą, vieneto įkainį arba fiksuotąją sumą, nereikia pagrįsti realiųjų išlaidų, priskiriamų išlaidų kategorijoms, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, įskaitant, jei taikoma, nusidėvėjimą ir nepiniginius įnašus ([29]).

— Atitiktis valstybės pagalbos taisyklėms turi būti tikrinama, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas žemesniu lygmeniu, t. y. kaip atlyginimo paramos gavėjams metodas (žr. 6.5 skyrių).

— Nėra teisinio pagrindo tikrinti faktiškai patirtų ir apmokėtų išlaidų, susijusių su išlaidų kategorijomis, kurioms taikomas pagal BNR nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, todėl nereikia prašyti pateikti pagrindinių dokumentų, kuriais pagrindžiamos realiosios išlaidos (pavyzdžiui, paramos gavėjams nereikia pateikti realiųjų išlaidų sąskaitų faktūrų, kad būtų galima patikrinti, ar iš tiesų paramos gavėjas patyrė 15 proc. netiesioginių išlaidų, kai buvo taikomas BNR 54 straipsnio b punktas).

— Teisingas nustatyto metodo taikymas bus tikrinamas vadovaujančiosios institucijos lygmeniu, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas aukštesniu lygmeniu, ir paramos gavėjo lygmeniu, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas naudojamas žemesniu lygmeniu.

Vadovaujančioji institucija arba tarpinė institucija tikrina, ar teisingai taikoma supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodika atliekant valdymo patikrinimus. Audito institucija tai tikrina atlikdama auditus (veiksmų auditus, teminius auditus, sistemos auditus).

6.3.1. *Teisingo fiksuotųjų normų taikymo patikrinimas*

Atliekant patikrinimą, ar teisingai taikoma finansavimo naudojant fiksuotąją normą sistema, bus tikrinami šie elementai:

— ar vadovaujančioji institucija (arba INTERREG programų stebėsenos komitetas) nustatė išlaidų kategorijas, kurias apima fiksuotoji norma, ir išlaidų kategorijas, kurioms taikoma fiksuotoji norma, (toliau – pagrindinės išlaidos). **Vadovaujančiosios institucijos turėtų aiškiai apibrėžti išlaidų kategorijas** arba nustatyti iš anksto sudarytą visų tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms taikoma fiksuotoji norma, ir išlaidų, kuriomis remiantis nustatoma fiksuotoji norma, kategorijų sąrašą (kai tinkama, įtraukiant ir kitas tinkamų finansuoti išlaidų kategorijas);

— ar fiksuotosios normos taikymas numatytas dokumente, kuriame nustatomos paramos sąlygos;

— ar išlaidos, kuriomis remiamasi atliekant skaičiavimus (vadinamosios pagrindinės išlaidos), yra tinkamos finansuoti, teisėtos ir tvarkingos ([30]);

([29]) Į BNR 67 straipsnio 1 dalyje nurodytus nepiniginius įnašus gali būti atsižvelgiama skaičiuojant fiksuotosios normos, vieneto įkainio arba fiksuotosios sumos vertę, jei laikomasi BNR 67 straipsnio 1 dalies. Tačiau, jei taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, nereikia tikrinti, ar buvo atlikti nepiniginiai įnašai ir, atitinkamai, ar įvykdytos BNR 67 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos.

([30]) Ir teisingai apskaičiuotos, jei deklaruojamos remiantis supaprastintu išlaidų apmokėjimu.

— ar tas pats išlaidų punktas nėra deklaruojamas dukart (į pagrindines išlaidas arba bet kokias kitas realiąsias išlaidas nėra įtrauktas išlaidų punktas, kuriam taikoma fiksuotoji norma). Pavyzdžiui, jei administracinėms išlaidoms taikoma fiksuotoji netiesioginių išlaidų norma, jos neturėtų būti deklaruojamos remiantis faktiškai patirtomis išlaidomis;

— ar deklaruojama suma teisingai apskaičiuota taikant fiksuotąją normą pagrindinėms išlaidoms;

— ar taikant fiksuotąją normą apskaičiuota suma yra proporcingai pakoreguota, jei pakeičiama pagrindinių išlaidų vertė, kuriai taikoma fiksuotoji norma. Bet koks tinkamų finansuoti pagrindinių išlaidų sumos sumažinimas, patvirtintas patikrinus tinkamų finansuoti išlaidų kategorijas, kurioms pagal pagrindines išlaidas taikoma fiksuotoji norma (t. y. padarius finansinę pataisą), darys proporcingą poveikį sumai, patvirtintai pagal išlaidų, skaičiuojamų taikant fiksuotąją normą pagal pagrindines išlaidas, kategorijas;

— jei dokumente, kuriuo nustatomos paramos sąlygos, yra nustatytos kitos sąlygos, atliekant valdymo patikrinimus ir auditą taip pat reikės patikrinti, ar tos sąlygos yra įvykdytos;

— jei taikoma, tikrinama, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, taikomų supaprastintam išlaidų apmokėjimui, naudojamam paramos gavėjams atlyginti (žr. 6.5 skyrių);

— ar išlaidų kategorijos, kurioms taikoma fiksuotoji norma, yra būtinos veiksmui įgyvendinti; atrankos etape vadovaujančioji institucija patikrins, ar išlaidų kategorijos, kurioms taikoma fiksuotoji norma, yra būtinos, atsižvelgdama į projektui įgyvendinti reikalingą veiklą, išsamiai aprašytą paraiškoje gauti finansavimą ir dokumente, kuriame nustatytos paramos sąlygos.

Šių elementų **tikrinti nereikia**:

— faktinių paramos gavėjo patirtų išlaidų arba atitinkamų (finansinių) patvirtinamųjų dokumentų, susijusių su sumomis, kurios buvo atlygintos remiantis fiksuotąja norma;

— patvirtinamųjų dokumentų, kuriais remiantis tikrinama, ar paramos gavėjas išleido fiksuotosios normos sumą teisingai išlaidų kategorijai;

— paramos gavėjų apskaitos sistemos.

Kadangi pagal fiksuotąją normą atlyginama techninė pagalba ([31]) automatiškai apskaičiuojama SFC2021 pagal deklaruotas išlaidas, vadovaujančiajai ar audito institucijai nereikia atlikti patikrinimų. Jei taikant finansines pataisas sumažinamos išlaidos, kuriomis remiantis apskaičiuojama fiksuotoji norma, tai daro poveikį fiksuotosios normos automatiniam apskaičiavimui ir todėl proporcingai sumažinama techninė parama.

6.3.2. *Vieneto įkainių teisingo taikymo patikrinimas*

Atliekant patikrinimą, ar teisingai taikomi vieneto įkainiai, bus atliekamas vertinimas siekiant įsitikinti, **ar įvykdytos su procesu, atliktu darbu ir (arba) rezultatais susijusios išlaidų apmokėjimo sąlygos**.

Atliekant patikrinimą, ar teisingai taikomi vieneto įkainiai, bus tikrinami šie elementai:

— ar vieneto įkainio taikymas numatytas dokumente, kuriame nustatomos paramos sąlygos;

— ar vykdant projektą suteiktų vienetų skaičius (kalbant apie kiekybinius indėlius, atliktą darbą arba rezultatus), kuriam taikomi fiksuotieji vieneto įkainiai, yra pagrindžiamas dokumentais ir todėl patikrinamas bei realus. Vieneto įkainiai, susiję su neatliktais darbais ir nepasiektais rezultatais, negali būti deklaruojami;

— ar deklaruota suma lygi nustatytam vieneto įkainiui, padaugintam iš faktiškai įgyvendinant projektą suteiktų vienetų skaičiaus;

— ar tas pats išlaidų punktas nėra deklaruojamas dukart (į išlaidas, deklaruojamas pagal kitas atlyginimo formas, nėra įtrauktas išlaidų punktas, kuriam taikomas vieneto įkainis);

([31]) Pagal BNR 36 straipsnio 5 dalį ir INTERREG reglamento 27 straipsnio 2 dalį, jei tai INTERREG programos.

— jei dokumente, kuriuo nustatomos paramos sąlygos, yra nustatytos kitos sąlygos, atliekant valdymo patikrinimus ir auditą taip pat reikės patikrinti, ar tos sąlygos yra įvykdytos;

— jei taikoma, tikrinama, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, taikomų supaprastintam išlaidų apmokėjimui, naudojamam paramos gavėjams atlyginti (žr. 6.5 skyrių).

Šių elementų **tikrinti nereikia**:

— faktinių paramos gavėjo patirtų išlaidų arba atitinkamų (finansinių) patvirtinamųjų dokumentų, susijusių su sumomis, kurios buvo atlygintos remiantis vieneto įkainiais;

— patvirtinamųjų dokumentų, kuriais remiantis tikrinama, ar paramos gavėjas sumą, atlyginamą vieneto įkainių pagrindu, išleido teisingai išlaidų kategorijai;

— paramos gavėjų apskaitos sistemos.

6.3.3. *Teisingo fiksuotųjų sumų taikymo patikrinimas*

Kai naudojamos fiksuotosios sumos, labai svarbu **gauti užtikrinimą, kad atliktas darbas ir (arba) rezultatai yra realūs**. Taigi atliekant kontrolę tikrinami šie elementai:

— ar fiksuotosios sumos taikymas numatytas dokumente, kuriame nustatomos paramos sąlygos;

— ar sutarti projekto etapai (tarpinės reikšmės, jei taikoma) buvo visiškai įgyvendinti ir ar buvo atliktas darbas ir (arba) pasiekti rezultatai, kaip nurodyta programos institucijų nustatytose supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimo sąlygose, (atliktas darbas ir (arba) rezultatai turi būti pagrindžiami dokumentais);

— ar tas pats išlaidų punktas nėra deklaruojamas dukart (į išlaidas, deklaruojamas pagal kitas atlyginimo formas, nėra įtrauktas išlaidų punktas, kuriam taikoma fiksuotoji suma);

— jei dokumente, kuriuo nustatomos paramos sąlygos, yra nustatytos kitos sąlygos, atliekant valdymo patikrinimus ir auditą taip pat reikės patikrinti, ar tos sąlygos yra įvykdytos;

— jei taikoma, tikrinama, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, taikomų supaprastintam išlaidų apmokėjimui, naudojamam paramos gavėjams atlyginti (žr. 6.5 skyrių).

Šių elementų **tikrinti nereikia**:

— faktinių išlaidų, susijusių su atliktu darbu ir (arba) pasiektais rezultatais, kurias patyrė paramos gavėjas;

— faktines išlaidas patvirtinančių dokumentų, kuriais pagrindžiama, kad paramos gavėjas fiksuotąją sumą faktiškai išleido iš anksto nustatytoms išlaidų rūšims ir (arba) veiklai;

— paramos gavėjų apskaitos sistemos.

6.4. **Patikrinimas, ar nėra dvigubo finansavimo, kai naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas**

Dvigubo finansavimo nebuvimas vykdant tą patį veiksmą

Dvigubo finansavimo aspektas turi būti nagrinėjamas jau rengiant metodiką, aiškiai apibrėžiant ir atskiriant išlaidų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, ir išlaidų, kurios atlyginamos taikant kitas atlyginimo formas, kategorijas. Atliekant valdymo patikrinimus ir auditus, tuo atveju, kai naudojamas supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinys, be to, kad atliekami atskirų supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų patikrinimai, kurie nurodyti pirmiau tekste, valdymo patikrinimų ir auditų metu turi būti patvirtinta, kad visos veiksmo išlaidos deklaruotos tik vieną kartą. Tai apima tikrinimą, ar taikant metodikas užtikrinama, kad vieną veiksmo išlaidų punktą būtų galima priskirti tik vienam supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdui ir, jei taikoma, išlaidų kategorijai (pvz., išlaidos deklaruojamos du kartus – kaip tiesioginės ir kaip netiesioginės išlaidos).

Atliekant valdymo patikrinimus ir auditus taip pat turėtų būti tikrinama, ar tas pats išlaidų punktas nėra deklaruojamas du kartus, t. y. į pagrindines išlaidas arba bet kokias kitas realiąsias išlaidas nėra įtrauktas išlaidų punktas, kuriam paprastai taikoma fiksuotoji norma. Pavyzdžiui, apskaitos išlaidos, kurioms pagal 54 straipsnį taikoma netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma, negali būti įtrauktos į kitą išlaidų kategoriją, pvz., išorės ekspertams skirtos tiesioginės realiosios išlaidos, jei į jas taip pat įtrauktos apskaitos išlaidos, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo rizikos.

Dvigubo finansavimo iš kitų es fondų, programų, priemonių nebuvimas

Dvigubo finansavimo nebuvimas gali būti vertinamas įvairiais lygmenimis (programavimo, atrankos ar įgyvendinimo); valstybės narės gali parengti (ir prašyti paramos gavėjų įgyvendinti) tinkamą priemonę dvigubam finansavimui išvengti. Šiame skyriuje pateiksime priemonių, kuriomis siekiama išvengti dvigubo finansavimo kiekvienu iš šių lygmenų, pavyzdžių.

Partnerystės sutartyje turi būti numatytas fondų veiklos koordinavimas, atskyrimas ir papildomumas, o prireikus – nacionalinių ir regioninių programų koordinavimas.

1 pavyzdys. Aiškios ribos

Partnerystės sutartyje nurodyta, kad atitinkamoje valstybėje narėje pagal programą X bus finansuojami valstybinės reikšmės keliai, o pagal programą Y – kaimo keliai, arba yra nustatyta aiški geografinė riba.

Tais atvejais, kai partnerystės sutartyje aiški riba nėra apibrėžta, **valstybės narės lygmeniu reikia imtis atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo**.

2 pavyzdys. Patikrinimai atrankos etape

Programos vadovaujančioji institucija pateikia savo siūlomų atrinkti veiksmų sąrašą kitoms tos pačios valstybės narės vadovaujančiosioms institucijoms, prašydama jį palyginti su savo atrinktų projektų sąrašais, kad būtų išvengta aiškių sutapimų (pvz., ta pati vietos valdžios institucija gauna dotacijas iš dviejų šaltinių tam pačiam upės pakrantės ruožui sutvirtinti).

3 pavyzdys. Vadovaujančiųjų institucijų atliekami teminiai patikrinimai

Vienos valstybės narės koordinavimo institucija sukūrė DI priemonę, kuri palygina programų veiksmų sąrašus, nurodo sutapimus finansavimo srityje ir atlieka panašių paramos gavėjų bei veiksmų aprašymo paiešką. Jei duomenys sutampa, ji įspėja atitinkamų vadovaujančiųjų institucijų darbuotojus, kurie atlieka papildomus patikrinimus, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo.

Atlikdama teminę darbuotojų, įdarbintų vykdant veiksmus, finansuojamus taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, peržiūrą, vadovaujančioji institucija nustatė, kad tas pats asmuo tuo pačiu laikotarpiu buvo įdarbintas trijuose skirtinguose projektuose. Dviejų projektų personalo išlaidos buvo atlyginamos remiantis realiosiomis išlaidomis, o vieno projekto personalo išlaidos buvo atlyginamos remiantis valandiniais įkainiais. Patikrinusi atitinkamo asmens pirmųjų dviejų projektų deklaruotas valandas, vadovaujančioji institucija nustatė, kad buvo viršytas bendras pagal nacionalines taisykles leidžiamas darbo laikas. Tai reiškė, kad atitinkamas asmuo nebūtų galėjęs dirbti įgyvendinant papildomą projektą, net jei jam būtų atlyginta pagal valandinius įkainius.

Pagal BNR 63 straipsnio 9 dalį veiksmui gali būti skiriama vieno ar daugiau fondų arba vienos ar daugiau programų ir kitų Sąjungos priemonių parama, jei tos pačios išlaidos deklaruojamos tik vieną kartą. **Dvigubo finansavimo nebuvimas turi būti užtikrintas ir patikrintas net tada, kai paramos gavėjams išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą.**

4 pavyzdys. Patikrinimai paramos gavėjo lygmeniu

Vadovaujančioji institucija atlieka valdymo patikrinimus paramos gavėjo lygmeniu. Veiksmui naudojama 40 proc. fiksuotoji norma, taikoma tiesioginėms personalo išlaidoms. Vadovaujančiajai institucijai tikrinant personalo išlaidas (pagrindines išlaidas), tikrinamas asmens pareigybės aprašymas. Pareigybės aprašyme nurodoma, kad 100 proc. atitinkamo darbuotojo vykdomos veiklos yra susiję su ERPF lėšomis finansuojamais veiksmais, nors tikrinamas veiksmas finansuojamas ESF+ lėšomis.

Galiausiai už būtinų priemonių, skirtų išvengti dvigubo finansavimo, parengimą ir įgyvendinimą pagal BNR 63 straipsnio 9 dalį yra atsakinga valstybė narė. Komisija, atlikdama auditą, visų pirma sieks užtikrinti, kad tokios priemonės būtų taikomos, o tais atvejais, kai tokių priemonių nėra, bus imtasi taisomųjų veiksmų.

Gali būti naudojamos paramos gavėjų savideklaracijos, kad jie neprašys to paties pobūdžio veiklos finansavimo iš kitų fondų, jei jos patvirtinamos (kiekvienu atskiru atveju) papildomais informacijos šaltiniais. Atliekant valdymo patikrinimus ir auditą gali būti atliekama paieška nacionalinėse arba Europos duomenų bazėse ir tikrinamos paramos gavėjų taikomos viešinimo priemonės jų interneto svetainėse ir veiklos vietose.. Kilus abejonių, vadovaujančioji ir audito institucijos turi atlikti išsamesnius patikrinimus ir surinkti papildomą informaciją iš paramos gavėjų.

5 pavyzdys. Įtarimai dėl dvigubo finansavimo

Vieno paramos gavėjo lygmeniu buvo nustatyti du projektai, susiję su dviračių juostos kūrimu; buvo atliktas ERPF lėšomis finansuojamo projekto veiklos auditas. Auditoriai nustatė, kad dalis dviračių juostos buvo pateikta kaip projektų dalis, vieną kartą siekiant gauti ERPF finansavimą, o antrą kartą – EŽŪFKP finansavimą. Auditorių prašymu vadovaujančiosios institucijos atlikti patikrinimai patvirtino, kad ženklinimo išlaidos buvo finansuojamos ir ERPF, ir EŽŪFKP lėšomis, todėl dalis veiksmo buvo finansuojama du kartus.

6.5. Atitikties valstybės pagalbos taisyklėms tikrinimas, kai išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą

Kai paramos gavėjams išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, būtina patikrinti, ar laikomasi valstybės pagalbos ir *de minimis* taisyklių. Jei parama laikoma valstybės pagalba, siekiant patikrinti, ar laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, atliekant valdymo patikrinimus ir auditą bus tikrinami šie elementai:

— **išlaidų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas pagal BBIR taisykles ir sprendimą dėl VESP, tinkamumas finansuoti**

Jei taikomos valstybės pagalbos taisyklės (žr. 5.2 skyrių), išlaidos, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, turi būti tinkamos finansuoti pagal BBIR taisykles arba sprendimą dėl VESP. Siekdamos patikrinti tinkamumą finansuoti, vadovaujančioji institucija ir audito institucija patikrina, ar metodikos lygmeniu nustatytos išlaidų kategorijos, paskelbtos kvietimuose teikti pasiūlymus ir nurodytos dokumente, kuriame nustatomos paramos sąlygos, yra tinkamos finansuoti pagal BBIR taisykles arba sprendimą dėl VESP.

Veiksmų, kuriems taikomos reglamentuose iš anksto nustatytos fiksuotosios normos, išlaidų tinkamumas finansuoti bus tikrinamas patikrinant dokumentą, kuriame nustatomos paramos sąlygos, siekiant užtikrinti, kad vykdant veiksmą būtų finansuojamos tik tinkamos finansuoti išlaidų kategorijos;

— **ar laikomasi reikalavimų, taikomų didžiausiam pagalbos intensyvumui arba pagalbos sumai / kompensacijos dydžiui**

Jei pagal BNR 53–56 straipsnius arba atitinkamas konkretiems fondams skirtų reglamentų nuostatas nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, suma bus naudojama siekiant patikrinti didžiausią pagalbos intensyvumą arba, jei tai visuotinės ekonominės svarbos paslauga, kompensacijos dydį. Todėl, panašiai kaip ir naudojant realiąsias išlaidas pagal BBIR arba sprendimą dėl VESP, supaprastinto išlaidų apmokėjimo suma bus naudojama tikrinant, ar laikomasi didžiausio pagalbos intensyvumo pagal atitinkamą valstybės pagalbos kategoriją, arba apskaičiuojant kompensacijos sumą pagal VESP taisykles;

— **ar laikomasi skatinamojo poveikio reikalavimų pagal BBIR 6 straipsnį**

Vadovaujančioji institucija turi *ex ante* patikrinti, ar paramos gavėjas laikosi skatinamojo poveikio reikalavimų.

Tiek vadovaujančioji, tiek audito institucija turės patikrinti, ar paramos gavėjas nėra sudaręs jokių sutartimi įformintų susitarimų, rodančių norą vykdyti projektą net ir nesant pagalbos. Šią patikrą būtų galima atlikti reikalaujant, kad pagalbos prašytojas pateiktų savideklaraciją, kurioje patvirtintų, kad iki paraiškos pateikimo jis nebuvo prisiėmęs tvirto teisinio įsipareigojimo (darbų pradžia, kaip apibrėžta BBIR). Savideklaracijos galėtų būti laikomos priimtinomis siekiant įrodyti skatinamąjį poveikį, jeigu yra veiksminga kontrolės sistema, suteikianti galimybę atlikti atsitiktines šių savideklaracijų patikras.

6.6. **Sukčiavimo atvejai ir rimti trūkumai**

Bet kokie įtarimai dėl sukčiavimo, susiję su veiksmais, finansuojamais taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, bus nagrinėjami nacionalinėje sistemoje arba, jei tokią informaciją gautų Komisija, ji būtų perduota OLAF, nacionalinėms sukčiavimo tyrimo įstaigoms bei Europos prokuratūrai ir būtų nagrinėjama taip pat, kaip ir įtarimai dėl sukčiavimo, kai supaprastintas išlaidų apmokėjimas nėra programos dalis.

Reikės atsižvelgti į kompetentingos institucijos sprendimą ir nacionalinės teisės aktus. Tačiau reikėtų priminti, kad norint nustatyti pažeidimą ir atlikti finansines pataisas, paprastai nereikės galutinio apkaltinamojo nuosprendžio, kuriuo konkrečiam asmeniui būtų paskirta baudžiamoji atsakomybė už nesąžiningą veiklą Sąjungos lėšų atžvilgiu ([32]).

Tais atvejais, kai sukčiavimas turi įtakos veiksmams, kurių išlaidos atlyginamos taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, išlaidos, deklaruotos naudojant tą supaprastintą išlaidų apmokėjimą, taip pat bus laikomos neteisėtomis.

Jei yra įrodymų, kad esama rimto trūkumo, dėl kurio nesiimta taisomųjų priemonių, Komisija gali atitinkamai nutraukti arba sustabdyti susijusius mokėjimus (BNR 96 ir 97 straipsniai). Jei Komisija nustato, kad yra didelis trūkumas, dėl kurio kilo rizika fondų paramai, kuri jau sumokėta programai, ji atlieka finansines pataisas, sumažindama fondų paramą programai (BNR 104 straipsnis).

6.7. **Galimos klaidos ir pažeidimai, susiję su supaprastinto išlaidų apmokėjimo naudojimu**

Nustatyti faktai, kuriuos **metodikos nustatymo lygmeniu** galima laikyti klaidomis, yra pvz.:

— taikyta supaprastinto išlaidų apmokėjimo apskaičiavimo metodika neatitinka teisės aktais nustatytų sąlygų (pavyzdžiui, supaprastinto išlaidų apmokėjimo parengimo metodas nebuvo sąžiningas, teisingas ir patikrinamas). Pavyzdžiui, mokymo kurso vieneto įkainis buvo nustatytas remiantis tik keturių projektų duomenimis. Duomenų šaltinis nebuvo aiškus, o projektų, į kuriuos buvo atsižvelgta vertinant ankstesnius duomenis, aktualumas nebuvo įrodytas;

— imtis, į kurią atsižvelgta apskaičiuojant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, nėra reprezentatyvi. Pavyzdžiui, atlyginimų vieneto įkainis nustatytas remiantis atskirų projektų šešių mėnesių (liepos–gruodžio mėn.) duomenimis, nors per metus atlyginimų išlaidos svyravo. Imtis nelaikyta reprezentatyvia, nes joje nebuvo atsižvelgta į įvairius atlyginimų išlaidų svyravimus per metus;

— apskaičiavimo metodo rezultatai nebuvo tinkamai panaudoti supaprastintam išlaidų apmokėjimui nustatyti. Pavyzdžiui, kai valandinių įkainių vieneto įkainiai buvo nustatyti remiantis ankstesnio programavimo laikotarpio personalo išlaidomis, skaičiavimo metodo rezultatai buvo pakoreguoti taikant indeksą, nesusijusį su atlyginimų išlaidų pokyčiais;

— netinkamos finansuoti išlaidos įtraukiamos į skaičiavimus siekiant nustatyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Pavyzdžiui, kai valandinio įkainio vieneto įkainis buvo nustatytas remiantis ankstesniais duomenimis, į skaičiavimus buvo įtrauktas neprivalomas darbuotojų draudimas, kuris nebuvo laikomas tinkamomis finansuoti išlaidomis;

— supaprastintas išlaidų apmokėjimas buvo nustatytas ir pagrįstas atitinkamų vieneto įkainių, fiksuotųjų sumų ir fiksuotųjų normų, taikytų pagal vien valstybės narės lėšomis finansuojamas dotacijų schemas panašaus pobūdžio veiksmo atžvilgiu, taikymu, tačiau nacionalinė schema buvo naudojama ne visa. Pavyzdžiui, kalbant apie atlyginimų išlaidų vieneto įkainius, nustatytus remiantis viešojo intereso srityje dirbančių darbuotojų darbo užmokesčiu, nacionalinėje teisėje buvo nustatytos darbo patirties lygio sąlygos (minimalus darbo patirties metų skaičius), kad būtų galima taikyti vieneto įkainius. Šios sąlygos nebuvo įtrauktos į vieneto įkainių metodiką.

([32]) Pažeidimo buvimas reiškia, kad turi būti įvykdytos trys sąlygos, t. y. pirma, turi būti padarytas taikytinos teisės pažeidimas, antra, šis pažeidimas turi būti padarytas ekonominės veiklos vykdytojo veiksmais ar neveikimu ir, trečia, padaryta reali ar potenciali žala Europos Sąjungos biudžetui. Elgesio tyčinis ar aplaidus pobūdis negali būti laikomas būtinu veiksniu, kad būtų galima konstatuoti pažeidimą, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą (2020 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Elme Messer*, C-743/18, EU:C:2020:767, ypač 62 punktas).

Nustatyti faktai, kuriuos **metodikos taikymo lygmeniu** galima laikyti klaidomis arba pažeidimais, yra pvz.:

— paramos gavėjas, deklaruodamas išlaidas, netaikė vadovaujančiosios institucijos nustatyto supaprastinto išlaidų apmokėjimo;

— supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas atgaline data, pavyzdžiui, pakeitus fiksuotosios normos nustatymo metodiką, naujai atrinktiems projektams fiksuotoji norma buvo padidinta nuo 2 iki 3 proc. Tačiau naujoji 3 proc. fiksuotoji norma buvo naudojama jau atrinktų veiksmų išlaidoms atlyginti;

— tas pats išlaidų punktas deklaruojamas dukart – kaip pagrindinės išlaidos (apskaičiuotos pagal realiųjų išlaidų principą, fiksuotąją sumą arba vieneto įkainį) ir kaip tinkamos finansuoti išlaidos, kurioms taikoma fiksuotoji norma. Jei išlaidos, kurioms taikoma fiksuotoji norma, taip pat deklaruojamos kaip realiosios išlaidos, suma, deklaruota kaip realiosios išlaidos, laikoma netinkama finansuoti.

— Kai taikomos fiksuotosios normos, sumažinus pagrindines išlaidas, proporcingai nesumažinamos apskaičiuotosios tinkamos finansuoti išlaidos (įtrauktos į fiksuotąją normą). Jei atliekant valdymo patikrinimą arba auditą tinkamų finansuoti išlaidų kategorijose, kurioms taikoma fiksuotoji norma, nustatomas pažeidimas, bendras išlaidų atlyginimas taikant fiksuotąją normą taip pat turės būti sumažintas.

— Kai taikoma fiksuotoji suma, nėra patvirtinamųjų dokumentų, kuriais pagrindžiamas atliktas darbas, arba atliktas darbas pagrindžiamas tik iš dalies, tačiau visiškai apmokamas.

— Fiksuotoji suma, atitinkanti konkretų tikslą, buvo deklaruota Komisijai, tačiau atlikus auditą nustatyta, kad rezultatas nėra pasiektas. Jei rezultatas pasiekiamas vėlesniame etape, atitinkama suma gali būti deklaruojama tuo metu.

— Visi pažeidimai, susiję su supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikomis ir jų taikymu, turi būti pašalinti.

1 pavyzdys. ERPF

Savivaldybė gauna daugiausiai 1 000 000 EUR tinkamų finansuoti išlaidų dotaciją, skirtą keliui tiesti.

Pagal projektą pateikiamas toks mokėjimo prašymas:

1 projektas: darbas (viešųjų pirkimų procedūra)	**700 000 EUR**
2 projektas: kitos išlaidos	**300 000 EUR**
Tiesioginės personalo išlaidos (1 tipas)	*50 000 EUR*
Kitos tiesioginės išlaidos (3 tipas)	*242 500 EUR*
Netiesioginės išlaidos (2 tipas)	*Tiesioginės personalo išlaidos x 15 proc. = 7 500 EUR*
Iš viso deklaruotų išlaidų	**1 000 000 EUR**

Vadovaujančioji institucija patikrina paramos gavėjo deklaruotas išlaidas. Rasta netinkamų finansuoti deklaruotų tiesioginių personalo išlaidų.

Patvirtinamas toks mokėjimo prašymas:

1 projektas: darbas (viešųjų pirkimų procedūra)	**700 000 EUR**
2 projektas: kitos išlaidos	**288 500 EUR**
Tiesioginės personalo išlaidos (1 tipas)	*40 000 EUR*
Kitos tiesioginės išlaidos (3 tipas)	*242 500 EUR*

Netiesioginės išlaidos (2 tipas)	*Tiesioginės personalo išlaidos x 15 proc.* = **6 000 EUR**
Iš viso tinkamų finansuoti išlaidų, pritaikius proporcinę atskaitą:	**988 500 EUR**

2 pavyzdys. ESF+

Kiekvieno mokymus baigusio asmens mokymo išlaidos padengiamos taikant 5 000 EUR fiksuotąjį vieneto įkainį.

Mokymai prasideda sausio mėn., baigiasi birželio mėn. ir numatyta, kad juos lankys 20 asmenų. Numatomų tinkamų finansuoti išlaidų suma lygi: 20 x 5 000 EUR = 100 000 EUR. Kiekvieną mėnesį mokymo paslaugų teikėjas siunčia sąskaitą, kuria prašoma sumokėti 10 proc. subsidijos sumos – 10 000 EUR sausio mėn. pabaigoje, 10 000 EUR vasario mėn. pabaigoje ir t. t.

Tačiau iki birželio mėn. pabaigos mokymų nėra baigęs nė vienas mokomas asmuo, todėl šie mokėjimai negali būti deklaruoti Komisijai. Tik įrodžius, kad mokymus baigė dalis asmenų, atitinkamos išlaidos gali būti deklaruotos Komisijai. Pavyzdžiui, jei mokymus baigė 15 asmenų, tuomet Komisijai galima deklaruoti šią sumą: 15 x 5 000 EUR = 75 000 EUR.

1 PRIEDAS

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo pavyzdžiai

Šiame priede pateikiamas dotacijos paramos gavėjui, ketinančiam **surengti seminarą, kuriame dalyvautų 50 dalyvių**, ir per jį pristatyti naujas įgyvendinimo priemones, pavyzdys. Darbuotojai skyrė laiko renginio planavimui ir organizavimui, išnuomojo renginiui vietą, keletas pranešėjų atvyko iš užsienio, o po renginio reikės paskelbti jo protokolą. Be to, patirta netiesioginių išlaidų, susijusių su personalu (apskaitos išlaidos, pirmininkas ir pan.) ir elektros energija, naudojimusi telefonu, IT pagalba ir pan.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas nustatytas remiantis biudžeto projektu pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą.

Toliau pateikiamas biudžeto projektas ir tokia jo forma bus naudojama pateikiant visas galimybes ir variantus, kad būtų aiškiau matomi skirtumai:

Iš viso tiesioginių išlaidų	*135 000*		*Iš viso netiesioginių išlaidų*	*15 000*
Tiesioginės personalo išlaidos	90 000		Netiesioginės personalo išlaidos	12 000
Patalpų išlaidos	12 000		Elektra, telefonas ir kt.	3 000
Kelionės išlaidos	15 000			
Maitinimas	3 000			
Informavimas ir (arba) viešinimas	15 000			

Toliau aprašomi įvairūs būdai, kurie būtų taikomi šiam projektui, atsižvelgiant į pasirinktą supaprastinto išlaidų apmokėjimo galimybę.

1 galimybė. Vieneto įkainiai (BNR 53 straipsnio 1 dalies b punktas)

Principas. Visa tinkamų finansuoti išlaidų suma arba jų dalis apskaičiuojama remiantis kiekybiniais indėliais, atliktu darbu arba rezultatais, juos padauginus iš vieneto kainos, kuri yra apibrėžta iš anksto.

Rengiant seminarą, galėtų būti nustatytas vieneto įkainis, lygus 3 000 EUR už vieną seminare dalyvavusį asmenį (pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą).

Veiksmo išlaidos būtų tokios:

didžiausias seminaro dalyvių skaičius = 50;

vieneto įkainis už vieną seminaro dalyvį = 3 000 EUR;

bendros tinkamos finansuoti išlaidos = 50 x 3 000 EUR = 150 000 EUR.

Jei seminare dalyvautų 48 žmonės, tinkamos finansuoti išlaidos būtų: 48 x 3 000 EUR = 144 000 EUR.

Pagal supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodiką atlygintų išlaidų audito seka:

— vieneto įkainio vertės nustatymo metodika turėtų būti patvirtinta dokumentais ir saugoma;

— dokumente, kuriuo nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, turi būti aiškiai apibrėžtas vieneto įkainis ir mokėjimą lemiantys veiksniai;

— dalyvavimo seminare įrodymai (dalyvių sąrašai).

Pastaba. Šiuo atveju dalyvių tinkamumo tikrinti nereikia. Tačiau jei tiksliniai dalyviai turi atitikti konkretų profilį, dalyvių tinkamumas turėtų būti tikrinamas.

Visa audito seka turi atitikti BNR XIII priedo reikalavimus.

2 galimybė. Fiksuotosios sumos (BNR 53 straipsnio 1 dalies c punktas)

Principas. Visos tinkamos finansuoti veiksmo išlaidos arba jų dalis atlyginamos išmokant vieną iš anksto nustatytą sumą, laikantis iš anksto nustatytų susitarimo dėl veiklos ir (arba) atlikto darbo (atitinkančių vieną vienetą) sąlygų. Dotacija išmokama, jei įvykdomos iš anksto apibrėžtos susitarimo dėl veiklos ir (arba) atlikto darbo sąlygos.

Naujų įgyvendinimo priemonių pristatymo *seminarui surengti* galėtų būti skirta 150 000 EUR fiksuotoji suma (neatsižvelgiant į dalyvių skaičių), apskaičiuota pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą.

Veiksmų išlaidos būtų atlyginamos taip:

fiksuotosios sumos paskirtis – seminaro, skirto pristatyti naujas įgyvendinimo priemones, organizavimas;

bendros tinkamos finansuoti išlaidos = 150 000 EUR.

Jei surengiamas seminaras ir pristatomos naujos įgyvendinimo priemonės, 150 000 EUR fiksuotoji suma yra tinkama finansuoti. Jei seminaras nesurengiamas arba naujos įgyvendinimo priemonės nepristatomos, nemokama nieko.

Pagal supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodą atlygintų išlaidų audito seka:

— fiksuotosios sumos vertės nustatymo metodika turėtų būti patvirtinta dokumentais ir saugoma;

— dokumente, kuriuo nustatomos paramos sąlygos, turi būti aiškiai apibrėžtos fiksuotosios sumos ir mokėjimą lemiantys veiksniai;

— būtina pateikti seminaro surengimo ir jo turinio įrodymus (laikraščių straipsnius, pakvietimą ir programą, nuotraukas ir pan.).

Visa audito seka turi atitikti BNR XIII priedo reikalavimus.

3 galimybė. Finansavimas taikant fiksuotąją normą (BNR 53 straipsnio 1 dalies d punktas)

Pastaba. Apskaičiuotos sumos suapvalinamos.

Bendras principas. Iš anksto aiškiai apibrėžtos konkrečių kategorijų tinkamos finansuoti išlaidos apskaičiuojamos taikant procentinį dydį, *ex ante* nustatytą vienai arba kelioms kitoms tinkamų finansuoti išlaidų kategorijoms.

Lygindami finansavimo taikant fiksuotąją normą sistemas, visada palyginkite visus toliau pateikiamus metodo elementus, o ne tik fiksuotąsias normas:

— tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms bus taikoma fiksuotoji norma, kategorijas (pagrindas);

— pačią fiksuotąją normą;

— tinkamų finansuoti išlaidų, skaičiuojamų taikant fiksuotąją normą, kategorijas;

— kai tinkama, tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms fiksuotoji norma netaikoma ir kurios nėra skaičiuojamos naudojant fiksuotąją normą, kategorijas.

1 galimybė. Bendroji finansavimo taikant fiksuotąją normą taisyklė

Valstybė narė naudoja BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą siekdama apibrėžti 47 proc. fiksuotąją normą, kuri bus taikoma visoms personalo išlaidoms (tiesioginėms ir netiesioginėms) apskaičiuojant kitas veiksmo išlaidas.

Tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms turi būti taikoma norma apskaičiuojant kitų tinkamų finansuoti išlaidų sumas, kategorijos (1 tipas)	Personalo išlaidos = 90 000 + 12 000 = 102 000 EUR

Pati fiksuotoji norma	47 proc.
*Kitos tinkamų finansuoti išlaidų, kurios bus **skaičiuojamos** taikant fiksuotąją normą, kategorijos (2 tipas)*	Kitos išlaidos = 47 proc. personalo išlaidų: = 47 proc. x 102 000 = 47 940 EUR
Kitos tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms norma netaikoma ir kurios nėra skaičiuojamos naudojant fiksuotąją normą, kategorijos (3 tipas)	Netaikoma

=> Bendros tinkamos finansuoti išlaidos = 102 000 + 47 940 = 149 940 EUR.

Išlaidos atlyginamos taip:

Personalo išlaidos (1 tipas):	102 000		Kitos išlaidos (2 tipas) = 47 proc. personalo išlaidų	47 940
Tiesioginės personalo išlaidos	90 000		*(apskaičiuotosios)*	
Netiesioginės personalo išlaidos	12 000		Visos tinkamos finansuoti išlaidos	149 940

(Paprastai skaičiuojama remiantis realiosiomis išlaidomis)

Išlaidų, atlygintų taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, audito seka:

Tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms turi būti taikoma norma apskaičiuojant kitų tinkamų finansuoti išlaidų sumas, kategorijos	Tiesioginės išlaidos: — aiški apibrėžtis, kas yra personalo išlaidos; — šių išlaidų įrodymas (atlyginimo lapeliai, jei taikoma, darbo laiko apskaitos žiniaraščiai ir pan.)
Fiksuotoji norma	— Metodika, taikoma fiksuotosios normos vertei nustatyti, turėtų būti patvirtinta dokumentais ir saugoma, įskaitant įrodymus, kad būtina apimti visas susijusias išlaidų kategorijas; — dokumentas, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, nurodant fiksuotąją normą.

2 galimybė. Finansavimas taikant fiksuotąją normą naudojamas netiesioginėms išlaidoms

Valstybė narė sukuria fiksuotųjų normų sistemą, pagal kurią tinkamoms finansuoti tiesioginėms išlaidoms taikoma 11,1 proc. fiksuotoji norma pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies b punktą:

Tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms turi būti taikoma norma apskaičiuojant tinkamų finansuoti netiesioginių išlaidų sumas, kategorijos (1 tipas)	Tinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos = 135 000 EUR
Fiksuotoji norma	11,1 proc.
*Tinkamų finansuoti išlaidų, kurios bus **skaičiuojamos** taikant fiksuotąją normą, kategorijos (2 tipas)*	Netiesioginės išlaidos (apskaičiuotosios) = 11,1 proc. tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų = 11,1 proc. x 135 000 = 14 985 EUR
Tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms norma netaikoma ir kurios nėra skaičiuojamos naudojant fiksuotąją normą, kategorijos (3 tipas)	Netaikoma, nes nėra kitų tinkamų finansuoti išlaidų.

=> Bendros tinkamos finansuoti išlaidos = 135 000 + 14 500 = 149 500 EUR

Išlaidos atlyginamos taip:

Tiesioginės išlaidos (1 tipas)	*135 000*
Tiesioginės personalo išlaidos	90 000
Patalpų išlaidos	12 000
Kelionės išlaidos	15 000
Maitinimas	3 000
Informavimas ir (arba) viešinimas	15 000

(Paprastai skaičiuojama remiantis realiosiomis išlaidomis)

Netiesioginės išlaidos (2 tipas) = 11,1 proc. tiesioginių išlaidų	14 985

(apskaičiuotosios)

Visos tinkamos finansuoti išlaidos	149 985

Audito seka:

Tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms turi būti taikoma fiksuotoji norma apskaičiuojant tinkamas finansuoti sumas, kategorijos	Tiesioginės išlaidos: — aiški apibrėžtis, kas yra tiesioginės išlaidos; — šių išlaidų įrodymas (atlyginimo lapeliai, jei taikoma, darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, viešumo įrodymai, sąskaita faktūra, kelionės bilietai ir kt.)
Fiksuotoji norma	— Fiksuotosios normos vertės nustatymo metodika turėtų būti patvirtinta dokumentais ir saugoma; — dokumentas, kuriame nustatomos paramos veiksmui teikimo sąlygos, nurodant fiksuotąją normą.

2 PRIEDAS

Kaip užpildyti BNR V ir VI priedų 1 priedėlį

Sąjungos įnašas vieneto įkainių, fiksuotųjų sumų ir fiksuotųjų normų pagrindu

Duomenų teikimo Komisijai nagrinėti šablonas (94 straipsnis)

Pasiūlymo pateikimo data	2024 m. gegužės 15 d.

Šio priedėlio nėra reikalaujama, jei yra taikoma ES lygmens supaprastinta išlaidų apmokėjimo tvarka, nustatyta BNR 94 straipsnio 4 dalyje nurodytu deleguotuoju aktu.

A. **Pagrindinių elementų santrauka**

Prioritetas	Fondas	Konkretus tikslas	Regiono kategorija	Apskaičiuotoji viso finansinio asignavimo dalis prioritete, kuriai bus taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, %	Veiksmo, už kurį atlyginama, rūšis (-ys)		Rodiklis, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos		Rodiklio, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos, matavimo vienetas	Supaprastinto išlaidų apmokėjimo rūšis (vieneto įkainiai, fiksuotosios sumos arba fiksuotosios normos)	Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suma (eurais) arba procentinis dydis (jei tai fiksuotosios normos)
					Kodas 1 ([1])	Aprašymas	Kodas 2 ([2])	Aprašymas			
2	ERPF	RSO2.2.	Mažiau išsivystęs	0,15 %	053. Pažangios energijos sistemos (įskaitant pažangiuosius tinklus ir IRT sistemas) ir susijęs kaupimas	Energijos kaupimo įtaisai		Įrengto energijos kaupimo įtaiso talpa	kWh	Vieneto įkainis	100 EUR = ličio ferofosfato energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis 70 EUR = ličio jonų energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis
2	SF	RSO2.2.		0,10 %	053. Pažangios energijos sistemos (įskaitant pažangiuosius tinklus ir IRT sistemas) ir susijęs kaupimas	Energijos kaupimo įtaisai		Įrengto energijos kaupimo įtaiso talpa	kWh	Vieneto įkainis	100 EUR = ličio ferofosfato energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis 70 EUR = ličio jonų energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis

([1]) Tai yra intervencinės priemonės srities matmens kodas, nurodytas BNR I priedo 1 lentelėje (arba kodas, nurodytas PMIF, SVVP ir VSF reglamentų VI priede).
([2]) Tai yra bendrojo rodiklio kodas, jeigu taikytina.

A. Pagrindinių elementų santrauka
BNR V arba VI priedo 1 priedėlio A dalyje pateiktoje lentelėje apibendrinama B dalyje pateikta informacija apie kiekvieną supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdą. Elektroninio keitimosi duomenimis sistemoje (SFC) 1 priedėlio A dalyje informacija automatiškai perkeliama iš B dalies ir sukuriama suvestinė lentelė, suskirstyta pagal prioritetą, fondą, regiono kategoriją, konkretų tikslą, veiksmo rūšį ir (arba) rodiklį, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos. Todėl A lentelės eilučių skaičius priklausys nuo 1 priedėlyje pateiktos (-ų) supaprastinto išlaidų apmokėjimo schemos (-ų) ypatumų. SFC A dalyje yra keturi laukeliai, kuriuose duomenis reikia įvesti rankiniu būdu, t. y: — apskaičiuotoji viso finansinio asignavimo dalis prioritete, kuriai bus taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Informacija, kurią reikia pateikti, yra kiekvienos A dalies eilutės lygmens (žr. pirmiau, ką galėtų atitikti kiekviena eilutė). Jei prioriteto dalyje yra kelios eilutės, skirtos tam pačiam supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdui, visų šių eilučių suma turi būti lygi numatomai viso finansinio asignavimo pagal prioritetą, kuriam bus taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, daliai; — veiksmo (-ų), už kurį (-iuos) atlyginama, rūšies kodas. Pasirinkite intervencinių priemonių srities (-čių) kodą (-us), kuriam (-iems) bus taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Pasirenkama iš BNR I priede pateikto Veiksmų rūšių kodų sąrašo, kuriame pateikiami visi intervencinių priemonių sričių kodai (ir jų aprašymai), galiojantys konkrečiam tikslui, fondui ir pasirinkti 4 lentelėje tam prioritetui, fondui, regiono kategorijai, konkrečiam tikslui. Jei tai PMIF, SVVP ar VSF, pasirenkama iš PMIF, SVVP ir VSF reglamentų VI priede pateikto intervencinių priemonių sričių kodų sąrašo. Jei supaprastinto išlaidų apmokėjimo schema taikoma visoms programos intervencinių priemonių rūšims arba didelei jų daliai, A dalyje pasirinkite vieną intervencinės priemonės rūšį (jei įmanoma, svarbiausią supaprastinto išlaidų apmokėjimo schemai), o B dalyje (dalyje „Veiksmų aprašymas“) nurodykite visas kitas intervencinių priemonių rūšis, kurioms taikoma supaprastinto išlaidų apmokėjimo schema; — rodiklio, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos, kodas. Šis laukelis yra privalomas, kai taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą naudojami bendrieji rodikliai. Rodiklį reikia pasirinkti iš išskleidžiamojo sąrašo, kuriame pateikiami visi bendrųjų rodiklių kodai (ir jų aprašymai), atliktas darbas ir rezultatas, jau naudojami 2 ir 3 lentelėse, prioriteto, fondo, regiono kategorijos, konkretaus tikslo deriniui). Laukelį reikėtų palikti tuščią, jei taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą naudojami konkrečiai programai skirti rodikliai; — supaprastintas išlaidų apmokėjimas netaikomas. Gali būti, kad vienas konkretus tikslas apima kelis prioritetus ir (arba) fondus, ir (arba) regionų kategorijas, tačiau kai kurie iš šių prioritetų ir (arba) fondų, ir (arba) regionų kategorijų nėra susiję su 1 priedėlyje siūloma supaprastinto išlaidų apmokėjimo schema. Tačiau 1 priedėlio A dalyje bus sukurtos atskiros eilutės kiekvienam prioritetui, fondui ir (arba) regiono kategorijai, kuriems taikomas atitinkamas konkretus tikslas (t. y. net ir tiems, kurie nėra įtraukti į supaprastinto išlaidų apmokėjimo schemą). Tokiu atveju pažymėkite stulpelio „Supaprastintas išlaidų apmokėjimas netaikomas“ langelį tiems prioritetams, fondams ir (arba) regiono kategorijoms, kuriems supaprastinto išlaidų apmokėjimo schema netaikoma.

B. Duomenys pagal veiksmo rūšį (pildoma kiekvienai veiksmo rūšiai)		
Klausimas	Pastabos	Pavyzdys
1. Veiksmo rūšies aprašymas, įskaitant įgyvendinimo tvarkaraštį	Veiksmai turėtų būti aiškiai aprašyti ir apimti visus elementus, t. y. tinkamą finansuoti veiklą, paramos gavėjus, numatomą atlikti darbą, trukmę ir veiksmo indėlį siekiant programos tikslų. Taip pat turėtų būti nurodytas įgyvendinimo tvarkaraštis, t. y. numatoma veiksmų atrankos pradžios data ir numatoma galutinė jų užbaigimo data. Be to, turėtų būti pateikta atitinkama informacija, įrodanti, kad veiksmai nėra fiziškai užbaigti ar visiškai įgyvendinti.	**ERPF** Vartotojams (namų ūkiams), ketinantiems gaminti elektros energiją namų ūkio reikmėms, teikiama parama individualių energijos kaupimo įtaisų įrengimui. Įgyvendinant šią veiklą, namų ūkiai bus skatinami priimti sprendimus, susijusius su elektros energija, gaminama iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Planuojama, kad parama bus teikiama namų ūkiams, kuriems priklauso gyvenamosios paskirties vienbutis gyvenamasis namas arba sodo pastatas (sodo namelis), kurie yra įregistruoti nacionaliniame nekilnojamojo turto registre ir kuriuose iki kompensacijos prašymo pateikimo dienos buvo įrengta saulės elektrinė ar vėjo jėgainė arba ketinama įrengti saulės elektrinę ar vėjo jėgainę.

	Informacija turėtų atitikti A dalies skiltį „Veiksmų, už kuriuos atlyginama, rūšis (-ys)“. Jei taikoma, nepamirškite nurodyti visų programos intervencinių priemonių sričių, kurioms taikoma supaprastinto išlaidų apmokėjimo schema (žr. paaiškinimus pirmiau pateiktoje A dalyje dėl veiksmų, už kuriuos atlyginama, rūšies (-ių) kodo).	Šiuo veiksmu bus prisidedama prie 2021–2027 m. programos 2 prioriteto 2 konkretaus tikslo priemonės „Elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir energijos kaupimo sprendimų diegimo namų ūkiuose skatinimas“ tikslų įgyvendinimo. Numatoma šio veiksmo atrankos pradžia ir pabaiga – nuo 2024 m. III ketv. iki 2028 m. II ketv.
2. Konkretus tikslas (-ai)	Konkretus tikslas turėtų atitikti veiksmo (-ų) rūšis.	**ERPF** RSO 2.2
3. Rodiklis, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos	Rodiklis turėtų būti susijęs su veiksmų rūšimi ir turėtų būti aiškus, išmatuojamas ir paprastas. Rodikliai galėtų būti tokie: — išlaidų tipu pagrįsti rodikliai: parengti pagal išlaidų kategorijas, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas; — procesu pagrįsti rodikliai: rodikliai, parengti pagal įnašo vienetus; — rezultatais (arba pasiekimais) pagrįsti rodikliai: rodikliai, parengti atsižvelgiant į vykdant veiksmą pasiektus rezultatus, pasiekimus ir (arba) atliktą darbą. Pastaba. Kai įmanoma, rekomenduojama nustatyti kompleksinius rodiklius, kad būtų išvengta naudojamų rodiklių daugėjimo. Pavyzdys. Užuot nustačius tris skirtingus rodiklius (įrengtų „oras–vanduo“ siurblių pajėgumas, įrengtų dujinių šilumos siurblių pajėgumas, siurblių „vanduo–vanduo“ pajėgumas), galite nustatyti tik vieną rodiklį (namų ūkiuose įrengtų šilumą gaminančių įrenginių pajėgumas) ir kiekvienam įrenginiui nustatyti tris skirtingus dydžius.	**ERPF:** — įrengto energijos kaupimo įtaiso talpa; — būstai (socialinis būstas), kurių energinis naudingumas pagerintas; — atlikta MVĮ skaitmeninė diagnostika; — parengtos ir patvirtintos konsultavimo ataskaitos; — MVĮ dalyvavimas tarptautinėse mugėse; — paruošti MVĮ darbuotojai, gavę baigimo pažymėjimą. **ESF+:** — mokytojo darbo valandos; — išklausytų ir (arba) užbaigtų mokymų valandos; — asmuo, pasinaudojęs įdarbinimo paslaugomis, susirado darbą; — mokinys sėkmingai baigė mokymo kursą. **Visi fondai:** — tiesioginės personalo išlaidos, naudojamos apskaičiuojant netiesiogines išlaidas arba visas kitas tinkamas finansuoti veiksmo išlaidas (pvz., kelionės, apgyvendinimo ir kt.).
4. Rodiklio, kurį pasiekus išlaidos yra atlyginamos, matavimo vienetas	Matavimo vienetas turėtų atitikti rodiklį ir būti tinkamas tos rūšies veiksmams.	**ERPF:** — kilovatvalandės (kWh); — skaičius (būstų, konsultacinių ataskaitų / MVĮ, darbuotojų ir kt.). **ESF+:** — skaičius (valandų, mokomų asmenų, asmenų ir kt.).
5. Fiksuotasis vieneto įkainis, fiksuotoji suma arba fiksuotoji norma	Turėtų atitikti parengto supaprastinto išlaidų apmokėjimo rūšį.	**ERPF:** vieneto įkainis **ESF+:** vieneto įkainis
6. Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suma už matavimo vienetą arba procentinis dydis (jei tai fiksuotosios normos)	Reikėtų nurodyti individualią sumą (-as) arba supaprastinto išlaidų apmokėjimo fiksuotąją normą. Pastaba. Jei naudojami kompleksiniai rodikliai, duomenų laukelyje turėtų būti nurodyta suma (-os) kiekvienai atskiro atlikto darbo, kuriam taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, rūšiai.	**ERPF:** 100 EUR = ličio ferofosfato energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis; 70 EUR = ličio jonų energijos kaupimo įtaiso kWh vieneto įkainis.

7. Išlaidų kategorijos, kurioms taikomas vieneto įkainis, fiksuotoji suma ar fiksuotoji norma	Pateikiamas aiškus išlaidų kategorijų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, aprašymas, siekiant užtikrinti, kad išlaidos nebūtų finansuojamos du kartus (ypač taikant supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų derinį).	**ERPF** Vieneto įkainis bus taikomas šių kategorijų išlaidoms: energijos kaupimo įtaiso įsigijimo išlaidos, energijos kaupimo įtaisui įrengti būtinų priedų (kroviklio / hibridinio keitiklio ir kt.) įsigijimo išlaidos, įtaiso įrengimo išlaidos.
8. Ar šios išlaidų kategorijos apima visas veiksmo tinkamas finansuoti išlaidas? (TAIP / NE)	Tai laukelis, kuriame atsakoma „Taip“ arba „Ne“. Jei supaprastintas išlaidų apmokėjimas taikomas ne visoms išlaidoms, 7 laukelyje aprašoma, kokių kategorijų išlaidas prašoma atlyginti be tų, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas.	**ERPF** Taip
9. Koregavimo (-ų) metodas	Nurodomas koregavimo (-ų) dažnumas, galutinė data ir laikas bei pateikiama aiški nuoroda į konkretų rodiklį. Paaiškinami šaltiniai, kuriais jis grindžiamas, (nacionalinės teisės aktai ar kt., įskaitant nuorodą į interneto svetainę, kurioje šis rodiklis skelbiamas, jei taikoma) ir nurodoma, kada pradedama naudoti pakoreguota suma.	**ERPF** Vieneto įkainiai atnaujinami kartą per metus iki N metų pirmojo ketvirčio pabaigos šiomis sąlygomis: — atsižvelgiant į PVM įstatyme nustatytą PVM tarifo pakeitimą; — pagal nacionalinės statistikos institucijos paskelbtus vartotojų kainų indekso (VKI) pakeitimus. Procentinis padidėjimas / sumažėjimas apskaičiuojamas atsižvelgiant į indekso pokytį per laikotarpį nuo paskutinio vieneto įkainių koregavimo mėnesio iki patikslinimo mėnesio. Perskaičiuoti vieneto įkainiai bus taikomi veiksmams pagal kvietimus teikti pasiūlymus, paskelbtus po pakoregavimo.
10. Vienetų pasiekimo tikrinimas: — aprašoma, kokiu (-iais) dokumentu (-ais) / sistema bus remiamasi tikrinant pateiktų vienetų pasiekimą; — aprašoma, kas bus tikrinama atliekant valdymo patikrinimus ir kas juos atliks; — aprašoma, kokia bus atitinkamų duomenų / dokumentų rinkimo ir saugojimo tvarka.	Aiškiai aprašomas patikrinimui naudotas dokumentas (-ai) / sistema (-os); dokumentai, kuriuos reikia patikrinti atliekant valdymo patikrinimą, ir valdymo patikrinimą atliekanti institucija (-os); atitinkamų duomenų rinkimo ir saugojimo tvarka.	**ERPF** Mokėjimui pagal vieneto įkainius gauti bus renkami šie patvirtinamieji dokumentai: — įrangos įsigijimo ir įrengimo bei perėmimo pagrindimas (įrangos perdavimo ir gavimo įrodymas; rangovo pateikta darbų, atliktų pagal teisės aktų, kuriais reglamentuojamas energijos kaupimo įtaisų įrengimas, reikalavimus, kokybės deklaracija); — įrangos techninė informacija (įrengimo pasas ir (arba) techninė specifikacija), kurioje turi būti nurodytas įsigyto įrenginio tipas (ličio ferofosfato arba ličio jonų) ir talpa. Vadovaujančioji institucija atliks valdymo patikrinimus pagal galiojančias procedūras. Atitinkami dokumentai bus saugomi pagal valdymo ir kontrolės sistemos aprašymą ir bus prieinami programos elektroninėje stebėsenos sistemoje.

11. Galimos žalingos paskatos, švelninimo priemonės ir apskaičiuotasis rizikos lygis (didelis / vidutinis / mažas)	Paaiškinama, kokį neigiamą poveikį supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas gali daryti veiksmų įgyvendinimui (palyginti su realiųjų išlaidų naudojimu), nurodant, koks yra rizikos lygis (mažas / vidutinis / didelis), taip pat kokias švelninimo priemones planuojama taikyti. Jeigu supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai derinami, visada kyla dvigubo finansavimo rizika, todėl reikia aprašyti rizikos mažinimo priemones.	**ERPF** Rinkoje gali būti naujų technologinių sprendimų, dėl kurių labai pasikeis energijos kaupimo įtaisų kaina arba reikės derinti kelias technologijas, todėl reikės peržiūrėti normas. Rizikos lygis: vidutinis. Švelninimo priemonės: siekiant apskaičiuoti naujų technologinių sprendimų vieneto įkainius, bus atliktas naujas rinkos kainų tyrimas. Metodika bus pateikta Europos Komisijai patvirtinti iš dalies pakeičiant programą.
12. Visa suma (nacionalinė ir ES), kurią, tikimasi, šiuo pagrindu atlygins Komisija	Turėtų atitikti A dalies skiltį „Apskaičiuotoji viso finansinio asignavimo dalis prioritete, kuriai bus taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, %“. Tačiau čia turėtų būti nurodyta visa suma, kuri turi būti išleista supaprastintam išlaidų apmokėjimui.	5 000 000 EUR

C. Fiksuotųjų vieneto įkainių, fiksuotųjų sumų arba fiksuotųjų normų apskaičiavimas		
Bendra pastaba. Kadangi SFC simbolių skaičius ribotas, pateikiama informacija turėtų būti trumpa išsamesnės informacijos, įtrauktos į audito institucijos vertinimą, santrauka. Jei reikia, kitus patvirtinamuosius dokumentus galima įkelti į sistemą skiltyje „Bendra“ -> „Dokumentai“.		
Klausimas	Pastabos	Pavyzdys
1. Duomenų, pagal kuriuos apskaičiuojami fiksuotieji vieneto įkainiai, fiksuotosios sumos ar fiksuotosios normos, šaltinis (kas pateikė, surinko ir užregistravo duomenis; kur duomenys saugomi; ataskaitinių laikotarpių pabaigos datos; patvirtinimas ir kt.).	Aprašomi duomenų šaltiniai (ar naudojami visi duomenys, ar imtis), aiškiai nurodant duomenų laikotarpį. Jei kai kurie projektai nebuvo įtraukti į analizę, pateikiamas pagrindimas. Pateikiamos išsamios išlaidų kategorijos (išlaidos), naudojamos supaprastintam išlaidų apmokėjimui apskaičiuoti. Aprašomos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad naudojami duomenys būtų atnaujinti. Jei naudojami kiti objektyvūs duomenys arba ekspertų nuomonė, įsitikinama, kad duomenys yra prieinami, kad būtų galima įrodyti, jog skaičiavimas yra nuoseklus, išsamus ir kt.	1 pavyzdys. 2022 m. balandžio–birželio mėn. vadovaujančioji institucija atliko rinkos kainų tyrimą, apklausdama naujų energijos kaupimo įtaisų technologinių sprendimų tiekėjus. Tiekėjų sąrašas sudaromas remiantis informacija apie juridinius asmenis ir jų veiklą iš nacionalinės duomenų bazės, kuri viešai skelbiama interneto svetainėje. Duomenų bazė pateikiama priede ir registruojama vadovaujančiosios institucijos IT sistemoje. 2 pavyzdys. Vieneto įkainis buvo apskaičiuotas remiantis ankstesniais programos duomenimis. Vadovaujančioji institucija atrinko visus 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu finansuotus veiksmus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumu. Duomenys saugomi vadovaujančiosios institucijos IT sistemoje ir buvo patvirtinti atlikus valdymo patikrinimus ir auditą.

2. Nurodykite, kodėl siūlomas metodas ir skaičiavimas, grindžiami 94 straipsnio 2 dalimi, tinka veiksmo rūšiai.	Ar siūlomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas atitinka tikrovę? Kodėl jis reikalingas? Kokį supaprastinimą jis užtikrina ir kokį poveikį jis daro? Kodėl naudojamas konkretus skaičiavimo metodas? Ar naudojamas vidutinis dydis (arba vidurkis, mediana)? Kodėl naudojama konkreti imtis (jei taikoma)?	1 pavyzdys. Ši metodika tinka konkrečios rūšies veiksmams, nes buvo atliktas tyrimas remiantis rinkos kainų analize, taip pat išnagrinėti su tyrimo klausimais susiję nacionalinės teisės aktai. Vieneto įkainiams apskaičiuoti gali būti taikomas tik rinkos kainos analizės metodas, nes energijos kaupimo įtaisai rinkoje yra nauji, jų pirkimas iki tyrimo pradžios nebuvo finansuojamas iš jokio ES ar valstybės biudžeto, todėl ankstesnių duomenų nėra. Į prašymą atsakė 80 proc. visų tiekėjų. 2 pavyzdys. 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu finansuoti veiksmai, kurie yra skaičiavimų šaltinis, yra vienarūšiai. Metodika grindžiama vadovaujančiosios institucijos patikrintomis realiosiomis išlaidomis ir ją taikant gaunami objektyviai išmatuojami rezultatai. Tos pačios rūšies veiksmai bus finansuojami 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu. Šių veiksmų įgyvendinimas remiantis faktinėmis patirtomis išlaidomis yra labai didelė administracinė našta paramos gavėjams ir visai valdymo grandinei. Ši našta gerokai sumažinama išlaidas paramos gavėjams atlyginant taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą.
3. Nurodykite, kaip atlikti skaičiavimai, visų pirma pateikite visas darytas prielaidas dėl kokybės arba kiekio. Kai aktualu, reikėtų naudotis statistiniais duomenimis ir lyginamaisiais standartais ir juos pateikti (jei jų buvo paprašyta) tokiu formatu, kurį Komisija galėtų naudoti.	Aprašomas kiekvienas skaičiavimo etapas ir tai, kaip apskaičiavote sumą / procentinę dalį (jei tai finansavimas taikant fiksuotąją normą). Jei sudaroma imtis, paaiškinama, kaip ir kodėl. Jei tam tikri duomenys neįtraukti (išskirtys), paaiškinami jūsų argumentai. Vengiama apvalinimo, nes gali kilti rizika, kad bus nustatytos per didelės supaprastinto išlaidų apmokėjimo kainos. Atsargus metodas galėtų būti apvalinimas iki mažesnio skaičiaus.	1 pavyzdys. Išnagrinėta teisinė sistema, kuria reglamentuojamos energijos kaupimo įtaisų sąlygos valstybėje narėje. Remiantis šia analize nustatyti minimalūs techniniai reikalavimai. Apklausa buvo nusiųsta nacionalinėje duomenų bazėje nurodytiems tiekėjams. Į apklausą atsakė 80 proc. tiekėjų. Gavus apklausos rezultatus, buvo nuspręsta diferencijuoti energijos kaupimo įtaisus ir jų technologiją apskaičiuojant vidutines kainas, nes buvo pastebėti dideli šių skirtingų technologijų kainų skirtumai. Atrinktos dažniausiai naudojamos technologijos, o vieneto įkainis apskaičiuotas kaip apklausoje nurodytų kainų vidurkis. Skaičiavimai pateikti 2 priede ir saugomi vadovaujančiosios institucijos IT sistemoje. Naudojant statistinę funkciją x buvo tikrinama, ar duomenyse nėra išskirčių, ir jokių neįtrauktų sumų nenustatyta. 2 pavyzdys. Remiantis ankstesniais duomenimis, nuspręsta diferencijuoti individualaus ir kolektyvinio būsto energinę renovaciją. Vieneto įkainis apskaičiuotas kaip individualių ir kolektyvinių būstų energinės renovacijos išlaidų vidurkis. Skaičiavimai pateikti 1 priede ir saugomi vadovaujančiosios institucijos IT sistemoje.

4. Paaiškinkite, kad užtikrinote, kad į fiksuotojo vieneto įkainio, fiksuotosios sumos ar fiksuotosios normos skaičiavimą buvo įtrauktos tik tinkamos finansuoti išlaidos.	Tai susiję su duomenų patikimumu. Jums reikia paaiškinti, kodėl naudojami duomenys yra prasmingi. Pvz., jei tai ankstesni programų duomenys, kad jie buvo patikrinti atliekant valdymo patikrinimus ir kad visi audito metu nustatyti trūkumai buvo pašalinti, arba, jei tai nacionaliniai statistiniai duomenys, kad duomenų bazėje nėra nieko, kas laikoma netinkamu finansuoti.	1 pavyzdys. Apskaičiuojant vieneto įkainius įtraukiami tik analizei svarbūs duomenys: — sudarant tiekėjų sąrašą, kai kurios įmonės, nurodžiusios, kad neteikia konkrečių paslaugų arba negali atsakyti į apklausą, buvo pašalintos; — buvo atsižvelgta į nacionalinės teisės aktuose nustatytus minimalius techninius reikalavimus, taikomus energijos kaupimo įtaisams; — tyrimo hipotezės buvo patikrintos naudojant statistikos programą. Vieneto įkainiai apskaičiuojami remiantis koreliacijos analizės rezultatais. 2 pavyzdys. Skaičiavimams buvo naudojami tik veiksmai, susiję su renovacijomis, kuriomis siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą. Neįtraukti šie veiksmai, susiję su renovacijomis, nesusijusiomis su energijos vartojimo efektyvumu: (veiksmų sąrašas). Finansuojamų veiksmų išlaidų kategorijos buvo patikrintos ir atliekant skaičiavimus buvo atsižvelgta tik į išlaidas, kurioms taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Vadovaujančioji institucija ir audito institucija patikrino ir patvirtino visas išlaidų kategorijas, naudojamas vieneto įkainiui apskaičiuoti.
5. Audito institucijos (-ų) atliktas skaičiavimo metodų ir sumų įvertinimas ir duomenų tvirtinimo, kokybės, rinkimo ir saugojimo užtikrinimo tvarka.	Teigiamas audito institucijos *ex ante* vertinimas yra privalomas ir bus įkeltas į SFC skiltį „Bendra“ -> „Dokumentai“.	1 pavyzdys. Remdamasi supaprastinto išlaidų apmokėjimo nustatymo tyrimo vertinimu, audito institucija gali patvirtinti, kad siūloma struktūra atitinka teisės aktų reikalavimus, visų pirma: a) skaičiavimo metodas yra sąžiningas, teisingas ir patikrinamas; b) naudojami duomenys grindžiami kita objektyvia informacija (rinkos kainų tyrimu). Buvo įvertinta, kad naudoti duomenys yra patikimi ir susiję su veiksmo rūšimi; c) išlaidų kategorijos ir rūšys, į kurias atsižvelgiama nustatant supaprastintą išlaidų apmokėjimą, atitinka atitinkamas nacionalines ir ES tinkamumo finansuoti taisykles, visų pirma nustatytas BNR 64 ir 67 straipsniuose; d) remiantis turima informacija apie vieneto įkainių struktūrą, nėra dvigubo tų pačių išlaidų finansavimo rizikos (atitinkamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas nėra taikomas visoms veiksmo išlaidoms, papildomos išlaidos, kurios atlyginamos taikant kitus supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus, nesidubliuoja ir jį taikant nepadengiamos tos pačios išlaidos); e) nustatytos supaprastinto išlaidų apmokėjimo sumos vienam matavimo vienetui atitinka padarytas prielaidas ir duomenis, naudotus sumoms nustatyti; f) koregavimo metodo aprašyme pateikiama pakankamai informacijos apie jo taikymo sąlygas ir laiką, sąlygos yra aiškios ir išmatuojamos, o metodas laikomas tinkamu. Kalbant apie priemones, skirtas duomenų tikrinimui, kokybei, rinkimui ir saugojimui užtikrinti, planuojama naudoti atitinkamus patvirtinamuosius dokumentus ir sistemą, kad būtų patvirtintas tarpinio vienetų skaičiaus pasiekimas ir duomenų saugojimas.

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7467/oj
OL C, 2024 12 20

		2 pavyzdys. Teigiamas audito institucijos įvertinimas pagal audito institucijos vertinimo ataskaitą (priede).

3 PRIEDAS

Supaprastinto išlaidų apmokėjimo suderinamumo su valstybės pagalbos taisyklėmis pavyzdys

Įmonė pagal valstybės pagalbos schemą gauna dotaciją, skirtą savo darbuotojų mokymo projektui įgyvendinti. Viešosios paramos suma – 387 000 EUR. Ši pagalba neviršija BBIR 4 straipsnio 1 dalies n punkte nustatytos 3 mln. EUR pranešimo ribos, taikomos mokymui, ir visos kitos BBIR nustatytos su tokia pagalba susijusios sąlygos yra įvykdytos. Todėl taikomas BBIR.

Paramos gavėjas ir vadovaujančioji institucija sutaria, kad vienam dalyviui tenkančios mokymo išlaidos bus nustatomos taikant vieneto įkainius.

BBIR 31 straipsnyje dėl pagalbos mokymui nustatyta:

1) Pagalba mokymui yra suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 3 dalį ir jai netaikomas reikalavimas pranešti pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį, jeigu tenkinamos šiame straipsnyje ir I skyriuje nustatytos sąlygos.

2) Pagalba neteikiama mokymui, kurį vykdo įmonės laikydamosi nacionalinių privalomųjų mokymo standartų.

3) Tinkamos finansuoti išlaidos:

   a) išlaidos mokytojams už valandas, kurias mokytojai dalyvauja mokyme;

   b) tiesiogiai su projektu susijusios mokytojų ir mokomų asmenų veiklos išlaidos, pavyzdžiui, kelionės išlaidos, apgyvendinimo išlaidos, išlaidos tiesiogiai su projektu susijusioms medžiagoms ir reikmenims, įrankių ir įrenginių nusidėvėjimo, kiek jie nusidėvėjo naudojami vien mokymo projektui, išlaidos;

   c) su mokymo projektu susijusios konsultacinių paslaugų išlaidos;

   d) išlaidos apmokomiems asmenims ir bendrosios netiesioginės išlaidos (administracinės išlaidos, išlaidos nuomai, pridėtinės išlaidos), už valandas, kurias mokomi asmenys dalyvauja mokyme.

4) Pagalbos intensyvumas neviršija 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Jis gali būti padidintas iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų didžiausio pagalbos intensyvumo:

   a) 10 procentinių punktų, jei mokymas suteikiamas neįgaliesiems darbuotojams arba nepalankias sąlygas darbo rinkoje turintiems asmenims;

   b) 10 procentinių punktų, jei pagalba teikiama vidutinėms įmonėms, ir 20 procentinių punktų, jei pagalba teikiama mažosioms įmonėms.

5) Kai pagalba teikiama jūrų transporto sektoriuje, jos intensyvumas gali būti padidintas iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, jeigu tenkinamos šios sąlygos:

   a) mokomi asmenys nėra nuolatiniai laivo įgulos nariai, o tik laikini darbuotojai, ir

   b) mokymas vyksta laivuose, įtrauktuose į Sąjungos registrus.

Vadovaujančioji institucija nusprendžia, kad tinkamos finansuoti projektų išlaidos bus nustatomos taikant vieneto įkainius. Ji naudojasi statistiniais duomenimis (pagal BNR 53 straipsnio 3 dalies a punkto i papunktį) apie panašius mokymus tam tikroje geografinėje vietovėje.

Tinkamai apdorojus statistinius duomenis, gaunamos tokios vidutinės išlaidos, esant panašiam dalyvių skaičiui, tenkančios vienam tokio pobūdžio mokymo vienetui:

Tiesioginės išlaidos (EUR)			**Netiesioginės išlaidos (EUR)**	
Mokytojas: atlyginimas	100 000		Administracinės išlaidos	17 500
Mokytojas: kelionių išlaidos	10 000		Nuoma	15 000
Mokomi asmenys: atlyginimas	140 000		Pridėtinės išlaidos	12 500
Mokomi asmenys: apgyvendinimas	55 000		**Iš viso netiesioginių išlaidų**	**45 000**

Mokomi asmenys: kelionių išlaidos	25 000	
Nenudėvimos vartojimo prekės	5 000	
Viešinimas	2 000	
Organizavimo išlaidos	5 000	
Iš viso tiesioginių išlaidų	**342 000**	

Tvarkydama duomenis vadovaujančioji institucija atima visas netinkamas finansuoti išlaidas.

Apskaičiuojama taip:

Iš viso tinkamų finansuoti mokymo išlaidų (visos išlaidos – netinkamos finansuoti išlaidos)	387 000 EUR – 0 = 387 000 EUR
Numatomas baigsiančių mokymus dalyvių skaičius	300
Vienam mokymus baigusiam dalyviui tenkančios išlaidos (vieneto įkainis)	387 000 EUR / 300 dalyvių = 1 290 EUR vienam dalyviui

Preliminarus mokymo projekto finansavimas yra toks:

Viešasis finansavimas (nacionalinis + ESF)	193 500 EUR
Privatus finansavimas (finansavimas iš savo lėšų)	193 500 EUR
Valstybės pagalbos intensyvumas	50 %

BBIR 31 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad pagalbos intensyvumas turi neviršyti 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (nurodytų dokumente, kuriame nustatomos rėmimo sąlygos). Preliminarus biudžetas atitinka šį reikalavimą.

Įgyvendinus projektą, tinkamos finansuoti išlaidos bus nustatytos remiantis realiuoju mokymus baigusių dalyvių skaičiumi. Jeigu mokymus baigs tik 200 dalyvių, pagalbos suma bus tokia:

Bendros Komisijai deklaruotinos tinkamos finansuoti išlaidos	1 290 EUR x 200 = 258 000 EUR
Viešasis finansavimas (nacionalinis + ESF+)	129 000 EUR
Privatus finansavimas (finansavimas iš savo lėšų)	129 000 EUR
Valstybės pagalbos intensyvumas	50 %